Lat Lit

IN MEMORIAM JOHANNIS M^C CAUL

UNIVERSITATIS COLLEGII APUD TORONTONENSES PRAESIDIS PRIMI

AB AN:DOM:MDCCCXL AD AN:DOM:MDCCCLXXX;

ET OB DOLOREM COLLEGII CUM BIBLIOTHECA SUA

A:D:XV KAL:MART:AN:DOM:MDCCCXC

INCENDIO COMBUSTI;

HUNC CUM CAETERIS LIBRIS QUI JOHANNIS M^C CAUL QUONDAM

ERANT UNIVERSITATIS COLLEGIO DONO DEDERUNT HEREDES EJUS:

SCILICET UT BIBLIOTHECAM,

QUAM MAGNA EX PARTE IPSE OLIM VIVUS INSTITUISSET,

EANDEM ETIAM MORTUUS ALIQUA TAMEN EX PARTE RESTITUERET.

[illegible]

[illegible]

1830.

LL
H8113Hu

QUINTI

HORATII FLACCI

OPERA:

AD LECTIONES PROBATIORES

DILIGENTER EMENDATA,

ET

INTERPUNCTIONE

NOVA SAEPIUS ILLUSTRATA;

CURA

JOANNIS HUNTER, LL.D.

IN ACADEMIA ANDREAPOLITANA

LITT. HUM. PROF.

TOM. II.

CUPRI FIFANORUM

Excud. R. Tullis, Academiae Andreanae Typographus.

VENEUNT, EDINBURGI, APUD J. ANDERSON ET SOC.

ET, LONDINI, APUD LONGMAN HURST REES

ORME ET BROWN.

M.DCCC.XIII.

11534
22/12/90

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM

LIBER I.

SATIRA I.

QUI fit, Maecenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu Ratio dederit, seu Fors objecerit, illa
Contentus vivat; laudet diversa sequentes?
O! fortunati mercatores, gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus Austris:
Militia est potior: quid enim? concurritur: horae
Momento cita mors venit, aut victoria laeta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cetera de genere hoc, adeo sunt multa, loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi,

Quo rem deducam. Si quis deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis : eris tu, qui modo miles,
Mercator ; tu, consultus modo, rusticus : hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus : eia !
Quid statis ?—nolint : atqui licet esse beatis.
Quid causae est, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet, neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut praebeat aurem ?
Praeterea, ne sic, ut qui jocularia, ridens
Percurram ; (quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat ? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima :
Sed tamen amoto quaeramus seria ludo)
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautaeque, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, cum sibi sint congesta cibaria : sicut
Parvula, nam exemplo est, magni formica laboris
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo
Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri.
Quae, simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquam prorepit, et illis utitur ante
Quaesitis sapiens ; cum te neque fervidus aestus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter.
Quid juvat immensum te argenti pondus et auri
Furtim defossa timidum deponere terra ?
Quod, si comminuas, vilem redigatur ad assem.

At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acer-
Millia frumenti tua triverit area centum ; [vus?
Non tuus hoc capiet venter plus ac meus: ut, si
Reticulum panis venales inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
Naturae fines viventi, jugera centum, an
Mille, aret? At suave est ex magno tollere acervo.
Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho ; ac dicas, Magno de flumine malim,
Quam ex hoc fonticulo, tantundem sumere. Eo fit,
Plenior ut si quos delectet copia justo,
Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer. [mo
At, qui tantuli eget, quanto est opus, is neque li-
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in
undis.
At bona pars hominum, decepta cupidine falso,
Nil satis est, inquit, quia tanti, quantum habeas, sis.
Quid facias illi? Jubeas miserum esse libenter,
Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina. Quid rides? mutato nomine, de te
Fabula narratur: congestis undique saccis
Indormis inhians, et tanquam parcere sacris

Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Nescis quo valeat nummus? quem praebeat usum?
Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
Quîs humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes, hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
At, si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te affixit, habes qui
Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet, ac natis reddat carisque propinquis.
Non uxor salvum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellae.
Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo praestet, quem non merearis, amorem;
At, si cognatos, nullo Natura labore
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
Infelix operam perdas, ut si quis asellum
In campo doceat parentem currere frenis?
Denique sit finis quaerendi: cumque habeas plus,
Pauperiem metuas minus; et finire laborem
Incipias, parto quod avebas, ne facias quod
Ummidius; qui tam (non longa est fabula) dives,
Ut metiretur nummos; ita sordidus, ut se
Non unquam servo melius vestiret; ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victûs
Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.

Quid mî igitur suades ? ut vivam Naevius ? aut sic,
Ut Nomentanus ? Pergis pugnantia secum
Frontibus adversis componere ? Non ego avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Est inter Tanaïm quiddam, socerumque Visellî.
Est modus in rebus ; sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
Illuc, unde abii, redeo : Nemone ut avarus
Se probet, ac potius laudet diversa sequentes ?
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
Tabescat ? neque se majori pauperiorum
Turbae comparet ? hunc atque hunc superare laboret ?
Sic festinanti semper locupletior obstat :
Ut, cum carceribus missos rapit ungula currus,
Instat equis auriga suos vincentibus, illum
Praeteritum temnens, extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
Dicat, et, exacto contentus tempore, vita
Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
Jam satis est : ne me Crispini scrinia lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

SATIRA II.

Ambubaiarum collegia, pharmacopolae,
Mendici, mimae, balatrones, hoc genus omne
Moestum ac sollicitum est cantoris morte Tigellî,
Quippe benignus erat. Contra hic, ne prodigus esse

Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
Praeclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coëmens obsonia nummis;
Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
Respondet. Laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappae famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fenore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque,
Quanto perditior quisque est, tanto acrius urguet:
Nomina sectatur, modo sumta veste virili,
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,
Jupiter! exclamat, simul atque audivit? At in se
Pro quaestu sumtum facit hic. Vix credere possis,
Quam sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terentî
Fabula quem miserum nato vixisse fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quaerat, Quo res haec pertinet? illuc;
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malchinus tunicis demissis ambulat; est qui
Inguen ad obscenum subductis usque facetus:
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium est. Sunt qui nolint tetigisse, nisi illas,
Quarum subsuta talos tegat instita veste:
Contra alius nullam, nisi olenti in fornice stantem.
Quidam notus homo cum exiret fornice; Macte
Virtute esto, inquit sententia dia Catonis:
Nam, simul ac venas inflavit tetra libido,

Huc juvenes aequum est descendere; non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire est operae pretium, procedere recte
Qui moechos non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque haec rara, cadat dura inter saepe pericla.
Hic se praecipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem caesus: fugiens hic decidit acrem [mos:
Praedonum in turbam: dedit hic pro corpore num-
Hunc perminxerunt calones: quin etiam illud
Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem
Demeteret ferrum. Jure, omnes: Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda!
Libertinarum, dico; Sallustius in qua
Non minus insanit, quam qui moechatur. At hic, si,
Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste
Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse; daret, quantum satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret. Verum hoc se amplectitur uno,
Hoc amat, hoc laudat: Matronam nullam ego tango:
Ut quondam Marsaeus, amator Originis, ille
Qui patrium mimae donat fundumque laremque;
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
Verum est cum mimis, est cum meretricibus; unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. An tibi abunde
Personam satis est, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? Bonam deperdere famam,

Rem patris oblimare, malum est ubicumque. Quid
Est in matrona, ancilla, peccesne togata? [inter-
Villius in Fausta Sullae gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, poenas dedit usque, superque,
Quam satis est; pugnis caesus, ferroque petitus;
Exclusus fore, cum Longarenus foret intus.
Huic si mutonis verbis, mala tanta videntis,
Diceret haec animus; Quid vis tibi? numquid ego a
Magno prognatum deposco consule cunnum, [te
Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?
Quid responderet? Magno patre nata puella est.
At quanto meliora monet, pugnantiaque istis,
Dives opis Natura suae, tu si modo recte
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere! Tuo vitio, rerumne, labores,
Nil referre putas? Quare, ne poeniteat te,
Desine matronas sectarier; unde laboris
Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic, inter niveos viridesque lapillos
Sit licet, hoc, Cerinthe, tuo tenerum est femur, aut
Rectius: atque etiam melius persaepe togatae. [crus
Adde huc, quod mercem sine fucis gestat; aperte,
Quod venale habet, ostendit; nec, si quid honesti est,
Jactat habetque palam, quaerit quo turpia celet.
Regibus hic mos est: ubi equos mercantur, opertos
Inspiciunt, ne, si facies, ut saepe, decora
Molli fulta pede est, emtorem inducat hiantem
Quod pulchrae clunes, breve quod caput, ardua
cervix.

Hoc illi recte? ne corporis optima Lyncei
Contemplere oculis, Hypsaea caecior illa,
Quae mala sunt, spectes. O crus! o brachia! Verum
Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo, est.
Matronae praeter faciem nil cernere possis,
Cetera, ni Catia est, demissa veste tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, nam te
Hoc facit insanum, multae tibi tum officient res;
Custodes, lectica, ciniflones, parasitae,
Ad talos stola demissa, et circumdata palla
Plurima, quae invideant pure apparere tibi rem.
Altera, nil obstat: Coïs tibi paene videre est
Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi:
Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
Insidias fieri, pretiumque avellier ante,
Quam mercem ostendi? Leporem venator ut alta
In nive sectetur, positum sic tangere nolit, [nam
Cantat; et apponit, 'Meus est amor huic similis;
Transvolat in medio posita, et fugientia captat.'
Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
Atque aestus, curasque graves, e pectore pelli?
Nonne, cupidinibus statuat Natura modum quem,
Quid latura, sibi quid sit dolitura negatum,
Quaerere plus prodest, et inane abscindere soldo?
Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quaeris
Pocula? num esuriens fastidis omnia praeter
Pavonem, rhombumque? tument tibi cum inguina, num, si
Ancilla, aut verna est praesto puer, impetus in quem

Continuo fiat, malis tentigine rumpi? [lemque.
Non ego: namque parabilem amo Venerem, faci-
Illam, 'Post paullo; Sed pluris; Si exierit vir;'
Gallis: Hanc, Philodemus ait, sibi, quae neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, cum est jussa, venire.
Candida rectaque sit, munda hactenus, ut neque longa
Nec magis alba velit, quam det Natura, videri.
Haec, ubi supposuit dextro corpus mihi laevum,
Ilia et Egeria est: do nomen quodlibet illi.
Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat;
Janua frangatur; latret canis; undique magno
Pulsa domus strepitu resonet; vepallida lecto
Desiliat mulier; miseram se conscia clamet;
Cruribus haec metuat, doti deprensa, egomet mî.
Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo,
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miserum est. Fabio vel judice vincam.

SATIRA III.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati;
Injussi, nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Caesar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris atque suam, non
Quidquam proficeret: si collibuisset, ab ovo
Usque ad mala citaret, Io Bacche! modo summa

Voce, modo hac, resonat quae chordis quatuor ima.
Nil aequale homini fuit illi. Saepe velut qui
Currebat fugiens hostem ; persaepe velut qui
Junonis sacra ferret : habebat saepe ducentos,
Saepe decem servos : modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna, loquens; modo, Sit mihi mensa tripes,
Concha salis puri, et toga quae defendere frigus, [et
Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses
Huic parco, paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis. Noctes vigilabat ad ipsum
Mane ; diem totum stertebat. Nil fuit unquam
Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi, Quid tu ?
Nullane habes vitia? Imo alia, et fortasse minora.
Maenius absentem Novium cum carperet; Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an, ut ignotum, dare nobis
Verba putas? Egomet mî ignosco, Maenius inquit.
Stultus et improbus hic amor est, dignusque notari.
Cum tua praevideas oculis male lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? At tibi
Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi. [contra
Iracundior est paullo : minus aptus acutis
Naribus horum hominum : rideri possit eo, quod
Rusticius tonso toga defluit, et male laxus
In pede calceus haeret. At est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam : at tibi amicus : at ingenium
ingens
Inculto latet hoc sub corpore. Denique teipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim

Natura, aut etiam consuetudo mala: namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Illuc praevertamur, amatorem quod amicae
Turpia decipiunt caecum vitia, aut etiam ipsa haec
Delectant; veluti Balbinum polypus Hagnae.
Vellem in amicitia sic erraremus, et isti
Errori nomen Virtus posuisset honestum.
At, pater ut gnati, sic nos debemus, amici
Si quod sit vitium, non fastidire. Strabonem
Appellat Paetum pater; et Pullum, male parvus
Si cui filius est, ut abortivus fuit olim
Sisyphus; hunc Varum, distortis cruribus; illum
Balbutit Scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit? frugi dicatur. Ineptus
Et jactantior hic paullo est? concinnus amicis
Postulat ut videatur. At est truculentior, atque
Plus aequo liber: simplex fortisque habeatur.
Caldior est? acres inter numeretur. Opinor,
Haec res et jungit, junctos et servat, amicos.
At nos virtutes ipsas invertimus; atque
Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
Nobiscum vivit? multum est demissus homo. Illi
Tardo cognomen pingui damus. Hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus obdit apertum;
Cum genus hoc inter vitae versemur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina: pro bene sano
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
Simplicior quis et est qualem me saepe libenter
Obtulerim tibi, Maecenas; ut forte legentem,

Aut tacitum, impellat quovis sermone molestus:
Communi sensu plane caret, inquimus. Eheu!
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis urguetur. Amicus dulcis, ut aequum
est,
Cum mea compenset vitiis bona; pluribus hisce,
Si modo plura mihi bona sunt, inclinet: amari
Si volet hac lege, in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscet verrucis illius: aequum est
Peccatis veniam poscentem reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium irae,
Cetera item nequeunt stultis haerentia; cur non
Ponderibus modulisque suis Ratio utitur? ac, res
Ut quaeque est, ita suppliciis delicta coërcet?
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisces tepidumque ligurrierit jus,
In cruce suffigat; Labeone insanior inter
Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius atque
Majus peccatum est? Paullum deliquit amicus,
Quod nisi concedas, habeare insuavis? acerbus
Odisti et fugis, ut Rusonem debitor aeris;
Qui nisi, cum tristes misero venere Kalendae,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, ama-
Porrecto jugulo historias, captivus ut, audit. [ras
Comminxit lectum potus, mensave catillum
Evandri manibus tritum dejecit? ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini

Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit, aut si
Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit?
Quîs paria esse fere placuit peccata, laborant,
Cum ventum ad verum est: sensus, moresque re-
pugnant,
Atque ipsa utilitas, justi prope mater et aequi.
Cum prorepserunt primis animalia terris,
Mutum ac turpe pecus, glandem âtque cubilia
propter,
Unguibus et pugnis, dein fustibus, atque ita porro
Pugnabant armis, quae post fabricaverat usus;
Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
Nominaque, invenere. Dehinc absistere bello,
Oppida coeperunt munire, et ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos, venerem incertam rapientes more ferarum,
Viribus editior caedebat, ut in grege taurus.
Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
Nec natura potest justo secernere iniquum,
Dividit ut bona diversis, fugienda petendis.
Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet idem-
Qui teneros caules alieni fregerit horti, [que,
Et qui nocturnus sacra divûm legerit. Adsit
Regula, peccatis quae poenas irroget aequas,
Ne scutica dignum horribili sectere flagello:

Nam, ut ferula caedas meritum majora subire
Verbera, non vereor; cum dicas esse pares res
Furta latrociniis, et magnis parva mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
Et sutor bonus, et solus formosus, et est rex;
Cur optas quod habes? Non nosti, quid pater, inquit,
Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam,
Nec soleas, fecit; sutor tamen est sapiens. Quî?
Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen atque
Optimus est modulator; ut Alfenus vafer, omni
Abjecto instrumento artis, clausaque taberna,
Tonsor erat: sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex solus, sic rex. Vellunt tibi barbam
Lascivi pueri; quos tu nisi fuste coërces,
Urgueris turba circum te stante, miserque
Rumperis, et latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lavatum
Rex ibis, neque te quisquam stipator ineptum
Praeter Crispinum sectabitur; et mihi dulces
Ignoscent, si quid peccaro stultus, amici,
Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
Privatusque magis vivam te rege beatus.

SATIRA IV.

Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque, poëtae
Atque alii, quorum comoedia prisca virorum est,
Si quis erat dignus describi, quod malus ac fur,
Quod moechus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus, multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus numerisque; facetus,
Emunctae naris, durus componere versus:
Nam fuit hoc vitiosus; in hora saepe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno:
Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;
Scribendi recte: nam, ut multum, nil moror. Ecce!
Crispinus minimo me provocat: Accipe, si vis,
Accipiam tabulas; detur nobis locus, hora,
Custodes: videamus, uter plus scribere possit.
Dî bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis:
At tu conclusas hircinis follibus auras,
Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
Delatis capsis et imagine; cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod sunt, quos genus hoc minime juvat, utpote plures

Culpari dignos. Quemvis media elige turba;
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat.
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
Hunc capit argenti splendor; stupet Albius aere:
Hic mutat merces surgente a Sole ad eum quo
Vespertina tepet regio; quin per mala praeceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere poëtas.
Fenum habet in cornu, longe fuge: dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico;
Et, quodcunque semel chartis illeverit, omnes
Gestiet a furno redeuntes scire lacuque,
Et pueros et anus. Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse poëtas,
Excerpam numero: neque enim concludere versum
Dixeris esse satis; neque, si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, Comoedia necne poëma
Esset, quaesivere; quod acer spiritus, ac vis,
Nec verbis nec rebus inest; nisi quod pede certo
Differt sermoni, sermo merus. At pater ardens
Saevit, quod meretrice nepos insanus amica
Filius uxorem grandi cum dote recuset;
Ebrius et, magnum quod dedecus, ambulet ante
Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis

Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis;
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem,
Quo personatus pacto pater. His, ego quae nunc,
Olim quae scripsit Lucilius, eripias si [bum est
Tempora certa modosque, et quod prius ordine ver-
Posterius facias, praeponens ultima primis;
Non, ut si solvas 'Postquam Discordia tetra
Belli ferratos postes portasque refregit,'
Invenias etiam disjecti membra poëtae.
Hactenus haec: alias, justum sit necne poëma;
Nunc illud tantum quaeram, meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat, et Caprius, rauci male, cumque libellis;
Magnus uterque timor latronibus: at, bene si quis
Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
Ut sis tu similis Coelî Byrrîque, latronum,
Non ego sim Caprî, neque Sulcî; cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat, neque pila, libellos,
Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigellî:
Nec recitem quidquam, nisi amicis, idque coactus;
Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi; quique lavantes:
Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quaerentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. Laedere gaudes,
Inquit; et hoc studio pravus facis. Unde petitum
Hoc in me jacis? est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum;

Qui non defendit, alio culpante; solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non visa potest; commissa tacere
Qui nequit; hic niger est: hunc tu, Romane, caveto.
Saepe tribus lectis videas coenare quaternos:
E quibus unus amet quavis adspergere cunctos,
Praeter eum qui praebet aquam; post, hunc quoque potus,
Condita cum verax aperit praecordia Liber.
Hic tibi comis, et urbanus, liberque videtur,
Infesto nigris: ego si risi, quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
Lividus ac mordax videor tibi. Mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petillî
Te coram fuerit, defendas, ut tuus est mos:
Me Capitolinus convictore usus amicoque
A puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit; et incolumis laetor quod vivit in urbe:
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. Hic nigrae succus loliginis; haec est
Aerugo mera: quod vitium procul afore chartis,
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto. Liberius si
Dixero quid, si forte jocosius; hoc mihi juris
Cum venia dabis. Insuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem, exemplis vitiorum quaeque notando.
Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mî ipse parasset;
Nonne vides, Albî ut male vivat filius? utque

Barrus inops? magnum documentum, ne patriam
Perdere quis velit: A turpi meretricis amore [rem
Cum deterreret; Sectanî dissimilis sis:
Ne sequerer moechas, concessa cum Venere uti
Possem; Deprensi non bella est fama Trebonî,
Aiebat. Sapiens, vitatu quidque petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam, famamque tueri
Incolumem possum: simul ac duraverit aetas
Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic
Formabat puerum dictis: et, sive jubebat [me
Ut facerem quid; Habes auctorem, quo facias hoc;
Unum ex judicibus selectis objiciebat:
Sive vetabat; An hoc inhonestum et inutile factu
Necne sit, addubites, flagret rumore malo cum
Hic, atque ille? Avidos vicinum funus ut aegros
Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria saepe
Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quaecunque ferunt; mediocribus, et
Ignoscas, vitiis teneor. Fortassis et istinc [quîs
Largiter abstulerit longa aetas, liber amicus,
Consilium proprium; neque enim, cum lectulus, aut
Porticus excepit, desum mihi. Rectius hoc est: [me
Hoc faciens, vivam melius: sic dulcis amicis
Occurram: hoc quidam non belle: numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? Haec ego mecum
Compressis agito labris: ubi quid datur otî,

Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum: cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniet manus, auxilio quae
Sit mihi, nam multo plures sumus; ac veluti te
Judaei cogemus in hanc concedere turbam.

SATIRA V.

Egressum magna, me accepit Aricia, Roma,
Hospitio modico; rhetor comes Heliodorus,
Graecorum longe doctissimus: inde Forum Appî,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Praecinctis unum: minus est gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquam, quod erat deterrima, ven-
Indico bellum, coenantes haud animo aequo [tri
Exspectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras, et coelo diffundere signa, parabat:
Tum pueri nautis, pueris convicia nautae
Ingerere. Huc appelle. Trecentos inseris: ohe!
Jam satis est. Dum aes exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. Mali culices, ranaeque palustres
Avertunt somnos. Absentem ut cantat amicam,
Multa prolutus vappa, nauta, atque viator
Certatim; tandem fessus dormire viator
Incipit; ac, missae pastum, retinacula mulae
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, nil cum procedere lintrem

Sentimus; donec cerebrosus prosilit unus,
Ac mulae nautaeque caput lumbosque saligno
Fuste dolat. Quarta vix demum exponimur hora.
Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympha.
Millia tum pransi tria repimus; atque subimus,
Impositum saxis late candentibus, Anxur.
Huc venturus erat Maecenas optimus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati; aversos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. Interea Maecenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco praetore libenter
Linquimus, insani ridentes praemia scribae,
Praetextam, et latum clavum, prunaeque batillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius et Varius Sinuessae, Virgiliusque,
Occurrunt; animae, quales neque candidiores
Terra tulit, neque quîs me sit devinctior alter.
O qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quae villula tectum
Praebuit; et parochi, quae debent, ligna salemque.
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Lusum it Maecenas; dormitum ego Virgiliusque:
Namque pila lippis inimicum et ludere crudis.

Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa,
Quae super est Caudî cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti scurrae pugnam Messîque Cicirri,
Musa, velim memores; et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messî clarum genus Osci:
Sarmenti domina exstat. Ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus: Equi te
Esse feri similem dico. Ridemus; et ipse
Messius, Accipio; caput et movet. O, tua cornu
Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres, cum
Sic mutilus miniteris! at illi foeda cicatrix
Setosam laevi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat;
Nil illi larva aut tragicis opus esse cothurnis.
Multa Cicirrus ad haec: donasset jamne catenam
Ex voto Laribus, quaerebat? scriba quod esset,
Nihilo deterius dominae jus esse. Rogabat
Denique, cur unquam fugisset, cui satis una
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo?
Prorsus jucunde coenam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum; ubi sedulus hospes
Paene, macros, arsit, dum turdos versat in igne:
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos coenam, servosque timentes,
Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos

Ostentare mihi, quos torret Atabulus; et quos
Nunquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset, lacrimoso non sine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem exspecto: somnus tamen au-
Intentum Veneri: tum immundo somnia visu [fert
Nocturnam vestem maculant, ventremque su-
pinum.
Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
Signis perfacile est: venit vilissima rerum
Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator;
Nam Canusî lapidosus, aquae non ditior urna:
Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hic Varius discedit moestus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior, via pejor, adusque
Barî moenia piscosi. Dehinc Gnatia, lymphis
Iratis exstructa, dedit risusque jocosque,
Dum flamma sine tura liquescere limine sacro
Persuadere cupit. Credat Judaeus Apella;
Non ego: namque deos didici securum agere ae-
Nec, si quid miri faciat Natura, deos id [vum;
Tristes ex alto coeli demittere tecto.
Brundisium longae finis chartaeque viaeque.

SATIRA VI

Non, quia, Maecenas, Lydorum quidquid Etrus-
Incoluit fines, nemo generosior est te ; [cos
Nec quod avus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint;
Ut plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me libertino patre natum:
Cum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus. Persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tullî atque ignobile regnum,
Multos saepe viros nullis majoribus ortos
Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos:
Contra, Laevinum, Valerî genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris licuisse, notante
Judice quo nosti, populo, qui stultus honores
Saepe dat indignis, et famae servit ineptus ;
Qui stupet in titulis et imaginibus. Quid oportet
Nos facere, a vulgo longe longeque remotos ?
Namque esto, populus Laevino mallet honorem
Quam Decio mandare novo, censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus—
Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tillî,
Sumere depositum clavum, fierique tribuno ?
Invidia accrevit, privato quae minor esset.

Nam, ut quisque insanus nigris medium impediit
Pellibus, ac latum demisit pectore clavum, [crus
Audit continuo, Quis homo hic? et, Quo patre na-
Ut si qui aegrotet quo morbo Barrus, haberi [tus?
Ut cupiat formosus; eat quacunque, puellis
Injiciat curam quaerendi singula, quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic, qui promittit, cives, urbem sibi curae,
Imperium fore, et Italiam, et delubra deorum;
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare et quaerere cogit.
Tune, Syri, Damae, aut Dionysî filius, audes
Dejicere e saxo cives, aut tradere Cadmo?
At Novius collega gradu post me sedet uno;
Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi
Paullus,
Et Messala videris? At hic, si plaustra ducenta
Concurrantque foro tria funera, magna sonabit,
Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc
Nunc ad me redeo, libertino patre natum: [nos.
Quem rodunt omnes libertino patre natum;
Nunc, quia, Maecenas, tibi sum convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Praesertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me possum, casu quod te sortitus amicum;
Nulla etenim mihi te fors obtulit: optimus olim

Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
Ut veni coram, singultim pauca locutus,
Infans namque pudor prohibebat plura profari,
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro: respondes, ut tuus est mos,
Pauca: abeo; et revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre praeclaro, sed vita et pectore puro.
Atqui, si vitiis mediocribus ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta, velut si
Egregio inspersos reprendas corpore naevos;
Si neque avaritiam, neque sordes, nec mala lustra,
Objiciet vere quisquam mihi; purus et insons,
Ut me collaudem, si et vivo carus amicis:
Causa fuit pater his; qui, macro pauper agello,
Noluit in Flavî ludum me mittere, magni
Quo pueri, magnis e centurionibus orti,
Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus aera:
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos; vestem servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset, avita
Ex re praeberi sumtus mihi crederet illos.
Ipse mihi, custos incorruptissimus, omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni

Non solum facto, verum opprobrio quoque, turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si praeco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer: neque ego essem questus.
Ad hoc nunc
Laus illi debetur, et a me gratia major.
Nil me poeniteat sanum patris hujus: eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
Et vox, et ratio. Nam, si Natura juberet
A certis annis aevum remeare peractum, [tes
Atque alios legere ad fastum quoscunque paren-
Optaret sibi quisque; meis contentus, honestos
Fascibus ac sellis nollem mihi sumere; demens
Judicio vulgi, sanus fortasse tuo, quod
Nollem onus, haud unquam solitus, portare mo-
lestum.
Nam mihi continuo major quaerenda foret res,
Atque salutandi plures; ducendus et unus,
Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve
Exirem; plures calones, atque caballi
Pascendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum;
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques
armos.
Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tillî,
Cum, Tiburte via, praetorem quinque sequuntur
Te pueri, lasanum portantes oenophorumque.

Hoc ego commodius, quam tu, praeclare senator,
Millibus atque aliis, vivo. Quacunque libido est,
Incedo solus: percontor quanti olus ac far:
Fallacem Circum vespertinumque pererro
Saepe forum: adsisto divinis: inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum.
Coena ministratur pueris tribus; et lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus,
Vilis cum patera guttus, Campana supellex. [cras
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod
Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
Ad quartam jaceo; post hanc vagor, aut ego (lecto,
Aut scripto, quod me tacitum juvet) unguor olivo,
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Ast, ubi me fessum sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio campum lusumque trigonem.
Pransus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. Haec est
Vita solutorum misera ambitione gravique.
His me consolor, victurum suavius, ac si [set.
Quaestor avus, pater atque meus, patruusque fuis-

SATIRA VII.

Proscripti Regis Rupilì pus atque venenum
Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.

Persius hic permagna negotia dives habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas;
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
Confidens, tumidusque; adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros ut equis praecurreret albis.
Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
Convenit; (hoc etenim sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. inter
Hectora Priamiden, animosum atque inter Achil-
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors; [lem,
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit. duo si discordia vexet inertes;
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco, discedat pigrior, ultro
Muneribus missis) Bruto praetore tenente
Ditem Asiam, Rupilî et Persî par pugnat, uti non
Compositi melius cum Bitho Bacchius. In jus
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam; ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Asiae Brutum appellat, stellasque salubres
Appellat comites, excepto Rege: Canem illum,
Invisum agricolis sidus, venisse. Ruebat
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Praenestinus salso multoque fluenti,
Expressa arbusto, regerit convicia; durus
Vindemiator, et invictus, cui saepe viator
Cessisset, magna compellans voce cuculum.
At Graecus, postquam est Italo perfusus aceto,

Persius exclamat: Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

SATIRA VIII.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum;
Cum faber, incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse deum. Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido: nam fures dextra coërcet,
Obscenoque ruber porrectus ab inguine palus;
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis considere in hortis.
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arca:
Hoc miserae plebi stabat commune sepulcrum,
Pantolabo scurrae, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat; heredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari; quo modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum.
Cum mihi non tantum furesque feraeque, suētae
Hunc vexare locum, curae sunt atque labori,
Quantum, carminibus quae versant atque venenis
Humanos animos; has nullo perdere possum
Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
Protulit os, quin ossa legant herbasque nocentes.

Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana majore, ululantem. Pallor utrasque
Fecerat horrendas adspectu: scalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam,
Coeperunt: cruor in fossam confusus, ut inde
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea: major
Lanea, quae poenis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, servilibus ut quae
Jam peritura modis. Hecaten vocat altera, saevam
Altera Tisiphonen: serpentes atque videres
Infernas errare canes; lunamque rubentem,
Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniat mictum atque caca-
Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus. [tum
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbrae cum Sagana resonarint triste et acutum?
Utque lupi barbam variae cum dente colubrae
Abdiderint furtim terris? et imagine cerea
Largior arserit ignis? et ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum et facta duarum?
Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate ficus: at illae currere in urbem.
Canidiae dentes, altum Saganae caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno risuque jocoque videres.

SATIRA IX.

IBAM forte via Sacra; sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum, totus in illis:
Accurrit quidam, notus mihi nomine tantum;
Arreptaque manu, Quid agis, dulcissime rerum?
Suaviter, ut nunc est, inquam; et cupio omnia quae vis.
Cum assectaretur, Numquid vis? occupo: at ille,
Noris nos, inquit; docti sumus. Hic ego, Pluris
Hoc,inquam,mihi eris. Misere discedere quaerens,
Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
Dicere nescio quid puero. Cum sudor ad imos
Manaret talos; O te, Bolane, cerebri
Felicem! aiebam tacitus. Cum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret; ut illi
Nil respondebam, Misere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video: sed nil agis; usque tenebo: [te
Prosequar,hinc quo nunc iter est tibi. Nil opus est
Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longe cubat is, prope Caesaris hortos. [quar te.
Nil habeo quod agam, et non sum piger; usque se-
Demitto auriculas, ut iniquae mentis asellus,
Cum gravius dorso subiit onus. Incipit ille:
Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
Non Varium, facies: nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra movere

Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat: Est tibi mater,
Cognati, quîs te salvo est opus? Haud mihi quis-
Omnes composui. Felices! nunc ego resto: [quam:
Confice: namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit divina mota anus urna: [sis,
'Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet en-
'Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
'Garrulus hunc quando consumet cumque: loqua-
'Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit aetas. [ces,
Ventum erat ad Vestae, quarta jam parte diei
Praeterita: et casu tunc respondere vadato
Debebat; quod ni fecisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paullum hic ades. Inteream, si
Aut valeo stare, aut novi civilia jura; [quit;
Et propero, quo scis. Dubius sum quid faciam, in-
Tene relinquam, an rem. Me, sodes. Non faciam, ille:
Et praecedere coepit. Ego, ut contendere durum
Cum victore, sequor. Maecenas quomodo tecum?
Hinc repetit. Paucorum hominum, et mentis bene
Nemo dexterius fortuna est usus: haberes [sanae.
Magnum adjutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem velles si tradere: dispeream, ni
Submosses omnes. Non isto vivimus illic,
Quo tu rere modo: domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena malis: nil mî officit, inquam,
Ditior hic aut est quia doctior: est locus uni-
Cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui

Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse. Velis tantummodo, quae tua virtus,
Expugnabis: et est qui vinci possit; eoque
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
Muneribus servos corrumpam; non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; tempora quaeram;
Occurram in triviis; deducam: nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. Haec dum agit, ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre nosset. Consistimus. Unde venis? et,
Quo tendis? rogat, et respondet. Vellere coepi,
Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
Distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus
Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.
Certe nescio quid secreto velle loqui te
Ajebas mecum. Memini bene; sed meliori
Tempore dicam: hodie tricesima sabbata: vin' tu
Curtis Judaeis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Religio est. At mî; sum paullo infirmior, unus
Multorum: ignosces: alias loquar. Hunccine solem
Tam nigrum surrexe mihi? Fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
Adversarius, et, Quo tu, turpissime? magna
Exclamat voce, et, Licet antestari? Ego vero
Oppono auriculam: rapit in jus: clamor utrinque:
Undique concursus. Sic me servavit Apollo.

SATIRA X.

Nempe incomposito dixi pede currere versus
Lucilî: quis tam Lucilî fautor inepte est,
Ut non hoc fateatur? At idem, quod sale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen, hoc tribúens, dederim quoque cetera: nam sic
Et Laberî mimos, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris; et est quaedam tamen hic quoque virtus.
Est brevitate opus, ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures:
Et sermone opus est modo tristi, saepe jocoso,
Defendente vicem modo rhetoris atque poëtae,
Interdum urbani, parcentis viribus atque
Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
Fortius ac melius magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus comoedia prisca viris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque simius iste
Nil praeter Calvum et doctus cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Graeca Latinis
Miscuit. O seri studiorum! quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit? At sermo lingua concinnus utraque

Suavior, ut Chio nota si commista Falerni est.
Cum versus facias : teipsum percontor, an et, cum
Dura tibi peragenda rei sit causa Petillî,
Scilicet, oblitus patriaeque patrisque, Latine
Cum Pedius causas exsudet Publicola atque
Corvinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis?
Atqui, ego cum Graecos facerem, natus mare citra,
Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Post mediam noctem visus, cum somnia vera :
In silvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas Graecorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput ; haec ego ludo,
Quae nec in aede sonent certantia judice Tarpa,
Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice, potes, Davoque Chremeta
Eludente senem, comes garrire libellos
Unus vivorum, Fundanî : Pollio regum
Facta canit pede ter percusso : forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit : molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure camenae.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor : neque ego illi detrahere ausim
Haerentem capiti cum multa laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. Age, quaeso,

Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Accî?
Non ridet versus Ennî gravitate minores?
Cum de se loquitur, non ut majore reprensis.
Quid vetat et nosmet, Lucilî scripta legentes,
Quaerere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos, et euntes
Mollius, ac si quis, pedibus quid claudere senis,
Hoc tantum, contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem coenatus? Etrusci
Quale fuit Cassî rapido ferventius amni
Ingenium; capsis quem fama est esse librisque
Combustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus; fuerit limatior idem,
Quam rudis et Graecis intacti carminis auctor,
Quamque poëtarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato dilatus in aevum,
Detereret sibi multa, recideret omne, quod ultra
Perfectum traheretur; et, in versu faciendo,
Saepe caput scaberet, vivos et roderet ungues.
Saepe stilum vertas, iterum quae digna legi sint
Scripturus: neque, te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego: nam satis est equitem mihi plaudere; ut audax,
Contemtis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet, quod
Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus

Fannius Hermogenis laedat conviva Tigellî?
Plotius, et Varius, Maecenas, Virgiliusque,
Valgius, et probet haec Octavius optimus atque
Fuscus; et haec utinam Viscorum laudet uterque:
Ambitione relegata, te dicere possum,
Pollio; te, Messala, tuo cum fratre; simulque
Vos, Bibule et Servî; simul his te, candide Furnî;
Complures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens praetereo: quibus haec, sint qualiacun-
Arridere velim; doliturus, si placeant spe [que,
Deterius nostra. Demetrî, teque, Tigellî,
Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus haec subscribe libello.

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM

LIBER II.

SATIRA I.

Sunt, quibus in Satira videor nimis acer, et ultra
Legem tendere opus; sine nervis altera quidquid
Composui pars esse putat, similesque meorum
Mille die versus deduci posse: Trebatî,
Quid faciam praescribe. Quiescas. Ne faciam, in-
Omnino versus? Aio. Peream male, si non [quis,
Optimum erat: verum nequeo dormire. Ter uncti
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto;
Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Caesaris invicti res dicere, multa laborum
Praemia laturus. Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Parthi.
Attamen et justum poteras et scribere fortem,

Scipiadam ut sapiens Lucilius. Haud mihi deero,
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Caesaris aurem;
Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.
Quanto rectius hoc, quam tristi laedere versu
Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem,
Cum sibi quisque timet, quamquam est intactus, et odit?
Quid faciam? Saltat Milonius, ut semel icto
Accessit fervor capiti, numerusque lucernis:
Castor Gaudet equis; ovo prognatus eodem
Pugnis: quot capitum vivunt, totidem studiorum
Millia. Me pedibus delectat claudere verba
Lucilî ritu, nostrum melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris; neque, si male gesserat, usquam
Decurrens alio, neque, si bene: quo fit, ut omnis
Votiva pateat veluti descripta tabella
Vita senis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus;
Missus ad hoc, pulsis, vetus est ut fama, Sabellis,
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis,
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic stilus haud petet ultro
Quemquam animantem, et me veluti custodiet ensis
Vagina tectus; quem cur destringere coner,
Tutus ab infestis latronibus? O pater et rex,
Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,

Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit, (Melius non tangere! clamo)
Flebit, et insignis tota cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur et urnam:
Canidia Albutî, quibus est inimica, venenum:
Grande malum Turius, si quid se judice certes.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque
Imperet hoc Natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit; unde, nisi intus
Monstratum? Scaevae vivacem crede nepoti
Matrem; nil faciet sceleris pia dextera, (mirum!
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos)
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
Exspectat, seu Mors atris circumvolat alis;
Dives, inops; Romae, seu Fors ita jusserit exsul;
Quisquis erit vitae, scribam, color. O puer! ut sis
Vitalis, metuo; et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid? cum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis; num Laelius, et qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut laeso doluere Metello,
Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui
Primores populi arripuit, populumque tributim;
Scilicet uni aequus Virtuti, atque ejus amicis.
Quin, ubi se a vulgo et scena in secreta remorant

Virtus Scipiadae et mitis sapientia Laelî;
Nugari cum illo, et discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis
Infra Lucilî censum ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia; et, fragili quaerens illidere dentem,
Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebatî,
Dissentis. Equidem nihil hinc diffingere possum.
Sed tamen, ut monitus caveas, ne forte negotî
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum,
Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est,
Judiciumque. Esto, si quis mala: sed bona si quis
Judice condiderit laudatus Caesare, si quis
Opprobriis dignum laceraverit, integer ipse—
Solventur risu tabulae; tu missus abibis.

SATIRA II.

Quae virtus et quanta, boni, sit vivere parvo,
(Nec meus hic sermo est, sed quae praecepit Ofellus,
Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
Discite; non inter lances mensasque nitentes,
Cum stupet insanis acies fulgoribus, et cum
Acclinis falsis animus meliora recusat;
Verum hic impransi mecum disquirite. Cur hoc?
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis

Corruptus judex. Leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito; vel (si Romana fatigat
Militia assuetum Graecari) seu pila velox,
Molliter austerum studio fallente laborem;
Seu te discus agit, pete cedentem aëra disco;
Cum labor extuderit fastidia, siccus, inanis,
Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. Foris est promus, et atrum
Defendens pisces hiemat mare; cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. Unde, putas,
Quî partum? Non in caro nidore voluptas [aut
Summa, sed in te ipso est. Tu pulmentaria quaere
Sudando: pinguem vitiis, albumque, nec ostrea,
Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagoïs.
Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallina, tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, et picta pandat spectacula cauda: [ista,
Tanquam ad rem attineat quidquam. Num vesceris
Quam laudas, pluma? cocto num adest honor idem?
Carne tamen, quamvis distat nihil, hac magis illa:
Imparibus formis deceptum te patet. Esto.
Unde datum sentis, lupus hic Tiberinus, an alto
Captus, hiet? pontesne inter jactatus, an amnis
Ostia sub Tusci? Laudas, insane, trilibrem
Mullum, in singula quem minuas pulmenta necesse
Ducit te species, video. Quo pertinet ergo [est.
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Majorem Natura modum dedit, his breve pondus.

Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. At vos,
Praesentes Austri, coquite horum obsonia: quamquam
Putet aper rhombusque recens, mala copia quando
Aegrum sollicitat stomachum; cum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. Nec dum omnis abacta
Pauperies epulis regum; nam vilibus ovis
Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
Gallonî praeconis erat acipensere mensa
Infamis. Quid? tum rhombos minus aequora alebant?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,
Donec vos auctor docuit praetorius. Ergo,
Si quis nunc mergos suaves edixerit assos,
Parebit, pravi docilis, Romana juventus.
Sordidus a tenui victu distabit, Ofello
Judice: nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravus detorseris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhaeret,
Quinquennes oleas est, et silvestria corna;
Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum; et,
Cujus odorem olei nequeas perferre, (licebit
Ille repotia, natales, aliosve dierum
Festos, albatus celebret) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur, et horum
Utrum imitabitur? Hac urguet lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qua non offendat sordibus, atque

In neutram partem cultûs miser. Hic neque servis,
Albuti senis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit: nec, sicut simplex Naevius, unctam
Convivis praebebit aquam: vitium hoc quoque
magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quae quantaque secum
Afferat. In primis valeas bene; nam variae res
Ut noceant homini, credas, memor illius escae,
Quae simplex olim tibi sederit: at, simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis, [tum
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumul-
Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
Coena desurgat dubia? Quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque praegravat una,
Atque adfligit humo divinae particulam aurae.
Alter, ubi, dicto citius curata, sopori [git.
Membra dedit, vegetus praescripta ad munia sur-
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quon-
Sive diem festum rediens advexerit annus, [dam,
Seu recreare volet tenuatum corpus; ubique
Accedent anni, et tractari mollius aetas
Imbecilla volet: tibi quidnam accedet ad istam,
Quam, puer et validus, praesumis mollitiem, seu
Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus? [sus
Rancidum aprum antiqui laudabant, non quia na-
Illis nullus erat; sed, credo, hac mente, quod hos-
pes
Tardius adveniens vitiatum commodius, quam

Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam
Heroas natum tellus me prima tulisset! [inter
Das aliquid famae, quae carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi patinaeque
Grande ferunt una cum damno dedecus: adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, cum deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquit, Trausius istis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo,
Quod superat, non est melius quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua deûm? cur, improbe, carae
Non aliquid patriae tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte semper erunt res.
O magnus posthac inimicis risus! Uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assuerit mentem corpusque superbum;
An qui, contentus parvo metuensque futuri,
In pace, ut sapiens, aptarit idonea bello?
Quo magis his credas; puer hunc ego parvus O-
Integris opibus novi non latius usum, [fellum
Quam nunc accisis. Videas metato in agello,
Cum pecore et gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quidquam praeter olus, fumosae cum pede pernae.
Ac, mihi seu longum post tempus venerat hospes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat, non piscibus urbe petitis,

Sed pullo, atque haedo: tum pensilis uva secun-
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu. [das
Post hoc ludus erat culpa potare magistra;
Ac venerata Ceres, ita culmo surgeret alto,
Explicuit vino contractae seria frontis.
Saeviat, atque novos moveat Fortuna tumultus;
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius,
aut vos,
O pueri! nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriae telluris herum Natura neque illum,
Nec me, nec quemquam, statuit. Nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris,
Postremum expellet certe vivacior heres.
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus, erit nulli proprius; sed cedit in usum
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

SATIRA III.

Sic raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quaeque retex-
Iratus tibi, quod vini somnique benignus [ens;
Nil dignum sermone canas. Quid fiet? at ipsis
Saturnalibus huc fugisti: sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis: incipe: nil est.
Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries dis atque poëtis.

Atqui vultus erat multa ac praeclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin Archilocho? comites educere tantos?
Invidiam placare paras Virtute relicta?
Contemnere, miser. Vitanda est improba Siren
Desidia; aut, quidquid vita meliore parasti,
Ponendum aequo animo. Dî te, Damasippe, deae-
que
Verum ob consilium donent tonsore: sed unde
Tam bene me nosti? Postquam omnis res mea Ja-
Ad medium fracta est, aliena negotia curo, [num
Excussus propriis: olim nam quaerere amabam,
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus aere;
Quid sculptum infabre, quid fusum durius, esset:
Callidus huic signo ponebam millia centum:
Hortos egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro noram; unde frequentia Mercuriali
Imposuere mihi cognomen compita. Novi,
Et miror morbi purgatum te illius. Atqui
Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
Trajecto lateris miseri capitisve dolore; [guet.
Ut lethargicus hic, cum fit pugil, et medicum ur-
Dum ne quid simile huic, esto ut libet. O bone!
te ne
Frustrere; insanis et tu, stultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
Descripsi docilis praecepta haec, tempore quo me
Solatus jussit sapientem pascere barbam,

Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
Nam, male re gesta, cum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter stetit, et, Cave faxis
Te quidquam indignum: pudor, inquit, te malus
angit,
Insanos qui inter vereare insanus haberi. [in te
Primum nam inquiram, quid sit furere: hoc si erit
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia, et quemcunque inscitia veri
Caecum agit, insanum Chrysippi porticus, et grex
Autumat. Haec populos, haec magnos formula re-
Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare [ges,
Desipiant omnes aeque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. Velut silvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit; unus utri-
Error, sed variis illudit partibus: hoc te [que
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
Stultitiae nihilum metuenda timentis; ut ignes,
Ut rupes, fluviosque, in campo obstare queratur.
Alterum, et huic varium, et nihilo sapientius, ignes
Per medios, fluviosque, ruentis: clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis pater, uxor,
Hic fossa est ingens! hic rupes maxima! serva!
Non magis audierit, quam Fufius ebrius olim
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
'Mater, te appello,' clamantibus. Huic ego vulgus
Errori similem cunctum insanire docebo.

Insanit veteres statuas Damasippus emendo:
Integer est mentis Damasippi creditor? esto:
Accipe, quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam;
Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors,
Rejecta praeda, quam praesens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio; non est satis: adde Cicu-
Nodosi tabulas centum; mille adde catenas: [tae
Effugiet tamen haec sceleratus vincula Proteus.
Cum rapies in jus malis ridentem alienis; [arbor.
Fiet aper, modo avis, modo saxum, et, cum volet,
Si male rem gerere insani est; contra, bene sani;
Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perillî,
Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.
Audire atque togam jubeo componere, quisquis
Ambitione mala aut argenti pallet amore;
Quisquis luxuria, tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo, calet: huc propius me,
Dum doceo, insanire omnes, vos ordine adite.
  Danda est ellebori multo pars maxima avaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Heredes Staberî summam incidêre sepulcro;
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum arbitrio Arrî,
Frumenti quantum metit Africa. Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui, ne sis patruus mihi. Credo
Hoc Staberî prudentem animum vidisse—Quid er-
go
Sensit, cum summam patrimonî insculpere saxo
Heredes voluit? Quoad vixit, credidit ingens

Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius; ut, si
Forte minus locuples uno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille [rex,
Clarus erit, fortis, justus—Sapiensne? Etiam, et
Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnae laudi fore. Quid simile isti
Graecus Aristippus, qui servos projicere aurum
In media jussit Libya, quia tardius irent,
Propter onus segnes? Uter est insanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emtas comportet in unum,
Nec studio citharae nec musae deditus ulli;
Si scalpra ac formas non sutor; nautica vela
Aversus mercaturis; delirus et amens
Undique dicatur merito. Quî discrepat istis,
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet, cum longo fuste, neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris;
Si, positis intus Chii veterisque Falerni
Mille cadis; nihil est, tercentum millibus, acre
Potet acetum; age, si et stramentis incubet unde-
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
Blattarum ac tinearum epulae, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod

Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius aut etiam haec libertus ut ebibat heres,
Dîs inimice senex, custodis? ne tibi desit:
Quantulum enim summae curtabit quisque dierum,
Unguere si caules oleo meliore, caputque,
Coeperis, impexa foedum porrigine? Quare,
Si quidvis satis est, perjuras, surripis, aufers
Undique? Tun' sanus? Populum si caedere saxis
Incipias, servosve, tuo quos aere pararis;
Insanum te omnes pueri clamentque puellae.
Cum laqueo uxorem interimis, matremque veneno,
Incolumi capite es! Quid enim? neque tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genetricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente,
Ac non ante malis dementem actum Furiis, quam
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin, ex quo est habitus male tutae mentis Orestes,
Nil sane fecit, quod tu reprendere possis:
Non Pyladen ferro violare ausus ve sororem
Electram; tantum maledicit utrique, vocando
Hanc Furiam, hunc aliud, jussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus et auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
Campana solitus trulla, vappamque profestis,
Quondam lethargo grandi est oppressus; ut heres
Jam circum loculos et claves laetus ovansque
Curreret. Hunc medicus, multum celer atque fidelis,
Excitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque

Effundi saccos nummorum, accedere plures
Ad numerandum: hominem sic erigit: addit et illud;
Ni tua custodis, avidus jam haec auferet heres.
Men' vivo? Ut vivas igitur, vigila: hoc age. Quid vis?
Deficient inopem venae te, ni cibus, atque
Ingens accedit stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? agedum, sume hoc ptisanarium oryzae.
Quanti emtae? Parvo. Quanti ergo? Octussibus. Eheu!
Quid refert, morbo, an furtis pereamque rapinis?
Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
Stultus et insanus. Quid? si quis non sit avarus,
Continuo sanus? Minime. Cur, Stoice? Dicam.
Non est cardiacus, Craterum dixisse putato,
Hic aeger; recte est igitur, surgetque? negabit;
Quod latus aut renes morbo tentantur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus; immolet aequis
Hic porcum Laribus: verum ambitiosus et audax;
Naviget Anticyram: quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusî duo praedia, dives
Antiquo censu, gnatis divîsse duobus
Fertur, et hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare, et ludere, vidi;
Te, Tiberî, numerare, cavis abscondere tristem:
Extimui, ne vos ageret vesania discors;
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.

Quare, per divos oratus uterque Penates,
Tu cave, ne minuas; tu, ne majus facias id,
Quod satis esse putat pater, et natura coërcet.
Praeterea, ne vos titillet gloria, jure-
Jurando obstringam ambo: uter aedilis fueritve
Vestrûm praetor, is intestabilis et sacer esto.
In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
Latus ut in Circo spatiere, et aëneus ut stes;
Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem!
Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?
Rex sum. Nil ultra quaero plebeius. Et aequam
Rem imperito: at, si cui videor non justus, inulto
Dicere, quae sentit, permitto. Maxime Regum,
Dî tibi dent capta classem reducere Troja;
Ergo consulere, et mox respondere, licebit?
Consule. Cur Ajax, heros ab Achille secundus,
Putescit, toties servatis clarus Achivis,
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,
Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?
Mille ovium insanus morti dedit, inclytum Ulixem
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.
Tu, cum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
Ante aras, spargisque mola caput, improbe, salsa,
Rectum animi servas? Quorsum? Insanus quid enim
Fecit? cum stravit ferro pecus, abstinuit vim [Ajax
Uxore et gnato: mala multa precatus Atridis,
Non ille aut Teucrum aut ipsum violavit Ulixem.

Verum ego, ut haerentes adverso littore naves
Eriperem, prudens placavi sanguine divos.
Nempe tuo, furiose. Meo, sed non furiosus.
Qui species alias veri scelerisque tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur; atque,
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Ajax, cum immeritos occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum est vitio tibi, cum tumidum est, cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam;
Huic vestem, ut gnatae, paret, ancillas paret, aurum;
Rufam, aut Pusillam appellet, fortique marito
Destinet uxorem: interdicto huic omne adimat jus
Praetor, et ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? si quis gnatam pro muta devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris. Ergo ubi prava
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit: quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
 Nunc, age, luxuriam et Nomentanum arripe mecum:
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimonî mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum,
Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes;
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum

Cuique domi est, id crede tuum ; et vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit aequus :
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Coenem ego: tu pisces hiberno ex aequore verris:
Segnis ego indignus, qui tantum possideam: aufer:
Sume tibi decies ; tibi tantundem; tibi triplex,
Unde uxor media currit de nocte vocata.
Filius Aesopi, detractam ex aure Metellae,
Scilicet ut decies solidûm absorberet, aceto
Diluit insignem baccam : quî sanior, ac si
Illud idem in rapidum flumen jaceretve cloacam?
Quintî progenies Arrî, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis pravorum et amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coëmtas:
Quorsum abeant? sani ut, creta, an carbone notandi?
Aedificare casas, plostello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum ; amentia verset.
Si puerilius his ratio esse evincet amare ;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores : quaero, faciasne, quod olim
Mutatus Polemo ? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce magistri ?
Porrigis irato puero cum poma, recusat :
Sume, Catelle; negat: si non des, optat. Amator

Exclusus quî distat, agit ubi secum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arcessitus; et haeret
Invisis foribus? Ne nunc, cum me vocat ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret. Ecce
Servus, non paullo sapientior: O here! quae res
Nec modum habet neque consilium, ratione mo-
doque [lum,
Tractari non vult. In amore haec sunt mala, bel-
Pax rursum: haec si quis, tempestatis prope ritu
Mobilia, et caeca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? cum, Picenis excerpens semina pomis,
Gaudes, si cameram percûsti forte, penes te es?
Quid? cum balba feris annoso verba palato,
Aedificante casas quî sanior? Adde cruorem
Stultitiae, atque ignem gladio scrutare. Modo,
inquam,
Hellade percussa, Marius cum praecipitat se,
Cerritus fuit? an commotae crimine mentis
Absolves hominem, et sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat, et, Unum,
(Quid tam magnum? addens) unum me surpite
morti,
Dîs etenim facile est, orabat; sanus utrisque
Auribus atque oculis: mentem, nisi litigiosus,

Exciperet dominus, cum venderet. Hoc quoque
vulgus
Chrysippus ponit fecunda in gente Menenî.
Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die, quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit. Casus medicusve levarit
Aegrum ex praecipiti ; mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore deorum.
Haec mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris,
Quam me stultitiam, quoniam non est genus unum,
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum manibus cum portat Aga-
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur? [ve
Stultum me fateor, liceat concedere veris, [me
Atque etiam insanum: tantum hoc edissere, quo
Aegrotare putes animi vitio. Accipe: primum
Aedificas; hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis, et idem,
Corpore majorem, rides Turbonis in armis
Spiritum et incessum: quî ridiculus minus illo?
An, quodcunque facit Maecenas, te quoque verum
Tanto dissimilem, et tanto certare minorem? [est,

Absentis ranae pullis vituli pede pressis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliserit. Illa rogare,
Quantane? num tantum, sufflans se, magna fuisset?
Major dimidio. Num tanto? Cum magis atque
Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,
Par eris. Haec a te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc, hoc est, oleum adde camino;
Quae si quis sanus fecit, sanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem–Jam desine.–cultum
Majorem censu—Teneas, Damasippe, tuis te.
—Mille puellarum, puerorum mille furores—
O major tandem parcas insane minori.

SATIRA IV.

Unde, et quo Catius? Non est mihi tempus, aventi
Ponere signa novis praeceptis; qualia vincant
Pythagoran, Anytique reum, doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te sic tempore laevo
Interpellarim: sed, des veniam bonus, oro.
Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive est naturae hoc, sive artis, mirus utroque.
Quin id erat curae, quo pacto cuncta tenerem,
Utpote res tenues, tenui sermone peractas. [pes.
Ede hominis nomen; simul et, Romanus an hos-
Ipsa memor praecepta canam: celabitur auctor.—
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,

Ut succi melioris, et ut magis alma rotundis,
Ponere; namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, qui siccis crevit in agris,
Dulcior: irriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes;
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris vivam musto mersare Falerno:
Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis
Natura est; aliis male creditur. Ille salubres
Aestates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quae legerit arbore solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno,
Mendose; quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet: leni praecordia mulso
Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
Mitulus et viles pellent obstantia conchae,
Et lapathi brevis herba; sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia lunae.
Sed non omne mare est generosae fertile testae.
Murice Bajano melior Lucrina peloris:
Ostrea Circeiis, Miseno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
Nec sibi coenarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces averrere mensa,
Ignarum, quibus est jus aptius, et quibus assis
Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
Umber, et iligna nutritus glande, rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem:

Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
Vinea submittit capreas non semper edules.
Fecundae leporis sapiens sectabitur armos.
Piscibus atque avibus quae natura et foret aetas,
Ante meum nulli patuit quaesita palatum. [mit.
Sunt, quorum ingenium nova tantum crustula pro-
Nequaquam satis in re una consumere curam:
Ut si quis solum hoc, mala ne sint vina, laboret,
Quali perfundat pisces securus olivo.
Massica si coelo suppones vina sereno,
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor nervis inimicus: at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet faece Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis et Afra
Potorem cochlea; nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho: perna magis ac magis hillis
Flagitat in morsus refici; quin omnia mavult,
Quaecunque immundis fervent allata popinis.
Est operae pretium duplicis pernoscere juris
Naturam: simplex e dulci constat olivo,
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
Non alia, quam qua Byzantia putuit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranae quod bacca remisit olivae.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo;

Nam facie praestant. Venucula convenit ollis:
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego faecem primus et allec,
Primus et invenior piper album, cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello,
Angustoque vagos pisces urguere catino.
Magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit;
Sive gravis veteri craterae limus adhaesit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
Consistit sumtus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia vestes,
Oblitum, quanto curam sumtumque minorem
Haec habeant, tanto reprendi justius illis,
Quae nisi divitibus nequeant contingere mensis?—
Docte Catî, per amicitiam divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam, quamvis memori referas mihi pectore cunc-
Non tamen interpres tantundem juveris. Adde [ta,
Vultum habitumque hominis; quem tu, vidisse bea-
Non magni pendis, quia contigit: at mihi cura [tus,
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos
Atque haurire queam vitae praecepta beatae.

SATIRA V.

Hoc quoque, Tiresia, praeter narrata, petenti
Responde, quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis: quid rides? Jamne, dolose,
Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
Adspicere? O nulli quidquam mentite! vides, ut
Nudus inopsque domum redeam, te vate; neque illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus: atqui
Et genus, et virtus, nisi cum re, vilior alga est.
Quando pauperiem, missis ambagibus, horres;
Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino sene: dulcia poma,
Et quoscunque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives;
Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
Utne tegam spurco Damae latus? haud ita Trojae
Me gessi, certans semper melioribus. Ergo
Pauper eris. Fortem hoc animum tolerare jubebo;
Et quondam majora tuli: tu protenus, unde
Divitias aerisque ruam, dic, augur, acervos.
Dixi equidem, et dico. Captes astutus ubique
Testamenta senum; neu, si vafer unus et alter
Insidiatorem praeroso fugerit hamo,

Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim;
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus, ultro
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor: fama civem causaque priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fecundave conjux.
Quinte, puta, aut Publî, (gaudent praenomine molles
Auriculae) tibi me virtus tua fecit amicum.
Jus anceps novi, causas defendere possum:
Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemtum cassa nuce pauperet: haec mea cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus. Ire domum, atque
Pelliculam curare, jube: fi cognitor ipse:
Persta, atque obdura; seu rubra canicula findet
Infantes statuas; seu, pingui tentus omaso,
Furius hibernas cana nive conspuet Alpes.
Nonne vides, aliquis, cubito stantem prope tangens,
Inquiet, Ut patiens! ut amicis aptus! ut acer!
Plures adnabunt thunni, et cetaria crescent.
Si cui praeterea validus male filius in re
Praeclara sublatus aletur; ne manifestum
Coelibis obsequium nudet te, leniter in spem
Arrepe officiosus, ut et scribare secundus
Heres, et, si quis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias: perraro haec alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
Abnuere, et tabulas a te removere, memento;
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu: solus, multisne coheres,

Veloci percurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex quinqueviro corvum deludet hiantem;
Captatorque dabit risus Nasica Corano.
Num furis? an prudens ludis me obscura canendo?
O Laërtiade! quidquid dicam, aut erit, aut non:
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.
Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Aenea, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Nasicae, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atque,
Ut legat, orabit. Multum Nasica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget; invenietque
Nil sibi legatum, praeter plorare, suisque.
Illud ad haec jubeo: mulier si forte dolosa,
Libertusve senem delirum temperet, illis
Accedas socius: laudes, lauderis ut absens.
Adjuvat hoc quoque: sed vincit longe prius ipsum
Expugnare caput. Scribet mala carmina vecors?
Laudato. Scortator erit? cave te roget; ultro
Penelopen facilis potiori trade. Putasne,
Perduci poterit tam frugi, tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?
Venit enim magnum donandi parca juventus,
Nec tantum Veneris quantum studiosa culinae.
Sic tibi Penelope frugi est: quae si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Ut canis a corio nunquam absterrebitur uncto.

Me sene, quod dicam, factum est. Anus improba
Ex testamento sic est elata: cadaver [Thebis
Unctum oleo largo nudis humeris tulit heres;
Scilicet elabi si posset mortua: credo,
Quod nimium institerat viventi. Cautus adito:
Neu desis operae, neve immoderatus abundes.
Difficilem et morosum offendet garrulus. Ultro
Non etiam sileas. Davus sis comicus; atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare: mone, si increbruit aura,
Cautus uti velet carum caput: extrahe turba
Oppositis humeris: aurem substringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec, Ohe jam!
Ad coelum manibus sublatis dixerit, urgue, et
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Cum te servitio longo curaque levarit,
Et certum vigilans, Quartae esto partis Ulixes,
Audieris, heres; Ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est! unde mihi tam fortem, tamque fidelem? [est
Sparge subinde; et, si paullum potes, illacrimare:
Gaudia prodentem vultum celare. Sepulcrum,
Permissum arbitrio, sine sordibus exstrue: funus
Egregie factum laudet vicinia. Si quis
Forte coheredum senior male tussiet; huic tu
Dic, ex parte tua, seu fundi sive domûs sit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperiosa trahit Proserpina: vive, valeque,

SATIRA VI.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquae fons,
Et paullum silvae super his foret. Auctius atque
Dî melius fecere: bene est: nihil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria haec mihi munera faxis.
Si neque majorem feci ratione mala rem,
Nec sum facturus vitio culpave minorem:
Si veneror stultus nihil horum; O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quae mihi monstret! ut illi,
Thesauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule—Si quod adest, gratum juvat, hac prece te oro;
Pingue pecus domino facias, et cetera praeter
Ingenium; utque soles custos mihi maximus adsis.
Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
Quid prius illustrem Satiris Musaque pedestri?
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
Autumnusque gravis, Libitinae quaestus acerbae.
Matutine pater, seu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitaeque labores
Instituunt, (sic dîs placitum) tu carminis esto
Principium. Romae sponsorem me rapis: Eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, urgue.

Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.
Postmodo, quod mî obsit, clare certumque locuto,
Luctandum in turba, facienda injuria tardis.
Quid vis, insane? et, Quas res agis? improbus urguet
Iratis precibus: tu pulses omne quod obstat,
Ad Maecenatem memori si mente recurras. [tras
Hoc juvat, et melli est, non mentiar. At, simul a-
Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa saliunt latus. Ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.
De re communi scribae, magna atque nova, te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
Imprimat his, cura, Maecenas signa tabellis.
Dixeris, Experiar: Si vis, potes, addit, et instat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Maecenas me coepit habere suorum
In numero, duntaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, et cui concredere nugas,
Hoc genus; Hora quota est? Threx est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent:
Et quae rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus, subjectior in diem et ho-
Invidiae. Noster ludos spectaverit una, [ram
Luserit in campo; Fortunae filius! omnes.
Frigidus a Rostris manat per compita rumor; [te
Quicunque obvius est, me consulit: O bone, nam

Scire, deos quoniam propius contingis, oportet,
Numquid de Dacis audisti? Nil equidem. Ut tu
Semper eris derisor! At omnes di exagitent me,
Si quidquam. Quid? militibus promissa Triquetrâ
Praedia Caesar an est Itala tellure daturus?
Jurantem me scire nihil, mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silenti.
Perditur haec inter misero lux, non sine votis, [bit,
O rus! quando ego te adspiciam? quandoque lice-
Nunc veterum libris, nunc somno, et inertibus
Ducere sollicitae jucunda oblivia vitae? [horis,
O quando faba, Pythagorae cognata, simulque
Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes coenaeque deûm! quibus ipse, meique,
Ante larem proprium vescor; vernasque procaces
Pasco libatis dapibus. Prout cuique libido est,
Siccat inaequales calices conviva, solutus
Legibus insanis; seu quis capit acria fortis
Pocula, seu modicis uvescit laetius. Ergo
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
Nec male necne Lepos saltet: sed, quod magis ad nos
Pertinet, ac nescire malum est, agitamus; utrumne
Divitiis homines an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias, usus rectumne, trahat nos:
Et quae sit natura boni, summumque quid ejus.
Cervius, haec inter, vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Nam, si quis laudat Arellî
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim

Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum ;
Asper, et attentus quaesitis, ut tamen arctum
Solveret hospitiis animum. Quid multa? neque ille
Sepositi ciceris nec longae invidit avenae ;
Aridum et ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta, dedit, cupiens varia fastidia coena
Vincere tangentis male singula dente superbo.
Cum pater ipse domûs, palea porrectus in horna,
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens;
Tandem urbanus ad hunc: Quid te juvat, inquït, amice,
Praerupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque feris praeponere silvis?
Carpe viam, mihi crede, comes; terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
Aut magno aut parvo leti fuga: quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus ;
Vive memor, quam sis aevi brevis. Haec ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exsilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Moenia nocturni subrepere. Jamque tenebat
Nox medium coeli spatium, cum ponit uterque
In locuplete domo vestigia, rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos ;
Multaque de magna superessent fercula coena,
Quae procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo, ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes,

Continuatque dapes ; nec non verniliter ipsis
Fungitur officiis, praelibans omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque
Rebus agit laetum convivam; cum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. Tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac, ait, et valeas : me silva, cavusque,
Tutus ab insidiis, tenui solabitur ervo.

SATIRA VII.

Jamdudum ausculto; et,cupiens tibi dicere servus
Pauca, reformido. Davusne? Ita, Davus; amicum
Mancipium domino, et frugi, quod sit satis; hoc est,
Ut vitale putes. Age, libertate Decembri,
Quando ita majores voluerunt, utere : narra.
Pars hominum vitiis gaudet constanter, et urguet
Propositum; pars multa natat, modo recta capes-
Interdum pravis obnoxia. Saepe notatus [sens,
Cum tribus annellis, modo laeva Priscus inani,
Vixit inaequalis, clavum ut mutaret in horas ;
Aedibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste :
Jam moechus Romae, jam mallet doctus Athenis
Vivere ; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi justa cheragra

Contudit articulos, qui pro se tolleret atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit: quanto constantior idem
In vitiis, tanto levius miser, ac prior ille,
Qui jam contento, jam laxo, fune laborat. [dant,
Non dices hodie, quorsum haec tam putida ten-
Furcifer? Ad te, inquam. Quo pacto, pessime?
Laudas
Fortunam ac mores antiquae plebis, et idem,
Si quis ad illa deus subito te agat, usque recuses:
Aut, quia non sentis, quod clamas, rectius esse;
Aut, quia non firmus rectum defendis, et haeres,
Nequicquam coeno cupiens evellere plantam.
Romae rus optas; absentem rusticus urbem
Tollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
Ad coenam, laudas securum olus; ac, velut usquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque,
Quod nusquam tibi sit potandum. Jusserit ad se
Maecenas serum sub lumina prima venire
Convivam; Nemon' oleum fert ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, furisque.
Milvius et scurrae, tibi non referenda precati,
Discedunt. Etenim fateor me, dixerit ille,
Duci ventre levem: nasum nidore supinor;
Imbecillus, iners; si quid vis, adde, popino:
Tu, cum sis quod ego, et fortassis nequior, ultro
Insectere, velut melior, verbisque decoris
Obvolvas vitium? Quid, si me stultior ipso,
Quingentis emto drachmis, deprenderis? aufer

Me vultu terrere: manum stomachumque teneto,
Dum, quae Crispini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter nostrûm cruce dignius? Acris ubi me
Natura incendit, sub clara nuda lucerna
Quaecunque excepit turgentis verbera caudae
Clunibus, aut agitavit equum lasciva supinum,
Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne
Ditior, aut formae melioris, meiat eodem.
Tu cum, projectis insignibus, annulo equestri,
Romanoque habitu, prodis ex judice Dama
Turpis, odoratum caput obscurante lacerna;
Non es quod simulas? Metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis ferroque necari
Auctoratus eas; an, turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis
Contractum, genibus tangas caput? Estne marito
Matronae peccantis in ambo justa potestas?
In corruptorem vel justior. Illa tamen se
Non habitu mutatve loco, peccatve superne,
Cum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti
Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
Evasti? metues, credo, doctusque cavebis!
Quaeres quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. O toties servus! quae bellua ruptis,
Cum semel effugit, reddit se prava catenis?

Non sum moechus, ais: neque ego hercule fur,
ubi vasa
Praetereo sapiens argentea: tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frenis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor, quem ter vindicta quaterque
Imposita haud unquam misera formidine privet?
Adde super, dictis quod non levius valeat: nam
Sive vicarius est, qui servo paret, uti mos [pe
Vester ait,seu conservus; tibi quid sum ego? Nem-
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum. [sus;
Quisnam igitur liber? Sapiens; sibi qui imperio-
Quem neque pauperies, neque mors, neque vin-
cula terrent;
Responsare cupidinibus, contemnere honores,
Fortis, et in seipso totus; teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per leve morari;
In quem manca ruit semper Fortuna. Potesne
Ex his, ut proprium, quid noscere? Quinque ta-
lenta
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum
Perfundit gelida: rursus vocat. Eripe turpi
Colla jugo: Liber, liber sum, dic age. Non quis:
Urguet enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
Vel cum Pausiaca torpes, insane, tabella,
Quî peccas minus, atque ego, cum Fulvî Rutubae-
Aut Placideiani, contento poplite miror [que,

Proelia, rubrica picta aut carbone, velut si
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri? Nequam, et cessator, Davus; at ipse
Subtilis veterum judex et callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante: tibi ingens
Virtus atque animus coenis responsat opimis?
Obsequium ventris mihi perniciosius est cur?
Tergo plector enim. Quî tu impunitior illa,
Quae parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae,
Illusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili; qui praedia vendit,
Nil servile, gulae parens, habet? Adde, quod idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere; teque ipsum vitas fugitivus et erro,
Jam vino quaerens, jam somno, fallere curam:
Frustra; nam comes atra premit, sequiturque fugacem.
Unde mihi lapidem? Quorsum est opus? Unde sagittas?
Aut insanit homo, aut versus facit. Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

SATIRA VIII.

Ut Nasidieni juvit te coena beati?
Nam mihi, quaerenti convivam, dictus here illic
De medio potare die. Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius. Dic, si grave non est,
Quae prima iratum ventrem placaverit esca.
In primis Lucanus aper leni fuit Austro
Captus, ut aiebat coenae pater; acria circum
Rapula, lactucae, radices, qualia lassum
Pervellunt stomachum, siser, allec, faecula Coa.
His ubi sublatis puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit, et alter
Sublegit quodcunque jaceret inutile, quodque
Posset coenantes offendere; ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Caecuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic herus: Albanum, Maecenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat; habemus utrumque.
Divitias miseras! sed, quîs coenantibus una,
Fundanî, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.
Summus ego, et prope me Viscus Thurinus, et infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone
Vibidius, quos Maecenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas;
Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte lateret,

Indice monstraret digito: nam cetera turba,
Nos, inquam, coenamus aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto celantia succum;
Ut vel continuo patuit, cum passeris atque
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi.
Post hoc me docuit, melimela rubere minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni:
Nos nisi damnose bibimus, moriemur inulti:
Et calices poscit majores. Vertere pallor
Tum parochi faciem, nil sic metuentis, ut acres
Potores; vel quod maledicunt liberius, vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, secutis omnibus: imi
Convivae lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter muraena natantes
In patina porrecta. Sub hoc herus, Haec gravida, inquit,
Capta est, deterior post partum carne futurá.
His mixtum jus est oleo, quod prima Venafri
Pressit cella; garo de succis piscis Iberi;
Vino quinquenni, verum citra maré nato,
Dum coquitur; (cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud) pipere albo, non sine aceto,
Quod Methymnaeam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi incoquere, illotos Curtillus echinos,

Ut melius muria, quam testa marina remittit.
Interea suspensa graves aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos, majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus, posito capite, ut si
Filius immaturus obîsset, flere. Quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? Heu, Fortuna! quis est crudelior in nos
Te deus? ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat: Balatro, suspendens omnia naso,
Haec est conditio vivendi, aiebat; eoque
Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torqueriér omni
Sollicitudine districtum, ne panis adustus,
Ne male conditum jus apponatur; ut omnes
Praecincti recte pueri comtique ministrent?
Adde hos praeterea casus; aulaea ruant si,
Ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversae nudare solent, celare secundae.
Nasidienus ad haec: Tibi dî, quaecunque preceris,
Commoda dent; ita vir bonus es, convivaque comis.
Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.
Nullos his mallem ludos spectasse: sed illa
Redde, age, quae deinceps risisti. Vibidius dum

Quaerit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
Quod sibi poscenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo:
Nasidiene, redis mutatae frontis, ut arte
Emendaturus fortunam. Deinde secuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre,
Pinguibus et ficis pastum jecur anseris albi,
Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit. Tum pectore adusto
Vidimus et merulas poni, et sine clune palumbes,
Suaves res, si non causas narraret earum et
Naturas dominus; quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus, velut illis
Canidia adflasset, pejor serpentibus Afris.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER I.

EPIST. I.

AD MAECENATEM.

PRIMA dicte mihi, summa dicende camena,
Spectatum satis, et donatum jam rude, quaeris,
Maecenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est aetas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui personet aurem:
Solve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et versus et cetera ludicra pono:
Quid verum atque decens, curo et rogo, et omnis in hoc sum:
Condo et compono, quae mox depromere possim.
Ac, ne forte roges, quo me duce, quo Lare, tuter;

Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio, et mersor civilibus undis,
Virtutis verae custos, rigidusque satelles:
Nunc in Aristippi furtim praecepta relabor,
Et mihi res, non me rebus, subjungere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quae spem
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Aeque pauperibus prodest, locupletibus aeque;
Aeque, neglectum, pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis:
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungui;
Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere cheragra:
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritia, miseroque cupidine, pectus?
Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quae te,
Ter pure lecto, poterunt recreare, libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo culturae patientem commodet aurem.

Virtus est vitium fugere; et sapientia prima
Stultitia caruisse. Vides, quae maxima credis
Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
Quanto devites animi capitisque labore?
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare, pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quae stulte miraris et optas,
Discere et audire et meliori credere non vis?
Quis circum pagos, et circum compita, pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmae?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives! quaerenda pecunia primum,
Virtus post nummos. Haec Janus summus ab imo
Prodocet: haec recinunt juvenes dictata senesque,
Laevo suspensi loculos tabulamque lacerto.
Est animus tibi, sunt mores, est lingua fidesque:
Sed quadringentis sex septem millia desint;
Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aëneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum est
Naenia, quae regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis et decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, qui, Rem facias; rem,
Si possis, recte; si non, quocunque modo rem;
Ut propius spectes lacrimosa poëmata Pupî:
An qui, fortunae te responsare superbae
Liberum et erectum praesens hortatur et aptat?

Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, sic judiciis fruar îsdem,
Nec sequar aut fugiam, quae diligit ipse vel odit;
Olim quod vulpes aegroto cauta leoni
Respondit, referam: Quia me vestigia terrent
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
Bellua multorum es capitum: nam quid sequar, aut quem?
Pars hominum gestit conducere publica: sunt, qui
Crustis et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque senes, quos in vivaria mittant:
Multis occulto crescit res fenore. Verum
Esto aliis alios rebus studiisque teneri:
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Baiis praelucet amoenis,
Si dixit dives; lacus, et mare sentit amorem
Festinantis heri: cui si vitiosa libido
Fecerit auspicium, cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. Lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil caelibe vita:
Si non est, jurat bene solis esse maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride: mutat coenacula, lectos,
Balnea, tonsores; conducto navigio aeque
Nauseat, ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curatus inaequali tonsore capillos
Occurri, rides: si forte subucula pexae
Trita subest tunicae, vel si toga dissidet impar,
Rides. Quid, mea cum pugnat sententia secum;

Quod petiit, spernit; repetit quod nuper omisit;
Aestuat, et vitae disconvenit ordine toto;
Diruit, aedificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas sôllemnia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A praetore dati; rerum tutela mearum
Cum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis, amici.
Ad summam, sapiens uno minor est Jove; dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Praecipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

EPIST. II.

AD LOLLIUM.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lollì,
Dum tu declamas Romae, Praeneste relegi:
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile,
quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia Barbariae lento collisa duello,
Stultorum regum et populorum continet aestus.
Antenor censet belli praecidere causam:
Quod Paris, ut salvus regnet, vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites

Inter Peliden festinat et inter Atriden:
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine, et ira,
Iliacos intra muros peccatur, et extra.
Rursus, quid virtus, et quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulixem:
Qui, domitor Trojae, multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit; latumque per aequor,
Dum sibi, dum sociis, reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces, et Circae pocula, nosti;
Quae si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors;
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, et fruges consumere nati,
Sponsi Penelopae, nebulones, Alcinoïque,
In cute curanda plus aequo operata, juventus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad strepitum citharae cessatum ducere curam.
Ut jugulent hominem, surgunt de nocte latrones:
Ut teipsum serves, non expergisceris? Atqui,
Si noles sanus, curres hydropicus: et, ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis et rebus honestis,
Invidia vel amore vigil torquebere. Nam cur,
Quae laedunt oculum, festinas demere; si quid

Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui coepit, habet: sapere aude:
Incipe. Vivendi recte qui prorogat horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis; at ille
Labitur et labetur in omne volubilis aevum.
Quaeritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor; et incultae pacantur vomere silvae.
Quod satis est cui contingit, nihil amplius optet.
Non domus et fundus, non aeris acervus et auri
Aegroto domini deduxit corpore febres;
Non animo curas. Valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus, et res,
Ut lippum pictae tabulae, fomenta podagram,
Auriculas citharae collecta sorde dolentes. [cit.
Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, aces-
Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macrescit rebus opimis:
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur irae,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens,
Dum poenas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est: animum rege; qui, nisi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister
Ire viam qua monstret eques: venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,
Militat in silvis catulus. Nunc adbibe puro

Pectore verba, puer; nunc te melioribus offer:
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. Quod si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec praecedentibus insto.

EPIST. III.

AD JULIUM FLORUM.

Juli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius, Augusti privignus, scire laboro.
Thracane vos, Hebrusque, nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiae campi collesque morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? hoc quoque curo.
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis et paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora?
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus et rivos ausus apertos.
Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet, auspice musa?
An tragica desaevit et ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus, multumque monendus,
Privatas ut quaerat opes, et tangere vitet
Scripta, Palatinus quaecunque recepit Apollo;

Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est et turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen,
Prima feres hederae victricis praemia. Quod si
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quo te coelestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
Si patriae volumus, si nobis, vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, si tibi curae,
Quantae conveniat, Munatius; an male sarta
Gratia nequicquam coït, et rescinditur; ac vos
Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
Indomita cervice feros. Ubicumque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere foedus,
Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

EPIST. IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Albi, nostrorum sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere, quod Cassî Parmensis opuscula vincat?
An tacitum silvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est?

Non tu corpus eras sine pectore: dî tibi formam,
Dî tibi divitias dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula mājus alumno,
Qui sapere, et fari possit quae sentiat, et cui
Gratia, fama, valetudo contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
Grata superveniet, quae non sperabitur, hora.
Me pinguem, et nitidum bene curata cute, vises,
Cum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

EPIST. V.

AD TORQUATUM.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica coenare times olus omne patella,
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres
Inter Minturnas Sinuessanumque Petrinum.
Si melius quid habes, arcesse; vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
Mitte leves spes, et certamina divitiarum,
Et Moschi causam: cras nato Caesare festus
Dat veniam somnumque dies; impune licebit
Aestivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi fortuna, si non conceditur uti?

Parcus ob heredis curam, nimiumque severus,
Assidet insano. Potare et spargere flores
Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit;
Spes jubet esse ratas; ad proelia trudit inertem;
Sollicitis animis onus eximit; addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?
Haec ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares; ne non et cantharus, et lanx
Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet; ut coëat par,
Jungaturque pari. Butram tibi Septiciumque,
Et, nisi coena prior, potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam. Locus est et pluribus umbris:
Sed nimis arcta premunt olidae convivia caprae.
Tu, quotus esse velis, rescribe; et, rebus omissis,
Atria servantem postico falle clientem.

EPIST. VI.

AD NUMICIUM.

Nil admirari prope res est una, Numicî,
Solaque, quae possit facere et servare beatum.
Hunc solem, et stellas, et decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
Imbuti spectant. Quid censes munera terrae?

Quid maris extremos Arabas ditantis et Indos?
Ludicra quid, plausus, et amici dona Quiritis?
Quo spectanda modo, quo sensu, credis, et ore?
Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto: pavor est utrobique molestus:
Improvisa simul species exterret utrumque.
Gaudeat, an doleat, cupiat, metuatne, quid ad rem;
Si, quidquid vidit meliùs pejusve sua spe,
Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, aequus iniqui,
Ultra quam satis est, virtutem si petat ipsam.
I nunc, argentum, et marmor vetus, aeraque, et artes,
Suspice; cum gemmis Tyrios mirare colores;
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem;
Gnavus mane forum, et vespertinus pete tectum,
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus, et, indignum quod sit, pejoribus ortus,
Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terra est, in apricum proferet aetas;
Defodiet condetque nitentia. Cum bene notum
Porticus Agrippae, et via te conspexerit Appî;
Ire tamen restat, Numa quo devenit, et Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quaere fugam morbi. Vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putes, ut
Lucum ligna, cave ne portus occupet alter,

Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia, perdas:
Mille talenta rotundentur; totidem altera porro, et
Tertia succedant, et quae pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus, et formam, regina Pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
Mancipiis locuples, eget aeris Cappadocum rex:
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scenae praebere rogatus,
Qui possum tot? ait: tamen et quaeram, et quot habebo,
Mittam. Post paullo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus est, ubi non et multa supersunt,
Et dominum fallunt, et prosunt furibus. Ergo,
Si res sola potest facere et servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species, et gratia praestat;
Mercemur servum, qui dictet nomina, laevum
Qui fodicet latus, et cogat trans pondera dextram
Porrigere: Hic multum in Fabia valet, ille Velina:
Cui libet, is fasces dabit; eripietque curule,
Cui volet, importunus ebur. Frater, Pater, adde:
Ut cuique est aetas, ita quemque facetus adopta.
Si, bene qui coenat, bene vivit; lucet, eamus,
Quo ducit gula: piscemur, venemur, ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,

Differtum transire forum populumque jubebat;
Unus ut e multis, populo spectante, referret
Emtum mulus aprum: crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti; Caerite cera
Digni; remigium vitiosum Ithacensis Ulixi,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque
Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
Vive, vale. Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

EPIST. VII.

AD MAECENATEM.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror: atqui
Si me vivere vis sanum recteque valentem,
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti,
Maecenas, veniam; dum ficus prima, calorque
Designatorem decorat lictoribus atris;
Dum pueris omnis pater, et matercula pallet;
Officiosaque sedulitas, et opella forensis
Adducit febres, et testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcet,
Contractusque leget: te, dulcis amice, reviset
Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.

Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem. Vescere sodes.
Jam satis est. At tu quantumvis tolle. Benigne.
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: haec porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus et stultus donat, quae spernit et odit:
Haec seges ingratos tulit, et feret omnibus annis.
Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus;
Nec tamen ignorat quid distent aera lupinis.
Dignum praestabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos;
Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cinarae moerere protervae.
Forte per angustam tenuis nitedula rimam
Repserat in cumeram frumenti; pastaque rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra subîsti.
Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno:
Nec somnum plebis laudo satur altilium, nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Saepe verecundum laudasti; Rexque Paterque
Audisti coram, nec verbo parcius absens.
Inspice, si possum donata reponere laetus.
Haud male Telemachus, proles patientis Ulixi:
Non est aptus equis Ithace locus, ut neque planis
Porrectus spatiis, neque multae prodigus herbae;

Atride, magis apta tibi, tua dona relinquam.
Parvum parva decent: mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus, et fortis, causisque, Philippus, agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam
Dum redit, atque foro nimium distare Carinas,
Jam grandis natu, queritur, conspexit, ut aiunt,
Adrasum quendam, vacua tonsoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetrî, (puer hic non laeve jussa Philippi
Accipiebat) abi, quaere, et refer, unde domo, quis,
Cujus fortunae, quo sit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat, Vulteium nomine Menam,
Praeconem, tenui censu, sine crimine notum;
Et properare loco, et cessare, et quaerere, et uti,
Gaudentem parvisque sodalibus, et lare certo,
Et ludis, et, post decisa negotia, Campo.
Scitari libet ex ipso, quodcunque refers: dic
Ad coenam veniat. Non sane credere Maena:
Mirari secum tacitus. Quid multa? Benigne,
Respondet. Neget ille mihi? Negat improbus, et te
Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus,
Vilia vendentem tunicato scruta popello,
Occupat, et salvere jubet prior. Ille Philippo
Excusare laborem, et mercenaria vincla,
Quod non mane domum venisset; denique quod [non
Providisset eum. Sic ignovisse putato
Me tibi, si coenas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Post nonam venies: nunc i, rem strenuus auge.

Ut ventum ad coenam est, dicenda, tacenda locu-
Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi saepe [tus,
Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
Mane cliens, et jam certus conviva ; jubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvum coelumque Sabinum
Non cessat laudare. Videt ridetque Philippus:
Et, sibi dum requiem, dum risus undique quaerit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra
Quam satis est morer; ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos et vineta crepat mera: praeparat ulmos:
Immoritur studiis, et amore senescit habendi.
Verum, ubi oves furto, morbo periere capellae,
Spem mentita seges, bos est enectus arando ;
Offensus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad aedes.
Quem simul adspexit scabrum intonsumque Phi-
lippus ;
Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
Esse mihi. Pol me miserum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium, dextramquė, deosque Pe-
nates,
Obsecro et obtestor, vitae me redde priori.
Qui semel adspexit, quantum dimissa petitis
Praestent, mature redeat, repetatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est.

EPIST. VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

Celso gaudere et bene rem gerere Albinovano,
Musa rogata, refer, comiti scribaeque Neronis.
Si quaeret, quid agam; dic, multa et pulchra minantem,
Vivere nec recte, nec suaviter: haud quia grando
Contuderit vites, oleamque momorderit aestus;
Nec quia longinquis armentum aegrotet in agris:
Sed quia, mente minus validus, quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod levet aegrum;
Fidis offendar medicis, irascar amicis,
Cur me funesto properent arcere veterno;
Quae nocuere sequar, fugiam quae profore credam;
Romae Tibur amem, ventosus, Tibure Romam.
Post haec, ut valeat; quo pacto rem gerat, et se;
Ut placeat juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, Recte; primum gaudere, subinde
Praeceptum auriculis hoc instillare, memento;
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

EPIST. IX.

AD CLAUDIUM NERONEM.

Septimus, Claudî, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias: nam, cum rogat, et prece cogit
Scilicet, ut tibi se laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis;
Munere cum fungi propioris censet amici:
Quid possim, videt ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriae, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpae,
Frontis ad urbanae descendi praemia. Quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede, bonumque.

EPIST. X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

Urbis amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores, hac in re scilicet una
Multum dissimiles, at cetera pene gemelli,
Fraternis animis: quidquid negat alter, et alter;
Adnuimus pariter. Vetuli notique columbi,

Tu nidum servas, ego laudo ruris amoeni
Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.
Quid, quaeris? vivo, et regno, simul ista reliqui,
Quae vos ad coelum fertis rumore secundo;
Utque sacerdotis fugitivus liba recuso,
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturae si convenienter oportet,
Ponendaeque domo quaerenda est area primum;
Novistine locum potiorem rure beato?
Est, ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
Cum semel accepit Solem furibundus acutum?
Est ubi depellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quae per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur silva columnas,
Laudaturque domus, longos quae prospicit agros.
Naturam expelles furca, tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectavere secundae,
Mutatae quatient: si quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges et regum vita praecurrere amicos.

Cervus equum, pugna melior, communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frenumque recepit:
Sed, postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis,
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet aeternum; quia parvo nesciet uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
Laetus sorte tua vives sapienter, Aristî;
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere quam satis est, ac non cessare, videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius quam ducere funem.
Haec tibi dictabam post fanum putre Vacunae,
Excepto quod non simul esses, cetera laetus.

EPIST. XI.

AD BULLATIUM.

Quid tibi visa Chios, Bullatî, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Croesi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora minorane fama?
Cunctane prae campo et Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?

An Lebedum laudas odio maris atque viarum?—
Scis, Lebedus quid sit; Gabiis desertior, atque
Fidenis, vicus: tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,
Neptunum procul e terra spectare furentem.—
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Aspersus, volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plene praestantia vitam:
Nec, si te validus jactaverit Auster in alto,
Idcirco navem trans Aegaeum mare vendas.
Incolumi Rhodos, et Mitylene pulchra facit, quod
Penula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
Dum licet, ac vultum servat Fortuna benignum,
Romae laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens.
Tu, quamcunque deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu, neu dulcia differ in annum;
Ut, quocunque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. Nam, si ratio, et prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
Coelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.
Strenua nos exercet inertia: navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere. Quod petis, hic est,
Est Ulubris, animus si te non deficit aequus.

EPIST. XII.

AD ICCIUM.

Fructibus Agrippae Siculis, quos colligis, Iccî,
Si recte frueris, non est ut copia major
Ab Jove donari possit tibi. Tolle querelas:
Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
Si ventri bene, si lateri est, pedibusque tuis, nil
Divitiae poterunt regales addere majus.
Si forte, in medio positorum abstemius, herbis
Vivis et urtica; sic vives protenus, ut te
Confestim liquidus fortunae rivus inauret:
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur, si Democriti pecus edit agellos
Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox;
Cum tu, inter scabiem tantam et contagia lucri,
Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures?
Quae mare compescant causae: quid temperet annum:
Stellae sponte sua, jussaene vagentur et errent;
Quid premat obscurum lunae, quid proferat orbem:
Quid velit et possit rerum concordia discors:]
Empedocles, an Stertinium deliret acumen.

Verum, seu pisces seu porrum et caepe trucidas,
Utere Pompeio Grospho; et, si quid petet ultro,
Defer: nil Grosphus nisi verum orabit et aequum.
Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res;
Cantaber Agrippae, Claudî virtute Neronis
Armenius cecidit: jus imperiumque Phraates
Caesaris accepit, genibus minor: aurea fruges
Italiae pleno defudit Copia cornu.

EPIST. XIII.

AD VINIUM ASELLAM.

Ut proficiscentem docui te saepe diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vinî,
Si validus, si laetus erit, si denique poscet:
Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes opera vehemente minister.
Si te forte meae gravis uret sarcina chartae,
Abjicito potius, quam, quo perferre juberis,
Clitellas ferus impingas, Asinaeque paternum
Cognomen vertas in risum, et fabula fias.
Viribus utêris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus; ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum;
Ut vinosa glomus furtivae Pyrrhia lanae;

Ut cum pileolo soleas conviva tribulis:
Neu vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quae possunt oculos auresque morari
Caesaris. Oratus multa prece, nitere porro.
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

EPIST. XIV.

AD VILLICUM SUUM.

Villice silvarum, et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres;
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro; et melior sit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiae pietas, et cura moratur,
Fratrem moerentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter; tamen istuc mens, animusque
Fert, et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum causatur inique:
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas;
Nunc urbem, et ludos, et balnea, villicus optas:
Me constare mihi scis; et discedere tristem,
Quandocunque trahunt invisa negotia Romam.

Non eadem miramur: eo disconvenit inter
Meque et te: nam quae deserta et inhospita tesqua
Credis, amoena vocat mecum qui sentit; et odit
Quae tu pulchra putas. Fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video; et quod
Angulus iste feret piper et tus ocius uva;
Nec vicina subest vinum praebere taberna
Quae possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad strepitum salias terrae gravis: et tamen urgues
Jampridem non tacta ligonibus arva; bovemque
Disjunctum curas, et strictis frondibus exples.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togae nitidique capilli,
Quem scis immunem Cinarae placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Coena brevis juvat, et prope rivum somnus in herba:
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat; non odio obscuro morsuque venenat:
Rident vicini glebas et saxa moventem.
Cum servis urbana diaria rodere mavis;
Horum tu in numerum voto ruis: invidet usum
Lignorum et pecoris tibi calo argutus, et horti.
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam scit uterque, libens, censebo, exerceat artem.

EPIST. XV.

AD C. NUMONIUM VALAM.

QUAE sit hiems Veliae, quod coelum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, et qualis via; (nam mihi Baias
Musa supervacuas Antonius; et tamen illis
Me facit invisum, gelida cum perluor unda
Per medium frigus. Sane myrteta relinqui,
Dictaque cessantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit; invidus aegris,
Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
Clusinis, Gabiosque petunt, et frigida rura.
Mutandus locus est, et diversoria nota
Praeteragendus equus. Quo tendis? non mihi Cumas
Est iter aut Baias, laeva stomachosus habena
Dicet eques: sed equi frenato est auris in ore)
Major utrum populum frumenti copia pascat;
Collectosne bibant imbres, puteosne perennes
Jugis aquae; (nam vina nihil moror illius orae:
Rure meo possum quidvis perferre patique:
Ad mare cum veni, generosum et lene requiro,
Quod curas abigat, quod cum spe divite manet
In venas animumque meum, quod verba ministret,

Quod me Lucanae juvenem commendet amicae)
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Utra magis pisces et echinos aequora celent,
Pinguis ut inde domum possim Phaeaxque reverti;
Scribere te nobis, tibi nos accredere, par est.
Maenius ut, rebus maternis atque paternis
Fortiter absumtis, urbanus coepit haberi,
Scurra vagus, non qui certum praesepe teneret;
Impransus, non qui civem dignosceret hoste;
Quaelibet in quemvis opprobria fingere saevus;
Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
Quidquid quaesierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiae fautoribus et timidis nil
Aut paullum abstulerat, patinas coenabat omasi
Vilis et agninae, tribus ursis quod satis esset;
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos, corrector Bestius. Idem,
Quidquid erat nactus praedae majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem, Non hercule miror,
Aiebat, si qui comedunt bona; cum sit obeso
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
Nimirum hic ego sum: nam tuta et parvula laudo,
Cum res deficiunt, satis inter vilia fortis:
Verum, ubi quid melius contingit et unctius; idem
Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

EPIST. XVI.

AD QUINCTIUM.

Ne perconteris, fundus meus, optimi Quinctî,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivae,
Pomisne, an pratis, an amicta vitibus ulmo;
Scribetur tibi forma loquaciter, et situs agri.
Continui montes, ni dissocientur opaca
Valle; sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol,
Laevum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid, si rubicunda benigni
Corna vepres et pruna ferunt? si quercus, et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvat umbra?
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrus,
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hae latebrae dulces, etiam, si credis, amoenae,
Incolumem tibi me praestant Septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis:
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor, ne cui de te plus quam tibi credas;
Neve putes alium sapiente bonoque beatum;
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.

Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures:
'Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
'Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et urbi,
'Jupiter;' Augusti laudes agnoscere possis.
Cum pateris sapiens emendatusque vocari,
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? Nempe
Vir bonus et prudens dici delector ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet; ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.
Pone, meum est; inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum,
Mordear opprobriis falsis, mutemque colores?
Falsus honor juvat, et mendax infamia terret
Quem, nisi mendosum et mendacem? Vir bonus
est quis?
Qui consulta patrum, qui leges juraque servat;
Quo multae magnaeque secantur judice lites;
Quo res sponsore, et quo causae teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus, et vicinia tota,
Introrsus turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus; Habes pretium, loris non ureris, aio.
Non hominem occidi: Non pasces in cruce corvos.
Sum bonus et frugi: Renuit negitatque Sabellus:
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, et opertum milüus hamum.

Oderunt peccare boni virtutis amore;
Tu nihil admittes in te formidine poenae:
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabae modiis cum surripis unum,
Damnum est, non facinus, mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat, et omne tribunal,
Quandocunque deos vel porco vel bove placat,
Jane pater, clare, clare cum dixit, Apollo;
Labra movet, metuens audiri: Pulchra Laverna,
Da mihi fallere, da justo sanctoque videri;
Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
Quî melior servo, quî liberior sit avarus,
In triviis fixum cum se demittit ob assem,
Non video; nam qui cupiet, metuet quoque: porro
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat et obruitur re.
Vendere cum possis captivum, occidere noli.
Serviet utiliter: sine pascat durus aretque;
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis;
Annonae prosit, portet frumenta penusque.
Vir bonus et sapiens audebit dicere: Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? Adimam bona. Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum: tollas licet. In manicis et
Compedibus saevo te sub custode tenebo.

Ipse deus, simul atque volam, me solvet. Opinor,
Hoc sentit; Moriar: mors ultima linea rerum est.

EPIST. XVII.

AD SCAEVAM.

Quamvis, Scaeva, satis per te tibi consulis, et scis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Disce, docendus adhuc quae censet amiculus; ut si
Caecus iter monstrare velit: tamen adspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies, et primam somnus in horam
Delectat; si te pulvis, strepitusque rotarum,
Si laedit caupona; Ferentinum ire jubebo:
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis;
Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit.
Si prodesse tuis, paulloque benignius ipsum
Te tractare, voles; accedes siccus ad unctum.
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti;
Fastidiret olus, qui me notat. Utrius horum
Verba probes et facta, doce; vel, junior, audi
Cur sit Aristippi potior sententia. Namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:

Scurror ego ipse mihi; populo tu: rectius hoc et
Splendidius multo est. Equus ut me portet, alat
rex,
Officium facio: tu poscis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippum decuit color, et status, et res,
Tentantem majora, fere praesentibus aequum:
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitae via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum;
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque:
Alter Mileti textam cane pejus et angui
Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non
Retuleris pannum. Refer, et sine vivat ineptus.
Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,
Attingit solium Jovis, et coelestia tentat:
Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non succederet: esto:
Quid? qui pervenit, fecitne viriliter? Atqui
Hic est, aut nusquam, quod quaerimus: hic onus
horret,
Ut parvis animis et parvo corpore majus;
Hic subit ac perfert. Aut virtus nomen inane est,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes
Plus poscente ferent: distat, sumasne pudenter,
An rapias: atqui rerum caput hoc erat, hic fons.

Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
Qui dicit, clamat, Victum date: succinit alter,
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed, tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, et rixae multo minus invidiaeque.
Brundisium comes aut Surrentum ductus amoenum,
Qui queritur salebras, et acerbum frigus, et imbres,
Aut cistam effractam et subducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, saepe catellam,
Saepe periscelidem raptam sibi flentis; uti mox
Nulla fides damnis verisque doloribus adsit.
Nec semel irrisus triviis attollere curat
Fracto crure planum: licet illi plurima manet
Lacrima; per sanctum juratus dicat Osirim,
Credite, non ludo; crudeles, tollite claudum!
Quaere peregrinum, vicinia rauca reclamat.

EPIST. XVIII.

AD LOLLIUM.

Si bene te novi, metues, liberrime Lollî,
Scurrantis speciem praebere, professus amicum.
Ut matrona meretrici dispar erit atque
Discolor, infido scurrae distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium prope majus,

Asperitas agrestis, et inconcinna, gravisque,
Quae se commendat tonsa cute, dentibus atris,
Dum vult libertas dici mera, veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.
Alter, in obsequium plus aequo pronus, et imi
Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit,
Ut puerum saevo credas dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana saepe caprina;
Propugnat nugis armatus: Scilicet, ut non
Sit mihi prima fides, et, vere quod placet, ut non
Acriter elatrem, pretium aetas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat an Docilis plus;
Brundisium Minucî melius via ducat, an Appî.
Quem damnosa Venus, quem praeceps alea nudat,
Gloria quem supra vires et vestit et unguit,
Quem tenet argenti sitis importuna, famesque,
Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
Saepe decem vitiis instructior, odit et horret;
Aut, si non odit, regit: ac, veluti pia mater,
Plus quam se sapere, et virtutibus esse priorem,
Vult; et ait prope vera: Meae, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res est:
Arcta decet sanum comitem toga; desine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicunque nocere volebat,
Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim jam

Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, et spes;
Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
Officium; nummos alienos pascet; ad imum
Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis illius unquam;
Commissumque teges, et vino tortus et ira.
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes:
Nec, cum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, dissiluit; donec suspecta severo
Conticuit lyra. Fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros
Aetolis onerata plagis jumenta, canesque,
Surge, et inhumanae senium depone camenae,
Coenes ut pariter pulmenta laboribus emta:
Romanis sollemne viris opus, utile famae,
Vitaeque et membris; praesertim cum valeas, et
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis. Adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet: scis quo clamore coronae
Proelia sustineas campestria: denique saevam
Militiam puer et Cantabrica bella tulisti
Sub duce qui templis Parthorum signa refigit
Nunc, et, si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis;
Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno.
Partitur lintres exercitus: Actia pugna,

Te duce, per pueros hostili more refertur:
Adversarius est frater; lacus Hadria: donec
Alterutrum velox Victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protenus ut moneam, si quid monitoris eges tu
Quid de quoque viro, et cui dicas, saepe videto.
Percontatorem fugito: nam garrulus idem est,
Nec retinent patulae commissa fideliter aures;
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici:
Ne dominus pueri pulchri, caraeve puellae,
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam adspice; ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, et quondam non dignum tradimus. Ergo,
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri;
Ut penitus notum, si tentent crimina, serves,
Tuterisque tuo fidentem praesidio: qui
Dente Theonino cum circumroditur, ecquid
Ad te post paullo ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet;
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi,

Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi:
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamvis
Nocturnos jures te formidare tepores.
Deme supercilio nubem: plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter aevum;
Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes:
Virtutem doctrina paret, Naturane donet:
Quid minuat curas; quid te tibi reddat amicum;
Quid pure tranquillet; honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, et fallentis semita vitae.
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus;
Quid sentire putas, quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc est, etiam minus: et mihi vivam
Quod superest aevi, si quid superesse volunt dî:
Sit bona librorum et provisae frugis in annum
Copia: neu fluitem dubiae spe pendulus horae.
Sed satis est orare Jovem quae donat et aufert:
Det vitam, det opes; aequum mî animum ipse parabo.

EPIST. XIX.

AD MAECENATEM.

Prisco si credis, Maecenas docte, Cratino,
Nulla placere diu nec vivere carmina possunt,
Quae scribuntur aquae potoribus. Ut male sanos
Adscripsit Liber satyris faunisque poëtas,
Vina fere dulces oluerunt mane camenae.
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus:
Ennius ipse pater nunquam, nisi potus, ad arma
Prosiluit dicenda. 'Forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare severis.'
Hoc simul edixi, non cessavere poëtae
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid? si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguaeque togae simulet textore Catonem,
Virtutemne repraesentet moresque Catonis?
Rupit Iarbitan Timagenis aemula lingua,
Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.
Decipit exemplar vitiis imitabile. Quod si
Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
O imitatores, servum pecus! ut mihi saepe
Bilem, saepe jocum, vestri movere tumultus!
Libera per vacuum posui vestigia princeps;
Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit,
Dux regit examen. Parios ego primus iambos

Ostendi Latio; numeros animosque secutus
Archilochi, non res, et agentia verba Lycamben.
Ac, ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem;
Temperat Archilochi musam pede mascula Sappho,
Temperat Alcaeus: sed, rebus et ordine dispar,
Nec socerum quaerit, quem versibus oblinat atris;
Nec sponsae laqueum famoso carmine nectit.
Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen: juvat, immemorata ferentem,
Ingenuis oculisque legi manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventosae plebis suffragia venor
Impensis coenarum, et tritae munere vestis:
Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,
Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor:
Hinc illae lacrimae. Spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
Si dixi; Rides, ait, et Jovis auribus ista
Servas: fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher. Ad haec ego naribus uti
Formido; et, luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo; et diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, et iram;
Ira truces inimicitias, et funebre bellum.

EPIST. XX.

AD LIBRUM SUUM.

Vertumnum Janumque, liber, spectare videris;
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves, et grata sigilla pudico:
Paucis ostendi gemis, et communia laudas,
Non ita nutritus. Fuge quo descendere gestis:
Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid volui? dices; ubi quid te laeserit, et scis
In breve te cogi, plenus cum languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romae, donec te deserat aetas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Coeperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam;
Ridebit monitor non exauditus: ut ille,
Qui male parentem in rupes protrusit asellum
Iratus. Quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Cum tibi sol tepidus plures admoverit aures,
Me, libertino natum patre, et in tenui re,
Majores pennas nido extendisse loqueris;
Ut, quantum generi demas, virtutibus addas:
Me primis urbis belli placuisse domique;

Corporis exigui, praecanum, solibus aptum;
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum si quis te percontabitur aevum;
Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER II.

EPIST. I.

AD AUGUSTUM.

Cum tot sustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Caesar.
Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux,
Post ingentia facta deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt,
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit Hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui praegravat artes

Infra se positas; exstinctus amabitur idem.
Praesenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per numen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale, fatentes.
Sed tuus hoc populus sapiens et justus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Aestimat; et, nisi quae terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit:
Sic fautor veterum, ut tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri sanxerunt; foedera regum,
Vel Gabiis vel cum rigidis aequata Sabinis;
Pontificum libros; annosa volumina vatum,
Dictitet Albano musas in monte locutas.
Si, quia Graiorum sunt antiquissima quaeque
Scripta vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina, non est quod multa loquamur;
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri:
Venimus ad summum fortunae; pingimus, atque
Psallimus, et luctamur, Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, chartis pretium quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet, an inter
Viles atque novos? excludat jurgia finis.
Est vetus atque probus, centum qui perficît annos.
Quid? qui deperiit minor uno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas,
An quos et praesens et postera respuat aetas?

Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi vel toto est junior anno.
Utor permisso, caudaeque pilos ut equinae,
Paullatim vello, et demo unum, demo et item unum;
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit in fastos, et virtutem aestimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius, et sapiens, et fortis, et alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur,
Quo promissa cadant, et somnia Pythagorea.
Naevius in manibus non est, et mentibus haeret
Paene recens? adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties, uter utro sit prior; aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti.
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;
Vincere Caecilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, et hos, arcto stipata theatro,
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus Livî scriptoris ab aevo.
Interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat:
Si quaedam nimis antique, si pleraque dure,
Dicere cedit eos, ignave multa fatetur;
Et sapit, et mecum facit, et Jove judicat aequo.

Non equidem insector, delendave carmina Livî
Esse reor, memini quae plagosum mihi parvo
Orbilium dictare ; sed emendata videri,
Pulchraque, et exactis minimum distantia, miror.
Inter quae verbum emicuit si forte decorum,
Si versus paullo concinnior unus et alter,
Injuste totum ducit venditque poëma.
Indignor quidquam reprendi, non quia crasse
Compositum, illepideve, putetur, sed quia nuper;
Nec veniam antiquis, sed honorem et praemia
posci.
Recte necne crocum floresque perambulat Attae
Fabula, si dubitem ; clament periisse pudorem
Cuncti paene patres, ea cum reprendere coner,
Quae gravis Aesopus, quae doctus Roscius egit :
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, et, quae
Imberbi didicere, senes perdenda fateri.
Jam Saliare Numae carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri ;
Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
Quod si tam Graiis novitas invisa fuisset,
Quam nobis, quid nunc esset vetus ? aut quid
haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus usus ?
Ut primum positis nugari Graecia bellis
Coepit, et in vitium fortuna labier aequa,
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum ;

Marmoris aut eboris fabros, aut aeris, amavit ;
Suspendit picta vultum mentemque tabella ;
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragoedis :
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet, aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonae, ventique secundi.
Romae dulce diu fuit et sollemne reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere jura ;
Cautos nominibus rectis expendere nummos ;
Majores audire, minori dicere, per quae
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi studio : puerique patresque severi,
Fronde comas vincti, coenant, et carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior ; et, prius orto
Sole vigil, calamum et chartas et scrinia posco.
Navem agere ignarus navis timet ; abrotonum aegro
Non audet, nisi qui didicit, dare ; quod medicorum est,
Promittunt medici ; tractant fabrilia fabri :
Scribimus indocti doctique poëmata passim.
Hic error tamen, et levis haec insania quantas
Virtutes habeat, sic collige. Vatis avarus
Non temere est animus : versus amat, hoc studet unum ;
Detrimenta, fugas servorum, incendia, ridet ;

Non fraudem socio puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit siliquis et pane secundo.
Militiae quamquam piger et malus, utilis urbi;
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari.
Os tenerum pueri balbumque poëta figurat;
Torquet ab obscenis jam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus praeceptis format amicis,
Asperitatis et invidiae corrector, et irae;
Recte facta refert; orientia tempora notis
Instruit exemplis; inopem solatur et aegrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni musa dedisset?
Poscit opem chorus, et praesentia numina sentit;
Coelestes implorat aquas, docta prece blandus;
Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
Carmine dî superi placantur, carmine Manes.
Agricolae prisci, fortes, parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus, et ipsum animum, spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, pueris et conjuge fida,
Tellurem porco, Sylvanum lacte, piabant;
Floribus et vino Genium, memorem brevis aevi.
Fescennina per hunc invecta licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit;
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter, donec jam saevus apertam
In rabiem coepit verti jocus, et per honestas
Ire domos impune minax: doluere cruento

Dente lacessiti: fuit intactis quoque cura
Conditione super communi: quin etiam lex,
Poenaque lata, malo quae nollet carmine quemquam
Describi. Vertere modum, formidine fustis
Ad bene dicendum delectandumque redacti.
Graecia capta ferum victorem cepit, et artes
Intulit agresti Latio: sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, et grave virus
Munditiae pepulere: sed in longum tamen aevum
Manserunt, hodieque manent vestigia ruris.
Serus enim Graecis admovit acumina chartis;
Et post Punica bella quietus quaerere coepit,
Quid Sophocles et Thespis et Aeschylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem si digne vertere posset;
Et placuit sibi, natura sublimis et acer:
Nam spirat tragicum satis, et feliciter audet;
Sed turpem putat inscite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum; sed habet Comoedia tanto
Plus oneris, quanto veniae minus. Adspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi;
Ut patris attenti; lenonis ut insidiosi:
Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
Quam non adstricto percurrat pulpita socco.
Gestit enim nummum in loculos demittere; post hoc
Securus cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso Gloria curru,

Exanimat lentus spectator, sedulus inflat:
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
Subruit ac reficit. Valeat res ludicra, si me
Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Saepe etiam audacem fugat hoc terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti, stolidique, et depugnare parati
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.
Verum equitis quoque jam migravit ab aure volup-
Omnis ad incertos oculos et gaudia vana. [tas
Quatuor aut plures aulaea premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmae, peditumque cater-
vae:
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi praebentem mimo spectacula plura.
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo: nam quae pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur, et artes,
Divitiaeque peregrinae; quibus oblitus actor
Cum stetit in scena, concurrit dextera laevae.

Dixit adhuc aliquid? Nil sane. Quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac, ne forte putes, me, quae facere ipse recusem,
Cum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus, et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui se lectori credere malunt,
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam impende brevem; si munus Apolline dignum
Vis complere libris, et vatibus addere calcar,
Ut studio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala saepe poëtae,
(Ut vineta egomet caedam mea) cum tibi librum
Sollicito damus, aut fesso; cum laedimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprendere versum;
Cum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
Cum lamentamur non apparere labores
Nostros, et tenui deducta poëmata filo;
Cum speramus eo rem venturam, ut, simul atque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro
Arcessas, et egere vetes, et scribere cogas.
Sed tamen est operae pretium cognoscere, quales
Aedituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non committenda poëtae.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Choerilus, incultis qui versibus et male natis
Retulit acceptos, regale nomisma, Philippos.

Sed, veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine foedo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis se praeter Apellem
Pingeret, aut alius Lysippo duceret aera
Fortis Alexandri vultum simulantia. Quod si
Judicium subtile videndis artibus illud
Ad libros, et ad haec musarum dona, vocares;
Boeotûm in crasso jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera, quae multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi, Virgilius Variusque, poëtae:
Nec magis expressi vultus per aënea signa,
Quam per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent: nec sermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere gestas,
Terrarumque situs et flumina dicere, et arces
Montibus impositas, et barbara regna, tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque, custodem pacis, cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis, te Principe, Romam:
Si quantum cuperem, possem quoque. Sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua: nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
Sedulitas autem stulte, quem diligit, urguet;
Praecipue cum se numeris commendat, et arte:
Discit enim citius meminitque libentius illud,

Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
Nil moror officium quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari versibus, opto;
Ne rubeam pingui donatus munere, et una
Cum scriptore meo, capsa porrectus operta,
Deferar in vicum vendentem tus, et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis.

EPIST. II.

AD JULIUM FLORUM.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni;
Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat: Hic, et
Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo;
Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
Literulis Graecis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quidvis imitaberis uda:
Quin etiam canet indoctum, sed dulce, bibenti:
Multa fidem promissa levant, ubi plenius aequo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces:
Res urguet me nulla; meo sum pauper in aere:
Nemo hoc mangonum faceret tibi; non temere a me
Quivis ferret idem: semel hic cessavit, et, ut fit,

In scalis latuit metuens pendentis habenae:
Des nummos, excepta nihil te si fuga laedit:
Ille ferat pretium, poenae securus, opinor.
Prudens emisti vitiosum; dicta tibi est lex:
Insequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.
Dixi me pigrum proficiscenti tibi; dixi
Talibus officiis prope mancum: ne mea saevus
Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? Quereris super hoc etiam, quod
Exspectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Aerumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat: post hoc vehemens lupus, et sibi et hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Praesidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis;
Accipit et bis dena super sestertia nummûm.
Forte sub hoc tempus castellum evertere, praetor,
Nescio quod cupiens, hortari coepit eundem
Verbis, quae timido quoque possent addere mentem:
I, bone, quo virtus tua te vocat; i pede fausto,
Grandia laturus meritorum praemia: quid stas?
Post haec ille catus, quantumvis rusticus, Ibit,
Ibit eo, quo vis, qui zonam perdidit, inquit.
Romae nutriri mihi contigit, atque doceri

Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonae paullo plus artis Athenae;
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Atque inter silvas Academi quaerere verum.
Dura sed emovere loco me tempora grato;
Civilisque rudem belli tulit aestus in arma,
Caesaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax,
Ut versus facerem: sed, quod non desit, habentem
Quae poterunt unquam satis expurgare cicutae,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
Singula de nobis anni praedantur euntes;
Eripuere jocos, venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poëmata: quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque:
Carmine tu gaudes; hic delectatur iambis;
Ille Bioneis sermonibus, et sale nigro.
Tres mihi convivae prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis quod tu, jubet alter:
Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
Praeter cetera, me Romaene poëmata censes
Scribere posse inter tot curas, totque labores?
Hic sponsum vocat; hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis: cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino; visendus uterque:

Intervalla vides humane commoda. Verum
Purae sunt plateae, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis gerulisque redemtor:
Torquet nunc lapidem nunc ingens machina tig-
Tristia robustis luctantur funera plaustris: [num :
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
I nunc, et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit ur-
bes,
Rite cliens Bacchi, somno gaudentis et umbra:
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumsit Athenas,
Et studiis annos septem dedit, insenuitque
Libris et curis, statua taciturnius exit
Plerumque, et risu populum quatit: hic ego, re-
rum
Fluctibus in mediis, et tempestatibus urbis,
Verba lyrae motura sonum connectere digner?
Frater erat Romae consulti rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores;
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius ille.
Quî minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono, hic elegos. Mirabile visu,
Caelatumque novem musis opus, adspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
Spectemus vacuam Romanis vatibus aedem.
Mox etiâm, si forte vacas, sequere, et procul audi
Quid ferat et quare sibi nectat uterque coronam.

Caedimur, et totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcaeus puncto illius: ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus apposcere visus,
Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Cum scribo, et supplex populi suffragia capto:
Idem, finitis studiis et mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur, mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant, quidquid scripsere, beati.
At, qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti;
Audebit, quaecunque parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco; quamvis invita recedant,
Et versentur adhuc intra penetralia Vestae.
Obscurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quae, priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc situs informis premit, et deserta vetustas:
Adsciscet nova, quae genitor produxerit usus.
Vehemens, et liquidus, puroque simillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua.
Luxuriantia compescet; nimis aspera sano
Levabit cultu; virtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit, et torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa, movetur.

Praetulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam sapere et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragoedos,
In vacuo laetus sessor plausorque theatro;
Cetera qui vitae servaret munia recto
More; bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,
Et signo laeso non insanire lagenae:
Posset qui rupem et puteum vitare patentem.
Hic, ubi, cognatorum opibus curisque refectus,
Expulit elleboro morbum bilemque meraco,
Et redit ad sese: Pol me occidistis, amici,
Non servastis, ait, cui sic extorta voluptas,
Et demtus per vim mentis gratissimus error.
Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
Et tempestivum pueris concedere ludum;
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed verae numerosque modosque ediscere vitae.
Quocirca mecum loquor haec, tacitusque recor-
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphae, [dor:
Narrares medicis: quod, quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monstrata radice, vel herba,
Non fieret levius; fugeres radice, vel herba,
Proficiente nihil, curarier: audieras, cui
Rem dî donarent, illi decedere pravam
Stultitiam; et, cum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen utêris monitoribus îsdem?

At, si divitiae prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te; nempe ruberes,
Viveret in terris te si quis avarior uno.
Si proprium est, quod quis libra mercatus et aere est,
Quaedam, si credis consultis, mancipat usus:
Qui te pascit ager, tuus est; et villicus Orbî,
Cum segetes occat tibi mox frumenta daturas,
Te dominum sentit. Das nummos, accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
Paullatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
Aut etiam supra, nummorum millibus emtum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emtor Aricini quondam, Veientis et arvi,
Emtum coenat olus, quamvis aliter putat; emtis
Sub noctem gelidam lignis calefactat aënum:
Sed vocat usque suum, qua populus adsita certis
Limitibus vicina refugit jurgia; tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horae,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc morte suprema,
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur usus, et heres
Heredem alterius, velut unda supervenit undam;
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,

Argentum, vestes Gaetulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungui
Praeferat Herodis palmetis pinguibus; alter,
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu,
Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum;
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturae deus humanae, mortalis in unum-
quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam; nec metuam, quid de me judicet heres,
Quod non plura datis invenerit: et tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
Discrepet, et quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumtum
Invitus facias, nec plura parare labores;
Ac potius, puer ut festis Quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda procul procul absit. Ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone secundo;
Non tamen adversis aetatem ducimus Austris:
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi. Quid? cetera jam simul isto
Cum vitio fugêre? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, et ira?

Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures, portentaque Thessala, rides?
Natales grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior et melior fis, accedente senecta?
Quid te exemta levat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti:
Tempus abire tibi est, ne potum largius aequo
Rideat et pulset lasciva decentius aetas.

Q. HORATII FLACCI

ARS POETICA.

EPISTOLA AD PISONES.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et varias inducere plumas
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis, amici?
Credite, Pisones, isti tabulae fore librum
Persimilem, cujus, velut aegri somnia, vanae
Fingentur species; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formae. Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim:
Sed non ut placidis coëant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque, et magna professis,
Purpureus, late qui splendeat, unus et alter
Assuitur pannus; cum lucus et ara Dianae,

Et properantis aquae per amoenos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.
Sed nunc non erat his locus: et fortasse cupressum
Scis simulare; quid hoc, si fractis enatat exspes
Navibus, aere dato qui pingitur? amphora coepit
Institui; currente rota, cur urceus exit?
Denique sit quidvis, simplex duntaxat, et unum.
Maxima pars vatum, pater et juvenes patre digni,
Decipimur specie recti: brevis esse laboro,
Obscurus fio; sectantem lenia nervi
Deficiunt animique; professus grandia turget;
Serpit humi tutus nimium timidusque procellae;
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,
Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum:
In vitium ducit culpae fuga, si caret arte.
Aemilium circa ludum faber unus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur aere capillos;
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nesciet. Hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam naso vivere pravo,
Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.
Sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam
Viribus; et versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri: cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis haec virtus erit et venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, et praesens in tempus omittat;

Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis cautusque serendis,
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget; dabiturque licentia sumta pudenter;
Et nova, factaque nuper, habebunt verba fidem, si
Graeco fonte cadant, parce detorta. Quid autem?
Caecilio Plautoque dabit Romanus ademtum
Virgilio Varioque? ego cur, acquírere pauca
Si possum, invideor, cum lingua Catonis et Ennî
Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
Nomina protulerit? Licuit, semperque licebit
Signatum praesente nota procudere nomen.
Ut silvae foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit aetas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos, nostraque: sive receptus
Terra Neptunus classes Aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilisque diu palus, aptaque remis,
Vicinas urbes alit, et grave sentit aratrum;
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt,
Nedum sermonum stet honos, et gratia vivax.
Multa renascentur, quae jam cecidere; cadentque,
Quae nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi.

Res gestae regumque ducumque et tristia bella
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
Versibus impariter junctis queremonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos:
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, et adhuc sub judice lis est.
Archilochum proprio rabies armavit iambo:
Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus, et populares
Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.
Musa dedit fidibus divos, puerosque deorum,
Et pugilem victorem,et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina, referre.
Descriptas servare vices, operumque colores,
Cur ego, si nequeo ignoroque, poëta salutor?
Cur nescire, pudens prave, quam discere, malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis ac prope socco
Dignis carminibus narrari coena Thyestae.
Singula quaeque locum teneant sortita decentem.
Interdum tamen et vocem Comoedia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore.
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri:
Telephus et Peleus, cum pauper et exsul uterque,
Projicit ampullas et sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela.
Non satis est pulchra esse poëmata; dulcia sunto
Et quocunque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adflent,

Humani vultus: si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia laedent.
Telephe, vel Peleu, male si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia moestum
Vultum verba decent: iratum plena minarum;
Ludentem lasciva; severum seria dictu.
Format enim Natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum moerore gravi deducit, et angit:
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum divusne loquatur, an heros;
Maturusne senex, an adhuc florente juventa
Fervidus; et matrona potens, an sedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge,
Scriptor. Honoratum si forte reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scenae committis, et audes
Personam formare novam; servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere; tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus.

Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem ;
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres ; nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclius olim:
'Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum.'
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes; nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte?
'Dic mihi, Musa, virum, captae post tempora Trojae,
'Qui mores hominum multorum vidit et urbes.'
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem,
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdin.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum festinat ; et in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit ; et, quae
Desperat tractata nitescere posse, relinquit:
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego, et populus mecum desideret, audi:
Si plausoris eges aulaea manentis, et usque
Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat ;
Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus et annis.

Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusque, et aprici gramine cam-
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper, [pi;
Utilium tardus provisor, prodigus aeris,
Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.
Conversis studiis, aetas animusque virilis
Quaerit opes et amicitias, inservit honori;
Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda; vel
quod
Quaerit, et inventis miser abstinet, ac timet uti,
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat;
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero, Censor castigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum,
Multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis aevoque morabimur aptis.
Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quae sunt oculis subjecta fidelibus, et quae
Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus
Digna geri promes in scenam: multaque tolles
Ex oculis, quae mox narret facundia praesens.
Ne pueros coram populo Medea trucidet;

Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcunque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neve minor neu sit quinto productior actu
Fabula, quae posci vult, et spectata reponi:
Nec deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
Actoris partes chorus, officiumque virile,
Defendat, neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat et haereat apte.
Ille bonis faveatque, et consilietur amice;
Et regat iratos, et amet pacare tumentes:
Ille dapes laudet mensae brevis: ille salubrem
Justitiam, legesque, et apertis otia portis:
Ille tegat commissa; deosque precetur et oret,
Ut redeat miseris abeat Fortuna superbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubaeque
Aemula, sed tenuis simplexque, foramine pauco,
Adspirare et adesse choris erat utilis, atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu;
Quo sane populus numerabilis, utpote parvus
Et frugi castusque verecundusque, coïbat.
Postquam coepit agros extendere victor, et urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius festis impune diebus;
Accessit numerisque modisque licentia major:
Indoctus quid enim saperet, liberque laborum,
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscae motumque et luxuriem addidit arti

Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem :
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia praeceps ;
Utiliumque sagax rerum, et divina futuri,
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper,
Incolumi gravitate, jocum tentavit ; eo, quod
Illecebris erat et grata novitate morandus
Spectator, functusque sacris, et potus, et exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo ;
Ne, quicunque deus, quicunque adhibebitur he-
[ros,
Regali conspectus in auro nuper et ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas ;
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna Tragoedia versus,
Ut festis matrona moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paullum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina solum
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor, amabo :
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil intersit, Davusne loquatur, et audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum ;
An custos famulusque Dei, Silenus, alumni.
Ex noto fictum carmen sequar, ut sibi quivis
Speret idem, sudet multum frustraque laboret,
Ausus idem : tantum series juncturaque pollet ;
Tantum de medio sumtis accedit honoris.

Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne, velut innati triviis, ac pene forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam,
Aut immunda crepent ignominiosaque dicta:
Offenduntur enim, quibus est equus, et pater, et res;
Nec, si quid fricti ciceris probat et nucis emtor,
Aequis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi subjecta vocatur iambus,
Pes citus; unde etiam Trimetris accrescere jussit
Nomen iambeïs, cum senos redderet ictus
Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,
Tardior ut paullo graviorque veniret ad aures,
Spondeos stabiles in jura paterna recepit,
Commodus et patiens; non ut de sede secunda
Cederet, aut quarta, socialiter. Hic et in Accî
Nobilibus trimetris apparet rarus, et Ennî.
In scenam missus magno cum pondere versus,
Aut operae celeris nimium curaque carentis,
Aut ignoratae premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex:
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Idcircone vager, scribamque licenter; ut omnes
Visuros peccata putem mea, tutus, et intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Graeca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proavi Plautinos et numeros et
Laudavere sales; nimium patienter utrumque,

Ne dicam stulte, mirati, si modo ego et vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicae genus invenisse camenae
Dicitur, et plaustris vexisse poëmata Thespis
Qui canerent agerentque peruncti faecibus ora.
Post hunc personae, pallaeque repertor honestae,
Aeschylus, et modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Successit vetus his Comoedia, non sine multa
Laude; sed in vitium libertas excidit, et vim
Dignam lege regi: lex est accepta, chorusque
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere poëtae:
Nec minimum meruere decus vestigia Graeca
Ausi deserere, et celebrare domestica facta,
Vel qui praetextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarisve potentius armis,
Quam lingua, Latium, si non offenderet unum-
Quemque poëtarum limae labor, et mora. Vos, o
Pompilius sanguis! carmen reprendite, quod non
Multa dies, et multa litura coërcuit, atque
Praesectum decies non castigavit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, et excludit sanos Helicone poëtas,
Democritus, bona pars non ungues ponere curat,
Non barbam; secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poëtae,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam

Tonsori Licino commiserit. O ego laevus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata. Verum
Nil tanti est. Ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quae ferrum valet, exsors ipsa secandi:
Munus et officium, nil scribens ipse, docebo;
Unde parentur opes; quid alat formetque poëtam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte sapere est et principium, et fons:
Rem tibi Socraticae poterunt ostendere chartae;
Verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit patriae quid debeat, et quid amicis;
Quo sit amore parens, quo frater amandus, et hospes;
Quod sit conscripti, quod judicis officium; quae
Partes in bellum missi ducis: ille profecto
Reddere personae scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitae morumque jubebo
Doctum imitatorem, et vivas hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis morataque recte
Fabula, nullius veneris, sine pondere et arte,
Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
Quam versus inopes rerum, nugaeque canorae.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Musa loqui, praeter laudem nullius avaris:
Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in partes centum diducere. Dicat
Filius Albini; si de quincunce remota est

Uncia, quid superet? Poterat dixisse, Triens? Eu!
Rem poteris servare tuam. Redit uncia: quid fit?
Semis. At, haec animos aerugo et cura peculî
Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
Posse linenda cedro, et levi servanda cupresso?
Aut prodesse volunt, aut delectare poëtae;
Aut simul et jucunda et idonea dicere vitae.
Quidquid praecipies, esto brevis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles:
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa sint proxima veris:
Ne, quodcunque volet, poscat sibi fabula credi;
Neu pransae Lamiae vivum puerum extrahat alvo.
Centuriae seniorum agitant expertia frugis:
Celsi praetereunt austera poëmata Ramnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterque monendo.
Hic meret aera liber Sosiis: hic et mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat aevum.
Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus:
Nam neque chorda sonum reddit quem vult manus, et mens,
Poscentique gravem persaepe remittit acutum;
Nec semper feriet, quodcunque minabitur, arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. Quid ergo est?

Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret; ut citharoedus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem:
Sic mihi, qui multum cessat, fit Choerilus ille,
Quem bis terve bonum cum risu miror; et idem
Indignor, quandoque bonus dormitat Homerus:
Verum operi longo fas est obrepere somnum.
Ut pictura, poësis: erit quae, si propius stes,
Te capiat magis; et quaedam, si longius abstes:
Haec amat obscurum; volet haec sub luce videri,
Judicis argutum quae non formidat acumen:
Haec placuit semel; haec decies repetita placebit.
O major juvenum! quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te sapis; hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi. Consultus juris et actor
Causarum mediocris abest virtute diserti
Messalae, nec scit quantum Cascellius Aulus;
Sed tamen in pretio est: mediocribus esse poëtis
Non homines, non dî, non concessere columnae.
Ut, gratas inter mensas, symphonia discors
Et crassum unguentum et Sardo cum melle papaver
Offendunt, poterat duci quia coena sine istis;
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paullum summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilae, discive, trochive, quiescit;

Ne spissae risum tollant impune coronae:
Qui nescit, versus tamen audet fingere! Quidni?
Liber et ingenuus, praesertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices faciesve Minerva;
Id tibi judicium est, ea mens. Si quid tamen olim
Scripseris, in Maccî descendat judicis aures,
Et patris, et nostras, nonumque prematur in an-
Membranis intus positis: delere licebit, [num,
Quod non edideris; nescit vox missa reverti.
Silvestres homines sacer interpresque deorum
Caedibus et victu foedo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones.
Dictus et Amphion, Thebanae conditor arcis,
Saxa movere sono testudinis, et prece blanda
Ducere quo vellet. Fuit haec sapientia quondam
Publica privatis secernere, sacra profanis;
Concubitu prohibere vago, dare jura maritis,
Oppida moliri, leges incidere ligno.
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus,
Tyrtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit; dictae per carmina sortes;
Et vitae monstrata via est, et gratia regum
Pieriis tentata modis; ludusque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Musa lyrae sollers, et cantor Apollo
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quaesitum est. Ego nec studium sine divite vena,

Nec rude quid possit video ingenium : alterius sic
Altera poscit opem res, et conjurat amice.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer ; sudavit et alsit ;
Abstinuit Venere, et vino : qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
Nec satis est dixisse, ' Ego mira poëmata pango:
' Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui est,
' Et, quod non didici, sane nescire fateri.'
Ut praeco, ad merces turbam qui cogit emendas;
Assentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives positis in fenore nummis.
Si vero est, unctum qui recte ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, et eripere atris
Litibus implicitum ; mirabor, si sciet inter-
Noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu, seu donaris seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Laetitiae : clamabit enim, Pulchre ! bene ! recte !
Pallescet ; super his etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem ; saliet, tundet pede terram.
Ut, qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo ; sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urguere culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborant,
An sit amicitia dignus : si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Quinctilio si quid recitares; Corrige, sodes,
Hoc, aiebat, et hoc. Melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra; delere jubebat,
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum ultra verbum, aut operam insumebat
inanem,
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprendet inertes,
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Transverso calamo signum; ambitiosa recidet
Ornamenta; parum claris lucem dare coget;
Arguet ambigue dictum; mutanda notabit;
Fiet Aristarchus: non dicet, Cur ego amicum
Offendam in nugis? Hae nugae seria ducent
In mala derisum semel, exceptumque sinistre.
Ut, mala quem scabies aut morbus regius urguet,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana;
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic, dum sublimis versus ructatur, et errat,
Si, veluti merulis intentus, decidit, auceps,
In puteum, foveamve; licet, Succurrite, longum
Clamet, Io cives! non sit qui tollere curet.
Si curet quis opem ferre, et demittere funem;
Quî scis, an prudens huc se projecerit, atque
Servari nolit? dicam; Siculique poëtae
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi

Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Aetnam
Insiluit. Sit jus, liceatque perire poëtis:
Invitum qui servat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit; nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famosae mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet; utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus: certe furit, ac, velut ursus
Objectos caveae valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

NOTULAE QUAEDAM

IN

LECTIONES VARIANTES.

IN LIB. I. SERMONUM.

I. 4. G*RAVIS armis* conjectura cujusdam in edit. Sandby.

38. *Sapiens* exhibent codd. plures et meliores et vet. Schol. item editio Zaroti, omnium prima. *Patiens* MSS. quidam, et pleraeque edd. vett.—*Potieris* pro *potiens* tres edd. vett. " Si tamen " forte *patiens* sit verior lectio, interpretabimur " *quantumvis patiens et parca*. Sed nec *potiens* " ineptum. Cic. Tusc. III. 18. *Fore ut natura,* " *his* POTIENS, *dolore careat.* Et interdum pu-" tare subit, ex *potiens* rariusculo ortum *patiens ;* " hoc cum displiceret, mutatum in *sapiens.*" GESN.

46. " Editiones quidem veteres *plus quam* " *meus* in sequentes propagarunt: idque silentio

"transmiserunt interpretes omnes, excepto Bers-"manno, qui ex duobus suis *plus ac meus* protu-"lit. Ego vero in Graeviano, Reginensi, et oc-"to praeterea aliis, eandem lectionem reperi; "*quam* autem in duobus tantum, eisque notae "sequioris; ut inde de aliorum codicibus con-"jecturam capere possis." BENTL.

I. 62. *Miserum* praestant libri omnes.

81. Pro *adfixit*, alii *adflixit*.

88. Pro *at si*, complures bonae notae codd. *an si*, pro qua lectione acriter contendit Bentleius. *Atqui* Baxt. Sandby. G. Wakefield emendare volebat *an* SIC. At, perpensis variis editorum et interpretum sententiis, revocanda videtur lectio vulgata *At, si*—quam editiones primae et plerique codd. scriptorum tuentur: et locus sic distinguendus, ut duo periodi κωλα non *separatim*, sed *conjunctim* accipiantur, perinde ac si per μεν et δὲ, ut apud Graecos, inter se connexa fuissent.

Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
Si nemo praestet, quem non merearis, amorem;
AT, *si cognatos, nullo Natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos,
Infelix operam perdas, ut si quis asellum
In campo doceat parentem currere frenis?

Sic sententia erit: "Miraris, si NEMO PRAE-"STET AMOREM, quem non merearis; AT PER-

" DAS OPERAM, quam sumas in retinenda amicitia cognatorum, quos nulla benignitate demereri studes?" Miraris, si non tantum illud, verum hoc etiam, tibi eveniat, quum tu pecuniam rebus omnibus anteponas?

I. 92. *Cumque*, pro *quoque*, omnes fere libri scripti, vet. schol. Cruquii, &c.

95. Pro *quidam*, Bentl. ingeniose *qui tam*, quod cum Cuningh. in contextum recepimus.

101. Pro *Naevius*, editiones veteres et quidam codd. *Mevius ;* unde Bentl. conj. *Maenius*, qui ex Epist. I. 15. notus est luxuriae. Vid. ejus notam ad v. 100.

108. Codex antiquissimus Blandinius Cruquii habet *quî nemo ut avarus.*

II. 33. Pro *tetra*, *tenta* conj. anonym. in ed. Sandby.

38. Alii *moechis.*

46. Bentl. *demeterent ferro.*

48. Alii *in quas.*

49. Pro *at*, MS. unus aut alter *ut.*

56. *Mimae censum donavit avarae* coll. Sax.

68. Pro *videntis*, plures si non omnes MSS. *videnti.* Ita etiam edd. primae.

81. Huic nobili matronae, licet jaceat inter gemmas et margaritas, femur ideo *(hoc)* non est magis tenerum, neque crus rectius *quam tuum*, Cerinthe. Sic vett. scholl. " *Quam tuum* idem

" est, quod *tuo*, ut restituit feliciter Bentleius " (ex MSS.) Quod autem *hoc* in *o* mutavit, " nihil opus videtur: est enim *hoc* idem quod *i-* " *deo, ob hoc*," &c. Gesn. " Ordo est: Nec " femur aut crus magis tenerum est huic matro- " nae, licet sit inter niveos lapillos, quam *hoc* " tuum, O Cerinthe; cum rectius femur, atque " etiam melius crus persaepe sit togatae." Vet. Schol. Cruquii. Etsi vet. schol. parum accurate verborum ordinem constituit, satis tamen constat, eum *hoc*, non *o* legisse: nam *quam hoc tuum* idem est, quod *hoc tuo*.

II. 90. *Lyncei* dedimus ex vetustissimo Blandinio apud Cruq. et Graeviano Bentl. vulg. *Lynceis*, cujus penultima longa esset. Ne hoc loco non est *ἵνα μὴ*, quo sensu Bentleius accipiebat, sed *μὴ* tantum.

106. *Sectatur*. Ita vulgo, auctoritate multorum MSS. at edd. veteres, et membranae plures, antiquiores praesertim, *sectetur*. Itaque melius forte legas et distinguas:

.... Leporem venator ut alta
In nive sectetur, positum sic tangere nolit,
Cantat; et adponit, " *Meus amor huic similis; nam*
" *Transvolat in medio posita, et fugientia captat.*"

i. e. cantat, ut venator sectetur leporem. Vel, manente subdistinctione post *venator*, *ut* ac-

cipiendum pro *quamvis:* "Leporem venator, " *quamvis* alta in nive sectetur, sic positum tan- " gere nolit," cantat; &c. De hoc usu voculae *ut* vide ad Epist. I. xii. 8. Vid. Callim. Epigr. 33.

II. 110. *Tolli* reposuit Bentleius ex codice Blandinio, omnium veterrimo, et quibusdam aliis. Vulg. *pelli*, quod Nic. Heinsius ex conjectura corrigebat *velli*, cui suffragatur Collegii Trinitatis codex.

111. Pro vulg. *statuit*, membranae meliores *statuat*, recte. Ordo est: Nonne plus prodest quaerere, quem modum Natura statuat cupidinibus, quid sit latura, quid dolitura, sibi negatum, &c. Male hunc locum accepisse videtur ipse Gesnerus.

III. 11. Vossianus codex, pro *habebat*, corrupte habet *halebat;* unde emendat Bentleius *alebat*.

20. "Et edd. priscae et exemplaria scripta " ad unum omnia habent—*Imo alia*, ET *fortasse* " *minora*. Primus, opinor, Aldus Manutius sin- " cerum vas incrustare voluit, et reposuit *haud* " *minora*," &c. BENTL.

25. Pro vulg. *pervideas......mala*, Bentleius ex uno codice reposuit *praevideas*, i. e. *praetervideas*, παραβλέπῃς· et ex pluribus *male*, ut sit *male lippus*, ut *male parvus*.

IN LIB. I. SERMONUM.

III. 60. Pro *versetur*, cum Bentleio ex veterrimo cod. Blandinio dedimus *versemur.*

65. Pro *impellat*, Cuningh. conj. *appellet*; Bentl. *impediat.*

74. Alii *ignoscat.* Vid. Bentl.

86. *Drusonem* Aldus demum invexisse videtur. Gesn.

128. Pro *quo*, Bentleius *quî* ex Blandinio Cruquii, et cod. Coll. Trinitatis; i. e. quomodo, qua ratione, ut *quîdum* apud Comicos.

140. Alii *peccavero.*

IV. Pro *minimo*, Bentl. conj. *nummo*, ingeniose. vid. Gesn.

25. *Elige* edd. ante Ald. *erue* inde ab Aldo. Bentleius conjicit *arripe.*

39. Acron scholiastes legit *dederim quibus esse* POETIS; quae locutio Horatio perquam familiaris. At libri scripti *poetas.*

73. *Nec recito* codices fere omnes. Lambini aliquot *non recitem.* Bentleius dedit *quicquam* ex uno MS. cui suffragatur Sax. coll. Alii *cuiquam.*

87. Pro *avet*, cod. vet. Blandinius Cruquii *amet*, i. e. soleat.

109. *Ut qui Panis inops*, vel *Farris inops* conj. Bentl. Et videtur *Panis* a prima manu in MS. Gotting. *Barris* habet ed. prin. Gesn.

140. Pro *nolis*, Bentleius rescripsit *noles*, ne,

scilicet, male cohaereant inter se *nolis* et *veniet*: sed nihil opus.

V. 7. Pro *deterrima*, codex Pulmannianorum optimus, et vet. schol. *teterrima.*

86, et seqq. Hujus loci vexatissimi haec potest esse sententia:

Mansuri oppidulo quod versu dicere non est;
Qui locus a forti Diomede est conditus olim.

Quod vero poëta alia signa, quibus dignosci posset hic locus, sive hoc oppidulum (*oppidulum* enim saepissime *locus* vocatur,) inter hosce versus interposuerit, id loci difficultatem augere minime debet. Ad hunc itaque sensum contextum interpunctum dedimus. Porro haec verba, *aquae non ditior urna*, hoc modo ordinari possunt—urna non est ditior aquae: hoc est, ut Bentleius interpretatur, aquae copia non uberior est Canusii, quam *Equi Tutici*; id enim oppiduli nomen, quod versus hexameter non recipit, ut monent scholiastae veteres.

97. *Dein* pro *dehinc* Bentl. ex quatuor MSS.

VI. 4. Retinemus lectionem vulgatam, *imperitarint*, quam exhibent edd. veteres et complures MSS. *Imperitarent*, vel *imperitarunt* alii.

13. Pro *fuit*, Bentl. ex compluribus MSS. *fugit*. "Lectioni *fugit* repugnat, quod hic pos-"tulatur praeteritum." Gesn.

VI. 15. Vulg. *quem*. Editiones tamen vetustae, pariter ac MSS. omnes, *quo;* quae haud dubie est vera lectio, hoc modo resolvenda: QUO *judice nosti, notante;* i. e. EO *judice* QUEM *nosti, notante*, viz. *populo*. Sic Livius, I. 29. QUIBUS *quisque poterat, elatis;* i. e. IIS QUAE *quisque poterat* efferre, *elatis*. Et ita passim scriptores Latini, saepissime Graeci. Quae Bentleius ex variis auctoribus huc adfert tanquam paria, pleraque sunt prorsus dissimilia.

18. Omnes fere omnium codices *longe longeque:* vulg. *longe lateque*. Vid. Bentl.

24. Revocavimus plurium codicum lectionem *Tilli*. vulg. *Tulli*.

29. Pro *et*, libri aliquot *est;* editiones vetustae et duo ex libris scriptis *aut*.

31. Pro *et*, editiones Venetae et Locheri, una cum pluribus Lambini codicibus, et veterrimo aliisque tribus ex Bentleianis, *ut*. Ita morbus Barri erat—*ut cuperet formosus haberi*.

53. Omnes fere libri scripti, et edd. vett. *possum*, vel *possim:* quidam *possunt*, vel *possit:* *possunt* ed. Zaroti. "Difficile est judicare, quae "lectio vera sit. *Felicem dicere non* ob *hoc me* "*possum* ego, quia non factum est casu: *non* "*possunt* invidi: *non possit* quivis: *non possim* "jure ego, etsi velim." GESN. "Certe si ex in-"vidorum persona *possunt* legeris, verecunde dic-

" tum est ; sin ex Horatii *possum*, insolenter et " gloriose." BENTL. Equidem hoc nondum percipere possum. Minime enim negat Horatius se ideo felicem dici posse, quod Maecenatem *habeat* amicum ; quod insolens foret, et inverecundum : sed negat se felicem dici posse eo quod CASU Maecenatem sortitus fuerit amicum ;

Nulla etenim mihi te fors obtulit, &c.

et sive hoc prima persona efferri velis, sive tertia, aeque verecundum est, aeque inverecundum : utrobique enim Horatius ipse est qui negat.

VI. 54. Pro *mihi te*, Bentl. *tibi me*, tanquam verecundius. " Superbum esset dicere *mihi te*, si " fors nobis offerret tantum mancipia ; sed offert " etiam patronos," &c. GESN.

87. *Ob hoc* codd. quidam et edd. vett. Plerique libri scripti *ad hoc*, vel, quod idem est (vid. Quinctil. Lib. I. c. 7.) *at hoc*. Bentl. *ad haec*.

96. *Honustos* septem codd. Rutgersii, qui *onustos* edidit.

122. *Ad quartam jaceo;* non dormiens, sed in lectulo studens.

126. Vulg. *fugio rabiosi tempora signi*, i. e. ut enarrant scholiastae vett. *aestuosos dies caniculares :* quod hujus loci scopo atque nexui minime convenire videtur. Itaque, cum Bentleio, Baxtero, aliisque, ex vetustissimo codice Blandinio dedimus *fugio campum lusumque trigonem* :

.... *Ludos spectaverit una,*
LUSERIT IN CAMPO; *Fortunae filius, omnes.*
Serm. II. vi. 49, 50.

Quem locum erudite sic enarrat vet. scholiastes Cruquianus: "Si quis me una cum Maecenate "in campo videbat, statim dicebat, me esse For-"tunae filium. Solebant autem Romani in cam-"po Martio ludere PILA TRIGONALI." Vid. Bentl. de lusu trigonali, et de hoc loco, fuse et erudite disserentem.

VII. 11. ———————— INTER
Hectora Priamiden, animosum atque INTER *A-*
Ira fuit capitalis. [*chillem,*

Praepositio *inter* eodem modo iterata reperitur apud nostrum Epist. I. ii. 12.

———————— *Nestor componere lites*
INTER *Peliden festinat, et* INTER *Atriden.*

Ad priorem locum celeb. Bentleius haec annotavit: "Vitiosum sane loquendi genus et ιδιωτι-"κον, quodque magni emerim nunquam ab Ho-"ratio prolatum. * * * Quivis alius scriptor "*inter* semel tantum posuerit; ut Terent. 'Irae "sunt *inter* Glycerium et gnatum.' * * * Et sic "alii ubique omnes. Neque vero magis ab *usu*, "quam a *ratione* recessit noster. * * * Hebra-"ismus quidem est, quem Septuaginta expres-"serunt: Ανα μεσον τȣ φωτος, και ανα μεσον τȣ σκο-

" τυς. at Latinus interpres noluit dicere, '*inter* " lucem, et *inter* tenebras,' utpote sermone La- " tino alienum." &c. Hanc magni Bentleii sententiam amplectitur celeb. Heynius, hodiernae Germaniae lumen; " Illa autem forma, ut " *inter*, *inter* repetatur, ubi sollennis *usus* et ip- " sa *ratio* unum tantum *inter* admittunt, passim " jam a viris doctis observata est." &c. *Observ. in Tibull. p.* 221. *Ed. 3tia.* Mirum nobis videtur tanti nominis viros de hujus locutionis Latinitate vel dubitare potuisse, quae a probatissimis auctoribus usurpatur, quaeque apud Varronem, Propertium, Tibullum, Livium, Horatium bis, Ciceronem sexies, reperitur. Sed de hoc loquendi genere alibi fusius agere in animo est; ubi ostendere conabimur eandem esse hujus locutionis *rationem*, atque multarum aliarum, quae ab optimis auctoribus Latinis frequentantur; tantum abesse, ut vitiosum loquendi genus sit, atque ἰδιωτικόν.

VII. 20. " Quod editiones omnes praeferunt,
" .... *Rupilî et Persî par pugnat, uti non*
" *Melius* COMPOSITUS *cum Bitho Bacchius......*
" dimidia fere pars codicum sic exhibent,
" COMPOSITUM *melius cum Bitho Bacchius.....*
" Et utrumque quidem sat bene habet, quantum " ad constructionem attinet...Sed omnium, ni fal- " lor, optime codex Magdalenensis:

IN LIB. I. SERMONUM.

" COMPOSITI *melius cum Bitho Bacchius......* " Ea vetus et vera lectio est; quam cum non " caperent librarii, partim *compositum*, partim " *compositus* nobis dederunt. At elegantissima " est illa syllepsis—*Bithus cum Bacchio composi-* " *ti*," &c. BENTL.

VII. 28. Pro *multumque fluenti*, Bentl. ex multis MSS. reposuit *multoque fluenti*. " Ordo est: " Tum Praenestinus *Rupilius*, durus vindemia- " tor, expressa arbusto convicia regerit *Persio* " salso multoque fluenti; qui scilicet, hiberno " flumini modo comparatus, salsus multusque " contra Rupilium fluebat. *Multo fluenti*, πολλῷ " ῥέοντι, ut ait Demosthenes, cujus profecto lo- " cum in animo habuit noster, ex oratione de " corona: Τοτε μεν εγω τῳ Πυθωνι, θρασυνομενῳ, και " ΠΟΛΛΩ ΡΕΟΝΤΙ καθ' ὑμων, ουχ ὑπεχωρησα," &c. BENTL.

VIII. 15. *Quo* hic, si sana sit omnium codd. lectio, est *quo loco*. Bentl. conj. *qua*.

32. Vulg. *utque*.

41. Bentl. conj. *resonarint*.

IX. 33. *Quandocunque*, i. e. aliquando.

48. MSS. quidam *vivitur*.

☞ 50. Pro *unquam*, multi ex codd. Bentleianis *inquam*. Ita etiam Lambini aliquot, et Torr. tres notae optimae, et nonnulli alii.

IX. 69. Pro *vin' tu*, Bentleius, etiam invitis codicibus, *vis tu.*

.... Legem sibi dixerit ipse :

" *Vis tu* non interrogantis modo est, ut *vin' tu ;* " sed orantis, hortantis, flagitantis, jubentis. *Vis* " *tu homines urbemque feris praeponere silvis?* " hoc est, *an dubitas praeponere? praepone, a-* " *mabo, si sapis.*" Sed, ita intellectum, *vis tu* minime huic loco convenire potest.

73. *Tam mihi surrexisse nigrum* cod. Gotting. Gesneri.

76. Ex duobus Bersmanni codd. et quatuor e suis, Bentl. edidit *inclamat*, i. e. increpat.

X. 5. Pro *nam*, codd. quidam *num :* tres edd. vett. *non.*

21. *Quine putetis?* i. e. vosne putetis ?

27. *Patrisque Latini* omnes ante Lambinum, qui primus, ex duobus codicibus antiquissimis, Tornesiano, et uno e Vaticanis, *Latine* restituit, probantibus viris doctis, Turnebo, Cruquio, Torrentio, qui plerosque omnes sua auctoritate in hanc partem traxerunt : est enim inde a Lambino lectio vulgaris. Huic lectioni suffragatur etiam vetus commentator Cruquii, qui *exsudet* interpretatur—" cum sudore agat, hoc est, *Latine* " pronunciet magno studio et instantia." Eadem etiam in codice Blandinio vetustissimo adnotata esse testatur Cruquius ; " quae, inquit,

" veram et antiquam lectionem corruptam esse " demonstrant quasi ad oculum, quemadmodum " notavit quoque Lambinus ex scriptis legendum " esse *Latine.*" His adde, quod librariis, quibus *Latine causas exsudare* parum placeret, proclive erat, propter Virgilianum *pater Latinus, Latine* in *Latini* corrumpere, *Latini* in *Latine* non item. Porro, omnes, credo, interpretes ita hunc locum enarrant, quasi Lucilii fautor Graeca Latinis miscere malit, *quam pure Latineque loqui.* At nihil, quale hoc postremum, disertis verbis expressum est: ac, nisi Pedius et Corvinus *Latine orare dicantur*, hoc est, nisi *Latine* legas, nihil in contextu reperias, unde aliquid ejusmodi vel elici, vel extorqueri possit; nec quicquam percipias, cui hanc mixtam ex Graecis et Latinis dialectum comparare aut praeferre possis. Si *Latini* legas: *Scilicet, oblitus patriae patrisque Latini, Graeca Latinis intermiscere malis*, QUAM—desideratur aliquid, cum quo comparatio instituatur. His omnibus perpensis, non dubito quin *Latine* sit vetus et vera lectio. Totius loci haec videtur esse sententia: Concinnum et suave putas verba Graeca Latinis misceri. Esto, in versibus faciendis: teipsum rogo, an etiam, cum caussam difficilem, qualis Petillii, peragendam susceperis, scilicet, oblitus te Romanum esse, et Romano patre prognatum, malis verba

foris petita patriis intermiscere, quam, cum Pedio et Corvino, vehementissimis oratoribus, pure Latineque loqui?

Ceterum acutissimus Bentleius in alia omnia ivit. "At vero, inquit, quicquid verbo proprio convenit, non idem quoque verbo translato. *Latine causas orare* recte dicitur; *Latine exsudare* portentum plane est," &c. Si vir doctus hoc vult—Nihil, quod verbo proprio convenit, verbo etiam translato convenire—id verum esse equidem praestare nolim. Verbum translatum saepissime eandem recipit structuram, ac verbum proprium: eadem namque notio utrique subest. *Corydon* ARDEBAT *Alexin*—*Corydon* AMABAT *Alexin*. Etsi enim *ardere* non amorem simpliciter, sed ardorem quendam amoris indicat, utrique tamen inest *amandi* notio; et proinde, quae structura verbo proprio convenit, eadem quoque verbo translato. Quum itaque *exsudare* hic idem sit, ac *cum sudore orare*, quumque adeo utrumque *orandi* notionem in se contineat; quo minus recte dicatur *exsudare causas* LATINE, quam *orare causas* LATINE, nondum video. Bentleio totus locus, levi, ut ait, mutatione, sic videtur refingendus:

Cum versus facias: teipsum percontor an et cum
Dura tibi peragenda rei sit caussa Petillî?
Scilicet OBLITOS *patriaeque patrisque* LATINI,

Cum Pedius exsudet caussas Poplicola atque
Corvinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis?

At, sive cum MSS. omnibus *oblitus* retineas, sive, ex viri docti conjectura, *oblitos* substitueris, nisi etiam *Latine* legas, divinare nequeas cur hic memorentur, aut quorsum pertineant Pedius et Corvinus cum caussis suis.

X. 32. Cod. Coll. Trinitatis *tali me voce* exhibet.

37. *Defingit* habent cum edd. vett. tum codd. pars melior. Alii *diffingit*, *depingit*, *defigit*. Acron Fabricianus "*diffingit*, male format, i. e. "describit; *luteum Rheni caput*, non quia luteum caput habet Rhenus, sed quod luteum facit ipse describendo male."

49. Ed. Locheri, et Veneta 1490. *multa cum laude*.

50. *At dixi fluere hunc lutulentum, saepe ferentem*
Plura quidem tollenda relinquendis.

Liquet nostrum hac satira mitigare voluisse judicii severitatem, quod fecerat de Lucilio Sat. IV; ubi, inter alia, dixerat—*cum flueret lutulentus*, turbidi fluminis instar, *erat quod* TOLLERE *velles*. Sed de sensu, quo verbum *tollere* intelligendum sit,

Grammatici certant, et adhuc sub judice lis est,

dum alii in bonam, alii in malam partem accipiunt. Hanc litem ipse Horatius nobis hoc loco diremisse videtur, ubi verbo *tollere* verbum *relinquere* tanquam contrarium opponit. *Tollere* enim dicitur de iis, quae *sumimus*, et probamus; *relinquere* de iis, quae *praeterimus negligentia*, tanquam nullius pretii.

Non, quo more pyris vesci Calaber jubet hospes,
Tu me fecisti locupletem: Vescere sodes.
Jam satis est. At tu quantumvis TOLLE. *Benigne.*
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono, quam si dimittar onustus.
Ut libet: haec porcis hodie comedenda RELINQUES.
Hor. Epist. I. vii. 14. sqq.

Eodem modo opponuntur, tanquam inter se contraria, *relinquo* et *sumo*.

In Graeca adolescens est, qui lenoni eripit
Meretricem in prima fabula. Eum Plautus locum
RELIQUIT INTEGRUM: *eum hic locum* SUMSIT *sibi*
In Adelphos; verbum de verbo expressum extulit.
Eam nos acturi sumus novam. Pernoscite,
Furtum ne factum existimetis, an locum
REPREHENSUM, *qui* PRAETERITUS NEGLIGENTIA [EST.
Ter. Prol. Adelph. 8. sqq.

Eodem sensu usurpatur *tollo*, etiam per se positum:

O major juvenum !..........................
.... hoc tibi dictum
TOLLE *memor : certis medium et tolerabile rebus*
Recte concedi.

A. Poët. 367.

Quinctilianum etiam, cujus judicio gravissimo multum tribuendum est, hunc de Lucilio locum eodem sensu accepisse ex verbis ipsius manifestum est: "Satira quidem tota nostra est; in "qua insignem laudem adeptus est Lucilius, qui "quosdam ita deditos sibi adhuc habet amato-"res, ut eum non ejusdem modo operis aucto-"ribus, sed omnibus poëtis, praeferre non dubi-"tent. Ego, quantum ab illis, tantum ab Ho-"ratio dissentio, qui *Lucilium fluere lutulentum*, "et *esse* ALIQUID, *quod* TOLLERE *possis*, putat." Inst. Orat. X. 1. Ex his verbis satis constat Horatii de Lucilio judicium Quinctiliano nimis acerbum visum fuisse. Sed, si *tollere* pro *delere*, *recidere*, acciperemus, quemadmodum Burmannus accipiendum contendit, levis profecto esset reprehensio Horatii, qui ALIQUID etiam in *magno Homero* TOLLENDUM, (auferendum) ut reprehensione dignum, concedit. Burmannus, nimio, ut videtur, Gallicorum interpretum contemptu, ne dicam odio, abreptus, minus recte hunc Horatii locum explicâsse censendus est. Vid. ejus Notam ad Quinct. X. 1.

X. 55. *Cum de se loquitur non ut majore re- [prensis.*
Sententia videtur esse: cum tamen non loquitur de se tanquam majore iis, (Accio viz. et Ennio) quos reprehendit. Ita Porphyrion et comm. Cruquii: male ceteri, etiam ipse Gesnerus. Ad hanc sententiam interpunximus.

64. Pro vulg. *ambustum*, dedimus *combustum* ex quibusdam Lambini Codicibus, quod aptius videtur.

68. Pro *dilatus*, MS. unus aut alter, et tres edd. vett. *dilapsus*. Gesn. conj. *delapsus*, quomodo exhibent quatuor ex Cruquii codicibus.

72. *Saepe stilum vertas, iterum quae digna le- Scripturus. [gi sint*

Haec ita distinximus, ut *iterum* vel cum *scripturus*, vel cum *legi*, construatur. Nobis ordo videtur esse—*Saepe stilum vertas, scripturus* (scribere volens—sive si vis scribere) *quae sint digna* ITERUM LEGI.

Livianae fabulae non satis dignae, quae ITERUM LEGANTUR. Cic. Brut. 18.

Scripturus idem videtur fuisse, ac *scribere volens*, sive *constituens;* et inde ad tempus futurum denotandum adhibitum fuisse, prout apud nostrates verbum WILL. Inde etiam verba in -IO, ab hujusmodi participiis in *-rus* formata, *desiderii* significationem habere videntur.

IN LIB. II. SERMONUM.

X. 78. Codices omnes cum edd. vett. *cruciet* clare exhibent. Nescio quis primus *crucier* invexerit: extat in ed. Aldi quae prodiit anno 1511.

86. Pro *Bibuli*, dedimus, ex emendatione Nic. Heinsii, *Bibule*. Vid. Bentl.

IN LIB. II. SERMONUM.

I. 1. Dimidia fere pars codicum *videor;* altera *videar.*

2. Pro *tendere*, codd. quidam *intendere.*

15. MSS. quidam *describet.*

31. *Gesserat* eodem sensu ac *gesserat se* ex analogia certe defendi potest; et ita exhibent uno consensu MSS. omnes. *Cesserat* docti quidam editores, quod extat in ed. Aldina 1511. Vid. Gesn.

49. Vulg. *si quis se judice certet.* At edd. vett. *si quid;* et tres ex codd. Bentl. *si quid certes.*

65. Pro *Laelius aut qui*, Bentl. ex tribus codicibus *Laelius et qui.* "*Aut* enim, inquit, quod "editiones jam obsidet, ne Latinum quidem est: "quippe tum verba singulari numero ponenda "forent; *Num Laelius aut Scipio offensus do-* "*luit.*" Sed vide supra notam ad Od. I. xii. 6. ubi lectionis vulgatae tum rationem tum exempla dedimus.

79. *Hinc diffingere* exhibent tam edd. vett. quam codicum major pars. Alii *diffigere, defringere, diffindere, diffidere.* Vide Bentl.

IN LIB. II. SERMONUM.

I. 82. *Condideris* ed. Med. 1477. *quemquam* ed. Zaroti, cum quatuor aliis vetustis.

84. Vulg. *laudatur.* Sed *laudatus* exhibent multi MSS. quod orationem continuat, eoque multo concinniorem facit.

85. Vulg. *latraverit.* Lambinus ex suis aliquot codd. *laceraverit* reposuit, approbantibus Rutgersio, Bentl. aliis.

II. 1. Pro *boni*, cod. Gott. Gesneri et edd. Zar. Med. 1477. et 1502. *bonis.*

2. Pro *quem*, cum Bentleio, Baxtero, aliis, reposuimus *quae* ex tribus Torrentii codd.

14. Pro *extuderit*, plerique Torr. codd. et quidam ex Bentleianis *extulerit;* unde Bentl. conj. *expulerit*, quod, inquit, Excerpta Bodleiana, annis, opinor, abhinc cccc. scripta, sine litura mihi exhibuerunt.

29. " In hoc versu nescio an tantis conatibus " opus sit, quantos a renatis inde literis adhibi- " tos videmus. Ex v. 27. intelligo verbum *ves-* " *ceris: Quamvis distat nihil* inter gallinae car- " nem et pavonis, *tamen hac* carne *magis* quam " *illa* vesceris, magis appetis pavonis carnem, " quam vulgaris gallinae. Ergo *imparibus for-* " *mis,*" &c. GESN.

48. *Aequor alebat*—" Plurali haec efferunt nu- " mero edd. Venetae et Locheriana; quibus ac- " cedunt bona pars codicum, ut inter nostros

" Reginensis, Battelianus, Petrensis, Lambetha-" nus, et a prima manu Magdalenensis. Quo " igitur pertinebat, receptam in vetustis editioni-" bus lectionem e suo loco ejicere?" &c. BENTL. *Aequora alebant* etiam cod. Gott. coll. Sax. edd. Med. 1477. 1502. Flor.

II. 55. Bentleius ex uno Bersmanni codice *si te alio* PRAVÙS *detorseris* edidit; ceteri omnes pro vulgato stant. *Ideo* scilicet pravus, *quod* te alio detorqueas. " Atqui, subnectit, si *pravum* le-" geris; *jam tum* fuisse pravum criminaberis, " *priusquam* ad aliud vitium se detorserit." Hoc vir acutissimus satis infeliciter: eodem enim argumento et alteram lectionem defendere potuisset. Quod ad sensum attinet, eodem redit, sive *pravus*, sive *pravum* legeris: *ideo* scilicet pravus, *ideo* pravum, *quod* te alio detorqueas. Ita Virgilius:

.... *Premit* PLACIDA AEQUORA *pontus.*
Aen. X. 103.

Ideo scilicet *placida*, quod premerentur; non *jam tum* placida, *priusquam* premerentur. Eodem modo Horatius, prout edidit vir doctus ipse:

Per atque libros carminum valentium
REFIXA *coelo devocare sidera.*
Epod. XVII. 5.

ideo scilicet refixa, *quia* devocarentur. Ita loqui solent auctores probatissimi.

II. 56. Pro *ductum*, edd. vett. *dictum*, et sic codices multo plures. Vetustiss. Bland. *ductum*.

62. Pro *parcus*, ed. Zaroti *largus*.

64. *Aiunt* plerique Lambini codd. plures et meliores Cruquii, et meliores Torrentii. Bentleius nihil dicit de suis; sed *aiunt* edidit. Edd. ante Lambinum *angit*.

65. Et edd. priscae, et codd. prope omnes, pro vulg. *offendet*, habent *offendat*. Codd. Blandd. Cruquii *qua* habent non *qui*, ut et Acron schol. qui interpretatur *quatenus*. Pro *sordibus*, duo ex Blandiniis *sordidus*. Melius forte distinguas:

Mundus erit, qua non offendat sordibus: atque,
In neutram partem cultûs miser, hic neque servis,
Albutî senis exemplo, dum munia didit,
Saevus erit; neque, sicut simplex Naevius, unctam
Praebebit convivis aquam.

Nobis enim nondum satis constat Naevium fuisse stulte lautum et sumtuosum, neque *unctam aquam* esse aquam odoribus perfusam. Popius, poëta nostras, rectius cepisse videtur:

Nor lets, like Naevius, every error pass,
The musty wine, foul cloth, or GREASY *glass.*
Imit. Hor.

79. Quidam ex Lambini codd. *adfligit*: aliorum omnes *adfigit*.

83. Pro *advexerit*, Baxt. *adduxerit*.

II. 124. Pro vulg. *ut*, edd. priscae et membranae plures, si non omnes, *ita—ita* scilicet, ut jam tum surgebat. Illust. Heynio haec locutio petita videbatur a formulâ precandi, obtestandi. *ita* viz. ut *jam tum precabatur, votis expetebat.*

Ad. Virg. Geor. I. 320.

134. *Dictus erat* alii. Pro *cedet*, unus ex Bersmanni codd. *cedit*, quod melius videtur.

III. 1. *Si scribes* MSS. quidam.

25. Libri scripti *Mercuriale;* Cuningh. conj. *Mercuriali*, quae vera lectio videtur.

39. Pro *urget*, multi codd. *angit.*

56. *Varium* membranae, credo, omnes: at *varum* scholiastae, Acron et Porphyrion. "*Varum* etiam eo nomine placet, quod illo utitur "plus semel imitator nostri, Persius." GESN.

93. Codd. Blandinii Cruquii, et duo ex Bentleianis, *perisset.* Parum refert.

129. Pro *tuos*, cod. Han. Gesneri *tuo.* Ita olim ex conjectura emendaverat Tan. Faber. Vid. Cuningh.

132. Retinemus lectionem vulgarem, quam optime defendit Bentleius; et tamen edidit—

Incolumi capite es? QUIDNI? *neque* ENIM *hoc facis* [*Argis.*

scilicet *quid ni* pro *quid* ENIM, ex quatuor Pulm. codd. et *enim* pro *tu* ex Lamb. conjectura.

133. Pro vulg. *occidit*, Bentleius ex septem

MSS. reposuit *occidis*. Retinemus tamen lectionem vulgarem: sic enim recte procedit oratio —Neque tu uxorem et matrem interimis (id enim est—*hoc facis*) ARGIS, nec FERRO, ut demens Orestes genetricem occidit. Facete et per ironiam arguit Stoicus, hunc uxoris et matris interfectorem non insanum esse, quia neque *Argis* neque *ferro*, sicut Orestes, parricidium fecerit. At, si *occidis* legamus, tum haec cum Oreste comparatio parricidii instrumentum tantum respiciet, non etiam locum, nisi Orestem quoque tam uxorem, quam matrem, interemisse finxerimus.

III. 154. Pro *accedat*, longe plures ex libris scriptis *accedit*, ut paullo ante *ni tua custodis*. Pro *ingens*, Bentl. conj. *praesens*, Cuningh. *instans*.

156. *Octussibus*. Ita omnes, credo, libri scripti, et scholiastae veteres. i. e. singula ptisanaria singulis octussibus; Anglice *eightpences*, ut vulgo *sixpences*. "Postquam aere signato uti "coepit populus Rom. Tarpeia lege cautum est, "ut bos *centussibus*, ovis *decussibus* aestimare-"tur." FESTUS in voce *Peculatus*. Vid. Bentl. Alii *octo assibus*.

166. Jam olim, ut ex scholiastis discere licet, locus hic ambiguae erat lectionis. Plures codices, et editiones omnes habent *barathrone dones*. Duo ex Bentleianis et Gott. Gesneri *balatro-ne*,

quod et scholiastae quoque agnoscunt. Duo ex Bersmannianis *balatroni*. Bentl. *balatrone* edidit; Cuningh. *balatroni*. Vide Bentleii notam.

III. 171, 172.

.... *Postquam te talos, Aule, nucesque*
Ferre sinu laxo, donare, et LUDERE *vidi*.

Ita codices omnes summa constantia, cum vet. scholiaste; et ita, ut nobis videtur, scripsit ipse Horatius. Attamen Bentleius in vocem *ludere* vehementer insurgit. "Ergo, inquit, vitio hic "dat pater Aulo filiolo, quod *talis nucibusque* "LUDERET. Nimium profecto iracunde, atque, "ut illud addam, stulte. Quorsum enim datos "esse talos aut nuces, nisi ut iis *luderetur?* Hoc- "cine ut in puerulo quis criminetur?......Illud "etiam vide, quam praepostere ista socientur, "*Donare et ludere*: qui enim semel talos *dona-* "*verit*, quomodo sodes *ludere* iis postea potuerit? "Quid ergo hic reprehendit pater Oppidius? "Non utique quod talis *luderet* filius; sed quod "*sinu laxo* et negligenter eos ferret, ut saepe "exciderent et *perderentur;* temere etiam cui- "vis *donaret;* finito lusu, sic projectos relin- "queret, neque in posterum servandos repone- "ret; atque adeo negligentis et prodigi olim ho- "minis specimen exhiberet....Quid ergo? Equi- "dem, vel centum librariis obnitentibus, aio et "contendo Horatium sic dedisse:

"*Ferre sinu laxo, donare, et* PERDERE *vidi.*"

Recte utique sententiam auctoris cepit vir doctus; sed, dum de puero nucibus talisque ludente cogitaret, ad quam notionem vetere scholiaste praeeunte deductus est, se verborum syntaxin perperam constituisse ne suspicatus quidem est. Revera ne verbum quidem Horatius de puero TALIS NUCIBUS*que ludente:* neque vitio hic dat pater Aulo filiolo, quod IIS *luderet.* Haec enim est verborum syntaxis, et hoc modo inter se cohaerent: *Postquam te, Aule, talos nucesque ferre sinu laxo,—postquam te, Aule, talos nucesque donare—et postquam te, Aule,* TALOS NUCES*que* LUDERE *vidi.* Jam quid est *talos nucesque ludere?* Idem, ni fallor, quod talos nucesque perdere; ut *ludere operam* est perdere operam. *In pertusum ingerimus dicta dolium:* OPERAM LUDIMUS. Plaut. Pseud. I. iii. 135. Immo *ludere* hic ipso *perdere* elegantius videtur, utpote puerulo, qui *ludendo*, sive *per lusum*, talos nucesque *perderet*, convenientius. Nam, quod hic puerulus non in ipso lusu tantum talos nucesque perderet, sed etiam extra lusum, per negligentiam scilicet, et incuriam, id, ni fallor, verbis *ferre sinu laxo* jam satis indicatum est. Itaque viri docti emendatione, ut nobis videtur, carere possumus; ut et Cuninghamii, qui *credere* edidit etiam ex conjectura. Wakefield dedit *effundere.*

III. 183. " Pro *aut aeneus* repono ex veterrimo " Leidensi et Colbertino,

" *Latus ut in circo spatiere*, ET AENEUS *ut stes :*

" ut non alteruter tantum honos, sed uterque ei " obtingat. Necessaria est sane haec emendatio: " nusquam enim *aeneus* trisyllabon apud veteres " poetas invenias, (nisi forte ubi prave ediderunt " pro *aereus*) sed ubique aut *aëneus*, aut *aënus*." BENTL.

185. Pro *ut plausus*, Marklandus ingeniose emendat AUT *plausus*.

188. *Quaero* et in editis, et in plerisque omnibus scriptis, habetur, nisi quod in uno Collegii Trinitatis *quaeram*. At vetustissimus Cruquii Blandinius a prima manu habuit *quaere*.

191. Ed. Zaroti et Veneta princeps cum cod. Gott. Gesneri *reducere:* Veneta altera anni 1490. cum Locheriana *deducere*, cui suffragatur etiam cod. Zulich. Bentleii. Quid sit *classem deducere* norunt omnes. *Reducere classem* potest esse *in Graeciam reducere ;* non, ut Bentleius putat, *iterum ad Trojam*. Huic lectioni favet Homericum

.... ευ δ' οικαδ' ικεσθαι.

194. Pro *putrescit*, omnes Cruquii codd. et Torrentii plures habent *putescit*. Utrumvis recte se habere videtur.

III. 202. sqq. Hujus loci sensui ac venustati interpunctione nostra consuluisse videmur, ex quo, ut in omnibus, quotquot viderimus, editionibus distinguitur, vix ullus sanus sensus elici potest. Anglice—For what did this *mad* Ajax, as you call him, do? When he slew the flocks with the sword, he withheld violence from his wife and daughter: though he vented many curses against you and Menelaus, he offered no violence to his brother Teucer, nor even to his rival Ulysses.—Plebeius his ostendere vult, Agamemnonem, qui filiam suam Aulide immolavit, esse Ajace insaniorem.

208, 209.

Qui species alias veri scelerisque tumultu
Permixtas capiet.................................

Locus lubricus, inquit Bentleius, quem nullus interpretum non attigit, nullus dubium adhuc et incertum non reliquit. " Codex antiquissimus " Bland. habet *species alias veris*, cum hac ad- " notatione, *contrarias veritati.* Codex. Div. " habet *alias veri*, sed supra *i* literam *o* posita " est, quem secutus sum, multum commendans " sagax ingenium Lambini, qui, nullo suffragan- " te sibi codice, ut ait, *alias veris* legendum ad- " vertit. Equidem Bland. codicis lectionem ty- " pis mandari maluissem propter vetustatem; " sed *S* litera majuscula, ademta sequenti dic-

"tioni, adscripta erat praecedenti. In Buslidi-"ano *s* aperte est erasum." CRUQ. Omnes alii, credo, *alias veri* exhibent. De hujus loci syntaxi et sententia adhuc dispiciant eruditi.

III. 215. Pro *ut natae paret*, Wakefield eleganter emendavit—*ut natae* PATER.

230. Pro *quid tum*, Torrentii duo *quid enim* habent; unus ex Bentleianis *qui tum*, unde Bentl. edidit *qui cum*.

235. Codd. plures et meliores *verris;* quidam et edd. vett. *vellis:* utramque lectionem agnoscit schol.

240. *Absorberet* plurium exemplarium suffragiis munitum. Alii *exsorberet:* quidam *obsorberet*, quae forsan vera lectio est, quam librarii in formas usitatiores, *absorbere, exsorbere*, corrupisse videntur.

246. Codd. multi *sani ut:* quidam *sani creta;* alii *sani an creta*. Marcilius et Bentl. conj. *sanin' creta*. Pro *notandi*, plures et meliores *notati*.

252. Pro *ludas opus*, quam lectionem tuentur omnes libri, tam scripti, quam editi, G. Wakefield e suo ingenio reposuit *ducas opus*, lectionem vulgatam adscribens somnolentiae librariorum. Nobis videbatur LUDERE *opus* elegantissime dici de puerulo trimo, et idem valere ac *ludentem*, si-

ve *per lusum*, FORMARE, FINGERE, *vel quovis modo* EFFICERE *opus*. Ita Virgilius:

CARMINA *qui* LUSI *pastorum*.
Geor. IV.

Ita etiam Horatius:

.... HAEC *ego* LUDO,
Quae nec in aede sonent certantia.
Sat. I. x. 37.

Ita etiam vernacule:

Now SPORTING *on thy lyre the* LOVE OF YOUTH;
Now virtuous age and venerable Truth.
Dryden.

III. 259. Pro vulg. *optat*, edd. vett. et codicum melior majorque pars *optet*.

301. " Pro *qua me stultitia*, recte, opinor, Cru-
" quius ex codice Martinio, et Lambinus ante
" eum ex conjectura dederunt QUAM *me* STULTI-
" TIAM *insanire putas?* ut noster supra, v. 62, 63.
" .... *huic ego vulgus*
" *Errori* SIMILEM *cunctum* INSANIRE *docebo.*
" et Ep. I. i. 101.
" *Insanire putas* SOLLEMNIA *me, neque rides.*
" Certe plus fidei vel uni codici habendum est
" in servando Hellenismo, quam centum in in-
" terpolando." BENTL.

303. Pro vulg. *demens*, Cruquius in vetustissimo Blandinio *manibus* invenit: idem etiam in

optimo suorum Pulmannus, et in Regio et Zulich. Bentleius, et pro varia lectione in codice Regiae Societatis. Vid. Bentl.

III. 313. Pro *tanto dissimilem*, Cruquius in Blandinio veterrimo, et in altero bonae notae, Tonsano, *tantum dissimilem* invenit, i. e. tam dissimilem.

317. Hic versus varie legitur. Pro *tandem*, cum Bentleio, Baxtero, aliis, ex vetustissimo Blandinio et Tonsano Cruquii, et codice Coll. Trinitatis, dedimus *tantum*, quomodo et Porphyrion legisse videtur: *tantum magna*, i. e. tam magna. " Quod autem sequitur, *sufflans se* in pluribus Cruquii et aliorum exstat; in aliis et in priscis editionibus *sufflans si;* in nonnullis *sufflans sic;* in nullo, quod sciam, *se inflans*, quod a correctore nescio quo prolatum videtur ex versu sequente." BENTL. Denique in versu sequente, pro *num tanto?* Leidensis Bentleii et Coll. Trinitatis liber *num tantum?* quomodo et Cruquius edidit, haud scio an ex libris scriptis.

IV. 2. Ex membranis aliae *vincunt* habent, aliae *vincent*, aliae denique *vincant*.

6. Pro *quod si*, edd. Zaroti et Med. 1477, *quam si*.

10. *Simul an Romanus, an hospes*. Ita vulgo: at edd. vett. ante Aldum *simul et* exhibent, quam

lectionem omnes fere omnium codices tuentur. Sic itaque excudendum curavimus. Quod vero Bentleius ad hunc locum adnotavit—" AN " vitiose hic bis poni: in priore membro aut " NE poni debere, aut nihil"—id nimis temere edixit vir doctissimus, ut, praeter alia, ex hoc Virgilii loco satis liquet:

Haec memorans, animo nunc huc, nunc fluctuat illuc,
AN *sese mucrone ob tantum dedecus amens*
Induat, et crudum per costas exigat ensem;
Fluctibus AN *jaciat mediis, et littora nando*
Curva petat, Teucrûmque iterum se reddat in arma.
Aen. X. 680.

IV. 13. Pro vulg. *magis alba*, felicissime Bentleius ex conjectura emendat *magis* ALMA, i. e. magis nutrientia.

19. Pro vulg. *misto*, Landinus ex conj. edidit *mulso*, Bentleius *musto;* et interpretatur: " Teneritatem gallinae conciliabis, si vivam suffo" caveris in musto Falerno, capite ejus in liquo" rem demerso."

33. Quidam scribunt *Circaeis.*

37. Edd. vett. aliaeque ante Lambinum *avertere;* atque ita uterque scholiastes. Primus ille ex codicibus suis dedit *averrere*, quam lectionem tuentur multi optimae notae codices. Par fere auctoritas utriusque verbi: prius Gronovio patri

se probavit; posterius Heinsio et Bentleio. Vid. Bentl. et Gesn.

IV. 41. "Veteres quidem editiones cum multo "majore parte codicum *curvat:* postea fere obti- "nuit altera lectio *curvet*, quam suppeditant Tor- "rentii libri aliquot, unus Pulmanni, et codex "Coll. Trinitatis. Utramvis tuto sequi poteris: si "*curvet*, erit vox praecipientis quid fieri oportet; "si *curvat*, erit approbantis quod recte fit." BENTL.

44. Pro *fecundi*, ex Cruquii codd. Blandinio, omnium optimo, et Tonsano, Bentleius et Baxterus *fecundae* ediderunt. Priscianus, p. 658, *hic et haec lepus* dici memorat.

51. Pro vulg. *supponas*, multi codd. et duae edd. vett. *suppones*.

61. "*Potor flagitat in morsus refici*, ut dentibus "denuo operas imperet. Ingeniose Bentleius *sto-* "*machus refici flagitat immorsus*, dum immorde- "tur, admordetur, vellicatur a cibis salitis." GESN. Duo ex codd. *mavult*, pro *malit*.

66. Alii *putruit*. *Putuit* praestat tum sensu, tum auctoritate.

79. Vulg. *movent:* at *movet* melius tuentur libri scripti.

87. Edd. priscae *nequeunt*.

89. Cuningh. *quumcumque*.

90. Pro *referas memori*, Bentl. ex omnibus tam Bersmanni codd. quam suis, alio ordine *memori referas*.

IN LIB. II. SERMONUM.

V. 3. Pro *doloso*, quod editiones et membranae fere omnes praeferunt, cum Bentleio ex codice Petrensi dedimus *dolose*, cui, ut ait D. Heinsius, lepidissime respondet *O Nulli quidquam mentite.*

79. *Venit enim magnum* habent omnes scripti editique. Ingeniosa et elegans Sim. Bosii emendatio:

VENIT ENIM MAGNO: *donandi parca juventus;*
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinae.

Venit, i. e. venalis est.

90. *Offendet* omnes libri scripti, praeter Leidensem, qui *offendit* habet.—Bentl. emendat *offendes;* et ita com. Cruquii. Utravis lectio satis elegans videtur.—Pro *ultro* lect. vulgatâ, plurimi ex codd. *ultra.* Ita interpunximus, ut *ultro* cum sequentibus jungatur, hoc sensu: Etiam non *ultro* sileas, i. e. non, nisi silentium a divite imponatur. Alii jungunt *garrulus ultro.* Penes lectorem judicium esto.

93. Vulg. *increbuit:* at in antiquissimo Blandinio et duobus aliis Cruquius invenit *increbruit.* in reliquis suis *increpuit*, corrupte pro *increbuit.* In hujusmodi verbis variat analogia: quaedam R retinent, ut *nigresco;* quaedam abjiciunt, ut *rubesco.* In Virgilio etiam libri meliores *increbrescere* tuentur.

100. Pro *quartae sit*, Bentl. ex quibusdam

MSS. reposuit *quartae esto*, ut scilicet testamentorum formula servetur.

VI. 17. *Quid illustrem, satiris musaque pedestri, prius* quam montes arcemque? i. e. prius jucundâ vitâ meâ in montibus Sabinis, arceque.—Pessime, ut videtur, interpretatur Cruquius: "Quid potius carmine celebrare me par est, "*quam Satyros et Musas agrestes?*"

58. Pro *spectaverat*, *luserat*, cum Bentleio reposuimus ex Galeano, Lambethano, et coll. Trinitatis codice, *spectaverit*, et ex postremo eorum *luserit*; i. e. *si* spectaverit—*si* luserit.

78. Bentleius, ex multis scriptis, alio ordine edidit *si quis nam.*

83. Pro vulg. *illi*, tum vett. edd. tum codd. plures et potiores *ille.*

88. *Cum pater ipse domûs.* In omnibus quotquot viderim Flacci editionibus, distinctionis notae sic disponuntur, ut haec verba cohaereant cum praecedentibus; unde prorsus perit totius loci venustas. Omnino interpungendum:

Cum pater ipse domûs, palea porrectus in horna,
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens,
Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat, inquit, &c.

92. De locutione *vis tu*, quam tuentur libri plures et potiores, vid. supra ad Sat. I. ix. 69.

108. Vulg. *vernaliter*. Bentl. *verniliter*. "Auc-"toritas hic et alias fere par." Gesn.

VI. 109. Pro *praelambens*, Bentleius eleganter edidit *praelibans* ex codice Regio, et altero Magdalenensi, ab eodem, ut illi videtur, librario scripto.

VII. 1. Pulchre conjicit Bentleius sermonem hunc ad superiorem referri debere, aut fortasse una cum eo connecti. "Quicquid enim ibi de "se dixerat Horatius, illud omne hic Davus re-"fellit: adeo ut uterque sermo dialogi plane "speciem exhibeat. Atque inde, opinor, est "quod in optimis Blandiniis et Buslidiano apud "Cruquium, uti et in nostris, Petrensi et Regi-"ae Societatis, haec a superioribus indivisa "sint, et unam satiram constituant," &c. BENTL. Gesnerus contra putat hic servulum introduci, qui dicat, se jam diu auribus captare, et velut venari, opportunitatem loquendi. *Jamdudum ausculto*, &c.

13. *Doctus* edd. vett. at alii ex codd. *doctus*, et totidem fere *doctor*.

15. *Cheragra*. Ita cod. optimus Reginensis Bentleii, et ita ubique scribendum, quoties primam syllabam corripit; forma scilicet Aeolica, unde originem suam duxit Lingua Latina: nam *chiragra*, ab Attico χειραγρα, primam producere debet.

34. Pro *feret*, codd. sex apud Bentleium *fert*: et ita etiam dimidia fere aliorum pars.

VII. 35. *Furisque* lect. vulg. exhibent duo ex Lambini codd. Bland. antiquiss. et tres alii ex Cruquianis, et quinque Torrentii. *Fugisque* plures Lambini, reliqui ex Cruquianis, et Torrent. coll. Sax. et edd. Zar. et Med. 1477. Utrumvis bene se habet: magis tamen arridet *fugisque*, i. e. domo fugis, ad coenam properans.

64. *Peccatque* coll. Sax.

68. Bentl. ex uno codice *metues, credo.*

78. Pro vulg. *supra*, ex quatuor Pulm. codd. et totidem Bentl. cum Bentleio et Baxtero dedimus *super.*

82. *Lignum*—lignea hominis figura—νευροσπαστον. Bentl. conj. *signum.*

83. *Sapiens, sibique imperiosus.* "Ita post Lambinum omnes, credo, editiones dederunt. At antiquiores, Veneta et Locheriana, cum plerisque codicibus, ex nostris certe novem, *qui* habent, non *que.*" Bentl. *qui* etiam cod. Gott. Sax. coll. et edd. primae. Hanc sapientis Stoici descriptionem erudite illustravit Bentleius.

VIII. 1. *Ut Nasidieni juvit te coena beati?* Ita et priscae editiones et membranae meliores exhibent, et Priscianus, p. 1055. Nimirum *i* litera post *d* consonantis hic vice fungitur. Alii, versui consulentes, *Ut te Nasidieni* vel *Nasidieni quî te.* Vid. Bentl.

24. Pro *simul*, complures bonae notae codd.

semel, quod hoc loco perinde est. Vid. Bentl. Pro *absorbere*, duo Lambini codd. totidem Torrentii, et tres ex Cruquianis *absorbere*; quae vera lectio videtur. Vid. supra ad Sat. II. iii. 240.

VIII. 29. Pro *passeris atque*, Lambinus in suis quibusdam reperit *passeris assi, et*.

30. Plures codd. cum edd. vetustis *porrexerit*: sex Lambini, unus Cruquii, et Magdal. Bentleii *porrexerat*.

94, 95.

> .... *velut* ILLIS
> *Canidia adflasset*.

Eodem modo Tibullus, II. 4.

> *Felix* CUI *placidus leniter adflat amor*.

Male Bentl. emendabat *illas*, existimans casum accusativum hic requiri.

IN LIB. I. EPISTOLARUM.

I. 7. *Purgata aure* coll. Sax.

16. " *Versor* MSS. Lambini et Bos: item edd. " Zar. et Med. 1477." GESN. Unde hic viri docti error ortus fuerit, nescio: MSS. enim tum Lambini tum Bos *mersor* exhibent summa constantia.

21. *Lenta* Bentl. ex Barthii codice vetusto.

28. Unus ex Lamb. codd. a manu prima *oculos*: ceteri omnes *oculo*.

32. *Quadam* recte vetustissimus Blandinius,

et alter notae optimae, Cruquii: *quoddam* edd. vett. *quodam* codd. plerique.

I. 55. Pro vulg. *perdocet*, codd. longe plures et meliores *prodocet*. Duo ex Cruquianis *praedocet*; unus *edocet*.

57, 58.

Si quadringentis sex septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, et lingua, fidesque,
Plebs eris.

Ita vulgo: at, pro *si*, scripti meliores *sed* habent, octo Lambini, plerique Torrentii, tres Pulmanni, Bersmanni totidem, et ex Bentleianis veterrimi, Leidensis, Graevianus, Reginensis. Pro *desunt*, Bentl. Leidensis et Reginensis, multique aliorum *desint*. Pro ET *lingua*, quidam Lambini, unus Pulmanni optimus, et alter coll. Trinitatis EST *lingua*. Denique Cruquii codex Buslidianus vetustissimus, v. 58. ante v. 57. exhibet, et ita etiam Pulmanni duo, et Bersmanni unus. Sic itaque ex membranis legendum monuit Bentl.

Est animus tibi, sunt mores, EST *lingua, fidesque:*
Sed quadringentis sex septem millia DESINT;
Plebs eris.

Gesnerus, contra, transpositionem minime necessariam putat. "Inde vero, inquit, transpositionis necessitatem eo minus colligas, quod illud *sed* potest indicare excusationem avarorum,

" omissa per sollemnem ellipsin conditionali par-
" ticula."

I. 78. Pro *crustis*, cod. Gott. Gesneri et coll. Sax. *frustis*. Ita etiam edd. Zar. Med. 1477. Fabric. 1555.

91. *Ride* editiones praeferunt constanter; ut et manuscripti, nisi quod unus et alter notae sequioris *rides*. Cuningh. *rides*. Bentl. conj. *viden,' ut*.

94. *Curatus* omnes fere libri scripti, et pleraeque edd. vett. de qua lectione vid. Gronov. Observ. I. c. 23. alii *curtatus*. " Nec potest ali-
" ter hic peccari, nisi *curtatis capillis* quibusdam
" magis quam opus erat. Sed, cum haec notio
" jam sit in *inaequali tonsore*, *curatus* damnare
" non ausim. *Inaequali tonsore*, ut *exiguae to-*
" *gae textore*," Epist. I. xix. 13. GESN. Nobis *curtatus* sanior lectio videtur.

II. 4. Pro *plenius*, tum edd. vett. tum dimidia fere codd. pars *planius*; neque aliter Acron scholiastes.

5. " Pro *detinet*, *destinet* MSS. apud Lamb.
" et cod. Gott. Forte voluere *distinet*." GESN.

10. Pro *quid Paris?* ex septem Bentleii codd. notae optimae dedimus *quod Paris* :—*quod* [*belli* scilicet *causam praecidere*, et Helenam reddere] *Paris negat* se *posse cogi*, etiam *ut salvus regnet*,

vivatque beatus. *Quod cogi*, ut, apud Terentium, QUOD *vos jus* COGIT, *id voluntate impetret.*
Ad. III. iv. 44.

II. 31. Lectionem vulg. *cessatum ducere curam*, tuentur omnes fere libri tum scripti tum editi. At quatuor Blandinii apud Cruquium *somnum* habent, non *curam*, ut et Graevianus Bentleii pro varia lectione; et edd. vett. Locheri, Flor. 1482. Ven. 1490. *cessantum* habent: unde Bentl. edidit CESSANTEM *ducere somnum;* cui lectioni veteres etiam scholiastae suffragari videntur.

32. Omnes membranae antiquiores *hominem* praeferunt, non *homines*.

34. *Si* NOLES *sanus*, CURRES *hydropicus.*— Ita scriptum est in quatuor Blandiniis et tribus aliis Cruquii, et aliorum multis. Hanc lectionem sic enarrat Bentleius: " *Si noles sanus currere,* " *hydropicus curres*: si non sponte te cursu ex- " ercebis, ut bene valeas; at ingratiis id facies, " cum in hydropem per ignaviam incideris." Haec verba aliter etiam accipi possunt: *Si noles sanus expergisci, curres hydropicus*—Si, dum sanus es, te desidiae et somnolentiae tradideris, currendum erit ut ex hydrope convalescas. Notus est Celsi locus de Hydropis cura, III. 2. *Multum ambulandum*, CURRENDUM *aliquando.* At edd. primae et codices Bentleii veterrimi, et aliorum nonnulli habent *Si* NOLIS *sanus*, CURES *hydropi-*

cus ; i. e. ut enarrat Bentl. " Si nolis sanus ex-" pergisci, (adhuc enim sanitate frueris) at pos-" tea, per somnolentiam istam hydropicus fac-" tus, cures saltem expergisci jussu medici, ne " morbus evadat letalis."

II. 38. Pro *oculos*, libri meliores *oculum*.

52. Pro *podagram*, Bentleius ex conjectura edidit *podagrum*, i. e. podagrosum, eleganter.

65. Pro *quam monstrat*, cum Bentleio et Baxtero reposuimus *qua monstret*. *Qua* habent duo codd. apud Cruq. Torrentii sex, et Bentleii unus ; *monstret* plures Bentl. iique optimi.

III. 4. *Turres* editiones universae, et codd. plerique cum vett. scholiastis. Duo ex Cruquianis *terras ;* duo ex Bentl. *terres*, cum *u* alia manu superscripto.

30. Codicum alii *si tibi*, alii *sit tibi* habent.

32. Pro *at*, vetustissimi ex Bentleianis *ac*.

33. Alii *seu—seu ;* alii, ut Cruquii omnes praeter unum, *heu—heu*. Totum locum ad mentem Bentleii interpunctum dedimus, qui continuari orationem vult usque ad *feros*. Plerique ex editoribus legunt et distinguunt :

Debes hoc etiam rescribere, si tibi curae,
Quantae conveniat, Munatius : an male sarta
Gratia nequidquam coit, et rescinditur. At, vos
Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
Indomita cervice feros, &c.

Cruquius edidit:

.... *At vos*

Heu! calidus sanguis, heu! rerum inscitia vexat, &c. probante Gesnero.

IV. 7. Torrentius *dederant* in omnibus suis codd. invenisse videtur praeter duos; *dederant* etiam unus ex Cruquianis: quam lectionem praetulimus, quia praecesserat *eras*. Alii *dederunt*.

9. Pro vulg. *quam*, dedimus *qui* quod habent quatuor codd. Blandinii apud Cruquium, et veterrimus Bentleii Graevianus cum Vossiano. Vid. Bentl.

11. *Et mundus victus* editi omnes cum majore parte codicum. Nonnulli habent *Et* MODUS *et victus*; unde Bentleius *Et* DOMUS *et victus* edidit.

V. 1. *Archaïcis* quidem habent edd. vett. at codd. prisci omnes *Archiacis*, ab Archia fabro sic dictis. Vid. Bentl.

12. *Fortunam* codd. quidam: at edd. vett. et codices plerique *fortuna*; unde Muretus *fortunas* edidit.

17. *Inertem* codd. Blandinii apud Cruq. cod. Gott. coll. Sax. et ed. Zaroti: alii *inermem*.

51. Pro *fodiat*, membranae vetustiores *fodicet*; i. e. ut Gesnerus interpretatur, subinde fodiat.

59. Bentl. ex conjectura edidit *forum* CAMPUMQUE.

VII. 3. Pro lectione vulg. *sanum recteque valentem*, quam dederunt Cruquius, Torrentius, Bentleius, opinor, ex libris suis; MSS. decem apud Lambinum exhibent *recteque videre valentem*: et ita edidit Gesnerus ex cod. Gott. et edd. vetustis, Med. 1477. Ven. 1479. Flor. 1482. Loch. 1498. Med. 1502.

19. Ed. Zaroti *relinquis.*

22. Pro vulg. *paratum*, quinque Cruquii codd. *paratus.* Ita etiam Charisius, Lib. IV. p. 239. et Servius ad Aen. II. 377.

29. *Vulpecula* codd. omnes, et edd. ante Bentleium, qui *nitedula* ingeniose emendat, ac erudite defendit. Constat inter omnes Horatium hic Aesopi fabulam de *Mure et Mustela* respicere, et muris genus voce *vulpecula* designare voluisse vix putandum est.

41. Vulg. *Ithacae.*

56. Omnes editi, et plerique codd. *sine crimine notum*: liber vetustus Geor. Fabricii, et alter Hen. Stephani *sine crimine natum.*

58. Libri editi cum maxima parte membranarum *lare certo*; Cruquiani duo *lare curto.*

63. Pro vulg. *negat*, quatuor codd. apud Bentl. *neget.*

73. " Graevianus veterrimus sic habet, syllaba " deficiente:

" *Tandem dormitum dimittitur. Ubi saepe*

" Eam pro ingenii modulo varie supplebant libra-
" rii. Cod. Leidensis cum altero AST *ubi saepe* ;
" Vossianus ERGO *ubi saepe*. Cod. Trin. HUC *ubi*
" *saepe* : Reginensis cum pluribus aliis HIC *ubi*
" *saepe*. Aut retinendum *hic* aut *ergo*." BENTL.
Cod. Gott. Gesneri HINC.

VII. 96. Vulg. *simul:* at vet. Cruquii codex et alter Bersmanni *semel*, quae vera lectio est.

VIII. 6. *Arvis* edd. primae et Cun. at codices plerique *agris*, quod melius. " *Arvis* minus
" placet, quia *arva* proprie sunt, quae arantur
" segetis caussa." GESN.

12. Quod in quatuor Blandiniis, omnium praestantissimis, Cruquius,

Romae Tibur amem, VENTURUS *Tibure Romam ;*

idem Bentleius quoque in suis vetustioribus reperit. Neque aliter habent perveteres membranae Barthio inspectae. Alii *ventosus*, quod et Servius legit, Aen. IV. 224. Vid. Bentl.

X. 5. Duo ex Cruquii codd. habent *pariter vetulis notisque columbis*. Alii omnes *vetuli notique columbi ;* quae procul dubio vetus ac vera lectio est, ab interpretibus minus intellecta. Plerique sic distinguunt :

Annuimus pariter vetuli notique columbi.

Et, si Baxtero credimus, scitus est iconismus columborum, quorum fere perpetuus iste [nu-

tandi] gestus. Neque aliter accipiunt ceteri, etiam ipse Gesnerus; quorum omnium sententias collegit Car. Combe in sua Flacci editione. Latuit scilicet viros doctos vera verborum syntaxis; quae tamen elegantissima est, et qualem apud probatissimos auctores satis frequenter reperire possis. Sic enim totus locus distinguendus est:

.... Quidquid negat alter, et alter :
Annuimus pariter. Vetuli notique columbi,
Tu nidum servas, ego laudo ruris amoeni
Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.

i. e. NOS, *vetuli notique columbi*, &c. Sed, quoniam Horatius et Fuscus, quatenus vetuli notique columbi, non unum idemque agunt, inde est quod forma pluralis, sive illud NOS, tanquam totum quoddam, in duas quas hic complectitur partes, TU et EGO, dispertitur, et utrique parti actio sibi propria attribuitur: Nos, *vetuli notique columbi*, TU *nidum* SERVAS, EGO LAUDO *ruris amoeni rivos*, &c. Eodem prorsus modo Homerus:

ΤΩ δε διακρινθεντε, Ο μεν μετα λαον Αχαιων
Ηι,' Ο δ' ες Τρωων ὁμαδον κιε.

Il. VII. 306.

et, de Priamo atque Achille:

ΤΩ δε μνησαμενω, Ο μεν Εκτορος ανδροφονοιο,
Κλαι' αδινα, προπαροιθε ποδων Αχιληος ελυσθεις·
Αυταρ ΑΧΙΛΛΕΥΣ κλαιεν ἑον πατερ', &c.

Il. XXIV. 509.

Ita etiam Livius:

INTERFECTORES, PARS *in forum ad multitudinem laetam libertate,* PARS *Syracusas pergunt ad praeoccupanda Andranadori consilia.*

Lib. XXIV. 7.

et ejusdem Libri cap. 15.

Iterum in discrimen adducta res; quum utrinque DUCES, ROMANUS *Bruttium Lucanumque, toties a majoribus suis victos subactosque;* POENUS *mancipia Romana, et ex ergastulo militem, verbis obtereret.*

Ita et Virgilius, in splendidissimo Aeneidos loco:

Militia ex illa, diversum ad littus ADACTI,
ATRIDES *Protei* MENELAUS *ad usque columnas*
Exsulat, Aetnaeos vidit Cyclopas ULIXES.

Aen. XI. 261.

Atque iterum:

Interea REGES, *ingenti mole* LATINUS
Quadrijugo VEHITUR *curru;............*
.... *bigis* IT TURNUS *in albis.*

Aen. XII. 161. sqq.

Multo plura hujus locutionis exempla proferre, praeter exscribendi molestiam, nullius esset negotii.

Jam olim Torrentius hunc Horatii locum, ex duobus probatae fidei exemplaribus, eodem modo ac nos legebat et interpungebat; quem ta-

men nemo fere adhuc praeter acutissimum Bentleium secutus est. Haud scio an nobis, de loci syntaxi fusius agentibus, felicius cesserit.

X. 9. Pro vulg. *effertis*, codd. longe plures *fertis*.

18. Codd. longe plures *depellat*: alii *divellat*.

24. *Expelles* edd. primae, et MSS. longe plures: alii *expellas*.

25. Pro *fastidia*, libri plerique habent vel *fastigia*, vel *vestigia*.

27. Tres edd. vett. *sucum*, aut *succum*.

30. *Plus aequo* Coll. Sax. "Valde mihi placet *plus aequo*." GESN. Attamen lectio vulgaris, *plus nimio*, apud probatissimos scriptores reperitur. Vide vel Liv. Lib. I. 2. II. 37. XXIX. 33. XXXIX. 40.

37. Si cum Bentleio *victor* in *victo* mutaveris, non satis intelligo, quid profeceris. Si enim *violens discessit ab hoste* VICTO, tum *discessit* VICTOR *ab hoste*. *Victor* et *victus* adeo sunt inter se connexa, ut, si alterutrum effertur, alterum animo intelligi necesse sit.

40. Pro *vehet*, duo codd. apud Bentl. *vehit*.

XII. 8, 9. Male hunc locum cepit et distinxit ipse Gesnerus; neque cuiquam ex interpretibus, quod sciam, melius cessit. *Sic vives protenus* est sic porro vives, sive sic perges vivere— UT [etiamsi] *te confestim liquidus fortunae rivus inauret*, i. e. ETIAMSI repente dives factus sis:

Vel quia naturam mutare pecunia nescit ;
Vel quia cuncta putas una virtute minora.

UT saepissime concessioni praeponitur, ubi eandem vim, eundem effectum habet, ac *licet*, *quamvis*, *etiamsi*, &c.

UT *vires desint, tamen est laudanda voluntas.*

Nos te tuumque exercitum exspectamus, sine quo, UT *reliqua ex sententia succedant, vix satis liberi videmur fore.* Cic. ad Brut. 9.

Major sum, quam cui possit Fortuna nocere ;
Multaque UT *eripiat multo mihi plura relinquet.*
Ovid. Met. VI. 196.

Hujusmodi est oratio Attii Tulli apud Livium, quae magno Gronovio, Dukero, Drakenborchio, scabra videbatur : *Veteres populi Romani injurias, cladesque gentis Volscorum,* UT *omnia,* inquit, *obliviscamini alia ; hodiernam hanc contumeliam quo tandem animo fertis, quâ per nostram ignominiam ludos commisêre ?* Lib. II. 38. UT eleganter omittitur in priore clausula ante *veteres.*

XII. 29. Librorum alii *diffudit*, alii *diffundit ;* alii *defudit*, alii *defundit.*

XIII. 14. Pro vulg. *glomos*, quod dubiae auctoritatis est, Bland. Cruquii, duo ex Bentleianis, cod. Gott. et coll. Sax. habent *glomus :* Tons. Cruq. *globos.*

XIV. 5. Pro *res*, D. Heins. conj. *rus*.

9. Pro *amat*, Bentl. conj. *avet*.

XV. 16. Codd. alii *dulcis*, alii *jugis: dulcis* antiquissimus Bland. Cruquii.

17. Pro *quidvis*, Heins. conj. *quodvis*.

32. Pro vulg. *donabat*, codd. antiquiores *donarat*; unde Bentl. conj. *donaret*, ut ad praecedens *qui* referatur.

37. Edd. priscae et codd. aliquot *correptus*; plures et meliores *correctus*: Lamb. unus, et coll. Sax. *corrector*. Vid. Bentl.

38. Pro *quidquid*, Torr. codd. aliquot *siquid*.

XVI. 3. *Et pratis* habent edd. vett. Ven. et Locher. at *an pratis* melius tuentur libri scripti.

8. Pro vulg. *benigne*, libri meliores *benigni*.

9. Pro *ferant*, duo codd. apud Bentl. *ferunt*.

14. *Fluit aptus et* tres edd. vett. et coll. Sax.

15. Pro *etiam, si credis, amoenae*, Bentl. *et (jam si credis) amoenae*, i. e. " Si *jam* credis " dulces esse et amoenas; postquam scilicet, ut " pollicitus sum,

" *Descripta est tibi forma loquaciter, et situs agri.*"

30. Pro *cum pateris*, MSS. Bos et Gott. et coll. Sax. *cum cupias*; ed. Zar. *cum cupies*.

40. *Medicandum* habent complures tum Lambini tum Cruquii codices scripti, pro qua lectione strenue contra Torrentium propugnat acutissimus Bentleius. Neque quisquam infitias ibit, ho-

minem mendosum medicandum esse; non sanum a vitiis Sapientiae medicamentis egere. Retinemus tamen *mendacem*, quae lectio vulgaris est, quamque tuentur permulti ex libris scriptis, ut, perpenso totius epistolae scopo atque nexu, adhuc dispiciant eruditi, utrum Horatius de homine qui mendosus simpliciter, ac proinde medicandus, agat, de eo etiam qui *ulcera*, sive menda sua, *non celet*, sed, tanquam veritatem medico, qui remedium adhibere possit, fateatur; an de homine, qui, quamvis mendosus sit, ex malo tamen pudore, &c. *occultam febrem dissimulet*, seque pro bono et prudenti, pro sapiente et emendato, probare velit, quique adeo perpetuo MENTIATUR.

XVI. 43. Pro vulg. *responsore*, cod. veterrimus Blandinius Cruquii *res sponsore*, rectissime. Ita Persius, perpetuus nostri imitator:

> ....*Marco* SPONDENTE *recusas*
> *Credere tu nummos? Marco sub* JUDICE *palles?*
> *Marcus* DIXIT? *ita est.* Sat. V.

46. Pro *dicat*, codd. quidam *dicit;* unus ex Bentleianis *dicet*.

49. Pro *renuit, negat atque Sabellus*, dedimus ex veterr. Bland. Cruquii, et Bentleii Reginensi, *renuit, negitatque Sabellus.* Unus ex Bersmanni codd. habet *renuitque negatque*.

61. Pro *justum sanctumque*, complures bonae

notae codd. etiam veterr. Bland. *justo sanctoque.*

XVII. 43. *Suo* habent libri omnes tum scripti tum editi, praeter Bentleii cod. Petrensem, qui *sua* exhibet, quodque Bentl. et Baxterus avide arripuerunt. Utram lectionem amplecti velis, parum referre videtur: nam *coram rege* hic est coram rege *suo*, i. e. amico suo divite et potenti; et *de paupertate* est de paupertate *sua*. Si itaque adjectivum *suus* cum alterutro substantivo effertur, cum altero intelligi necesse est.

XVIII. 15. Codd. plerique cum edd. priscis *rixatur;* duo ex Cruquianis *rixatus*. *Rixator* conj. Muretus, probat Cuningh. et vera lectio videtur.

37. Pro *ullius*, quod exhibent codd. plerique, et edd. omnes, dedimus ex duobus Bentleianis *illius*, quod habet etiam cod. Gott. Gesneri.

56. Pro vulg. *refixit*, libri plerique *refigit*. *Refixit* vera lectio videtur.

58. Pro *absis*, Bentl. conj. *abstes*.

77. Pro *pudorem*, Sax. coll. *ruborem*.

80. Pro *ut*, Bentl. conj. *at*.

81. Pro vulg. *fidentem*, Bentl. et Cuningh. ex vetustissimo Barthii codice dederunt *fidenter*.

91. *Media de* LUCE conj. Bentl. et Cuningh. "*Potores* acres *oderunt* te recusantem bibere *po-*" "*cula Falerni*, post mediam noctem tibi *porrecta*," "*quamvis jures* te recusare ob metum aestus noc-

" turni, a vino intempestive sumto orituri. Plana " sententia et recta emendando corrumpitur." GESN.

XVIII. 93. Pro vulg. *vapores*, quidam Lambini codices, omnes Cruquii, omnes Torrentii, Gott. coll. Sax. et ed. Med. 1477. *tepores*.

107. Pro UT *mihi*, libri plures et vetustiores ET *mihi*.

110. Pro NE *fluitem*, libri plures et vetustiores NEU *fluitem*.

111. Pro *sed*, libri quidam recentiores *haec*.

Ibid. Omnes Cruquii codices *qui ponit*; tres ex Torrent. vetustissimis *quae donat*: Bentl. *quae ponit*.

112. Codices aliquot hoc ordine verba exhibent.

.................*Animum mî* AEQUAM *ipse parabo*.

Et cod. coll. Trinitatis:

.................*Animum mî* EGO *ipse parabo*.

Alterutrum scilicet ex altero corruptum est. Quod ad hujus loci sententiam vide omnino Cic. de Nat. Deorum III. 36.

XIX. 10. Pro vulg. *edixit*, cod. Reginensis Bentl. habet *edixi*, cui accedunt duo Bersmanni, Torrentii unus vetustissimus, et a manu secunda unus Lambini. Vid. Bentl.

13. " Pro vulg. *textore*, Mur. et Dac. *tesquore*, " quod nusquam inventum." GESN. " Quam

"studiosis et doctis omnibus male consuluit sci-
"olus aliquis in eradenda syllaba prima τȣ *texto-*
"*re*, in uno ex libris Blandiniis, eaque substi-
"tuenda quam nunc habemus, mirabiliter est de-
"plorandum. Deinde, temeritatem stultus ut
"mutaret inscitia deteriore, supra scripsit *textu-*
"*que*. Codex. Sil. habet *terrore*, sed non sine
"lituris." Cruq. Fieri potest, ut vera hujus loci lectio scioli istius ignorantia et temeritate penitus et perpetuo perierit.

XIX. 19. Coll. Trinitatis liber eleganter satis habet:

.......................*ut mihi* BILEM,
UT MIHI SAEPE *jocum vestri movere tumultus!*

32. Pro vulg. *Latinis*, libri optimi *Latinus*.

34. *Ingeniis* fere legebatur ante Lambinum. Gesn.

XX. 5. Pro *discedere*, omnes fere omnium libri *descendere*.

7. Pro vulg. *quis*, omnes fere membranae *quid*.

13. Pro *unctus*, quod plerasque editiones obsedit, codices omnes *vinctus*. Vid. Bentl.

IN LIB. II. EPISTOLARUM.

I. 6. *Post ingentia facta*. Bentl. conj. *fata*, i. e. post mortem; bene, si abesset ἐπίθετον *ingentia*.

IN LIB. II. EPISTOLARUM.

I. 16. Pro vulg. *nomen*, e vetustissimo Bland. Cruquii et duobus Bersmanni dedimus *numen*. Vid. omnino Carm. IV. v. ubi, inter alia eodem pertinentia, sunt haec verba:

Quisque LARIBUS TUUM
MISCET NUMEN, *uti Graecia Castoris*
Et magni, memor, Herculis.

18. Pro vulg. *hic*, Bentl. e cod. Collegii Trinitatis dedit *hoc*. Ita etiam olim legisse videntur Acron et Porphyrion, quorum uterque enarrat in HAC RE SOLA SAPIENS.

31. Pro *oleam*, Bentl. rescripsit *oleâ*, ut praepositio *in* non cum *nuce* solum conjungatur, sed ad *olea* etiam retrahatur. Eleganter, si adstipularentur libri.

42. Pro *respuet*, libri plures et potiores *respuat*.

46. *Et item* pro *etiam* habent libri veterrimi Bentleii, et aliorum complures.

50. Haec de Naevio, cum Bentleio, interrogationis notâ distinximus. Sed de loci sententia minus dubii essemus, si Horatius *non*NE *est* scripsisset.

69. Cum Bentleio dedimus ex uno MS. *cedit*, i. e. concedit, pro vulg. *credit*. "Quippe ille "veterum *mirator* et *laudator* non, nisi invitus "et coactus, et veris victus, *concedere haec et* "*fateri* censendus est." BENTL.

IN LIB. II. EPISTOLARUM.

I. 73. Ut hîc versus concinnus unus et alter totum poëma *vendere* dicitur; ita, apud Juvenalem—*Purpura* VENDIT *causidicum*, VENDUNT *amethystina;* Sat. VII. 135. et, apud Ciceronem, —*Ligarianam praeclare* VENDIDISTI: *posthac quicquid scripsero, tibi praeconium deferam.*

Ad Att. XIII. 12.

105. Pro *certis nominibus* libri omnes vetustiores *rectis nominibus*, i. e. *bonis*—bonae fidei debitoribus. Vid. Bentl.

145. Pro *inventa*, ex emendatione Bentleii dedimus *invecta*. Ita enim citant Politianus, Brissonius, et Barthius. Vid. Cuningh.

167. Pro vulg. *in scriptis*, libri plures, veterrimi praesertim, *inscite*. Bentl. *inscitus* de suo.

186. *Gaudet* Bland. antiquissimus cum tribus aliis Cruquii; *plaudet* tres reliqui Bland. *plaudit* Tons. Cruquii.

187. *Equiti* Bentl. absque necessitate, et contra libros.

216. Pro vulg. *redde*, Bentleius e codice Coll. Trinitatis reposuit *impende*. Gesnerus vulgatam lectionem retinet. "*Redde*," inquit, "ut "indicet, illum non nunc primum ea de re co- "gitare." Lectio vulgata forte aliter etiam defendi potest, si *reddere curam* accipere liceat pro *vicissim dare*, sive *vicissim impendere, curam*. Impende curam non solum fabularum scriptoribus,

verum ET *his vicissim, qui se lectori credere malunt.* "Augustus enim spectaculorum et assi- "duitate, et varietate atque magnificentia, om- "nes antecessit. Fecit ludos nonnunquam vica- "tim, ac pluribus scenis, per omnium linguarum "histriones. Universum denique genus operas "aliquas publico spectaculo praebentium etiam "*cura sua* dignatus est."

SUET. OCTAV. XLIII. et XLV.

I. 240. *Alius Lysippo* DUCERET *aera.* Ita membranae omnes. Bentl. *cuderet*, ex emendatione Lambini, videlicet quia *ducere* de *forma* modo recte dicitur, non etiam de *materia;* ut apud Virg............*vivos* DUCENT *de marmore* VULTUS.

Aen. VI.

At, si hoc recte statuit vir doctissimus, quid erit *aes* DUCTILE?

270. Pro *ineptis*, unus ex Cruquianis *inemptis;* quam lectionem Wakefield in contextum recepit. Anglice, *such books as nobody will buy.*

II. 8. Melius legimus *imitaberis*, ut est in veteribus exemplaribus, inquit com. Cruquii; et ita veterrimi Cruquiani. Plures Torrentii *imitabitur.*

11. Pro *extrudere*, quatuor ex Cruquianis *excludere.*

16. "Ordo est: Si quis tecum sic agat: Hic "et, (et quae sequuntur, usque ad vocem *lae-*

" *dit*) iste ferat pretium, opinor, securus poe- " nae." WAKEFIELD. Ita etiam editores plerique, ut Lambinus, Cruquius, Torrentius, Baxterus, &c. Nobis videbatur versus 16 et 17 esse verba Horatii, et in apodosi. Extenuat enim factum pueri mango, quasi non fugitivus sit, sed modo in proximo delituerit, dum defervesceret ira domini. Eo spectant verba, *semel cessavit—latuit*, &c. At si verba,

Des nummos, excepta nihil te si FUGA *laedit*,

mangonis sint, vernam plane fugitivum describent, contra mentem mangonis ipsius.

II. 22. Pro *veniret*, scripti plures *rediret;* quae si vera lectio sit, inde Florum priorem scripsisse colligendum est, Horatium vero nihil rescripsisse; ideoque Florum cum eo jurgâsse.

63. Pro vulg. *renuis tu, quod*, Bentl. alio ordine, e codice veterrimo Leidensi et compluribus aliis, *renuis quod tu*.

80. ....*Et* CONTRACTA *sequi vestigia vatum.* " Turbant hîc mirum in modum codices scrip- " ti," inquit Bentleius, " quorum plures *contac- " ta* habent, *contracta* non pauci, unus apud " Cruquium *contata*, alter *cunctata*, Galeanus " ex nostris *cinctuta*." Ipse emendat *non tacta*, i. e. *sequi vestigia* Lyricorum, Latinis ante me *intacta*. Sanad. post Cuningh. legit *cunctata*, et interpretatur *incerta, dubia*. Gesnerus nihil me-

lius esse existimat vulgato *contracta*, i. e. *angusta*, quae pauci sequi possunt. Ita etiam Lambinus legit, eodemque prope modo interpretatur. *Contacta* habent tres Blandinii cum aliis quinque apud Cruquium; quibus adstipulantur sex Lambini, et septem Torrentii; qui nihil dubitandum censet, quin haec lectio sit proba et legitima, sic accipienda: "Ut quam proxime sequatur eorum "vestigia, qui vatum nomen meruere, ita ut "*tangere* etiam, et, quod dicere solemus, *pedem* "*pede premere* videatur." Ita etiam legisse videntur scholiastae veteres et commentator Cruquii. "Quî vero fieri potest," reponit Bentleius, "ut *sequaris contacta?* ut sequaris, quae *jam* "*contigeris, et assecutus sis?* Haec plane pug-"nant, et a sensu usuque abhorrent." At, quicquid contra statuerit vir acutissimus, verba *sequi contacta*, probatissimorum scriptorum auctoritate aliter accipere licet, hoc sensu nimirum, *usque sequi*, DONEC CONTIGERIS. Apud Virgilium, Juno precatur Aeolum his verbis:

Incute vim ventis, SUBMERSASQUE OBRUE *puppes:*
Aut AGE DIVERSOS, *et disjice corpora ponto.*
Aen. I. 69, 70.

ubi *obrue submersas*—nequaquam est *obrue, quae* JAM SUBMERSAE SINT, sed omnino explicandum est—*obrue* DONEC SUBMERSAE FUERINT: neque epitheton *diversos*, eos designat *qui jam*

DIVERSI *sunt*, sed eos, qui, *agendo, deinde* DIVERSI ERUNT. *Age diversos* est—*ita age, ut* SINT DIVERSI.

Princeps ardentem conjecit lampada Turnus,
Et flammam affixit lateri; quae plurima vento
Corripuit tabulas, et postibus haesit ADESIS.
Aen. IX. 535.

ubi recte Servius: *non jam* ADESIS, *sed quos* ADEDIT ADHAERENDO. Haec exempla satis ostendunt, locutionem—*sequi contacta*–nequaquam necessario accipiendam—*sequi quae* JAM CONTIGERIS. Et, si haec et similia, quae apud poetas permulta occurrunt, virum doctissimum effugerint, scire equidem velim, quemadmodum alium Maronis locum enarraverit, aut omnino enarrare potuerit:

Hic Cacum in tenebris, incendia vana vomentem,
Corripit in nodum COMPLEXUS, *et angit inhaerens*
ELISOS *oculos, et* SICCUM SANGUINE *guttur.*
Aen. VIII. 260.

Vid. supra ad Sat. II. ii. 55. Huc etiam spectant quae diximus Praef. ad Virg. p. x. Not.

Quum itaque octo ex Cruquii codicibus, sex Lambini, septem Torrentii, praeter aliquot ex Bentleianis, τῷ *contacta* suffragantur, vix dubitandum videtur, quin haec sit vera lectio, quocunque sensu accipiamus.

Apud Propertium quidem sunt haec verba:

NON *datur ad Musas currere* LATA VIA.
El. III. i. 14.

quae, si huc faciunt, Gesneri lectioni, *contracta*, favere videntur.

II. 87. *Frater erat Romae consulti rhetor, ut Alterius sermone meros audiret honores;* [*alter Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mucius illi.*

Si sana sit haec lectio, quam libri omnes praestant, *ut*, quemadmodum saepe alibi, accipiendum *ita, ut*.

Ira fuit capitalis, UT *ultima divideret mors.*
Sat. I. vii. 13.

i. e. *ita, ut*. Et *ita frater* accipiendum videtur *ita* gemellus, *ita* similis, *ut* &c. Qui quâvis re similes sunt, ob similitudinem *fratres* appellari solent. E. G. apud Plinium (Lib. V. 2.) septem montes a simili altitudine *septem* FRATRES appellantur; et supra (Sat. II. iii. 244.) Arrii filii notantur tanquam

Nequitiâ et nugis, pravorum et amore, GEMELLI.

Pari ratione, apud Juvenalem (Sat. XIV. 52.) filius, qui moribus patri similis est, *morum filius* vocatur. Negat quidem Bentleius vocem *ita* sic recte cum substantivo jungi posse. Attamen Terentius sic usurpâsse videtur:

Leno ego sum. Aesch. *Scio.* San. *At* ITA (leno), *ut usquam fuit fide quisquam optimâ.*

Ad. II. i. 7.

Jam quânam re hic rhetor consulto *frater*, sive similis, erat? mutuâ nimirum adulatione et assentatione. Id ex iis, quae sequuntur, colligi potest.

An hic locus hoc modo satis expediri possit, lectori dijudicandum relinquimus. Bentleius legendum suspicatur,

PACTUS *erat Romae* CONSULTO *rhetor, ut alter*
Alterius sermone meros audiret honores.

II. 91. sqq. *Carmina compono, hic elegos,* &c. Hunc locum ita cum Bentleio distinximus, ut *opus mirabile visu, caelatumque novem musis,* cum voce *aedem* jungatur per appositionem; et de templo intelligimus, quod Augustus in Palatio extruxit, et Apollini ac Musis dedicavit. "Templum Apollinis in ea parte Palatinae domûs "excitavit, quam, fulmine ictam, desiderari a "deo haruspices pronunciârant. Addidit porti-"cus cum bibliotheca Latina Graecaque." Suet. Octav. XXIX. Hoc templum *novem musis caelatum* fuisse, sive novem musas insculptas habuisse, vel parietibus, vel porticibus, admodum verisimile est: intercolumnia enim statuis Apollinis et Danaidum, fastigia curru Solis ex auro, fuerunt exornata; et valvae ex ebore referebant in-

teremptam Niobes subolem, et internecionem Gallorum, qui fanum Apollinis Delphici in monte Parnaso diripere conati sunt. Quam *mirabile visu* hoc opus fuerit, ex Propertio discere licet, qui Cynthiae tarditatem adventûs sui sic excusat:

"Quaeris, cur veniam tibi tardior? Aurea Phoebi
"Porticus a magno Caesare aperta fuit.
"Tota erat in speciem Poenis digesta columnis:
"Inter quas Danai femina turba senis.
"Hîc equidem Phoebo visus mihi pulchrior ipso
"Marmoreus tacitâ carmen hiare lyrâ.
"Atque aram circum steterant armenta Myronis,
"Quatuor artifices, vivida signa, boves.
"Tum medium Clario surgebat marmore tem-
"Et patriâ Phoebo carius Ortygiâ. [plum,
"Auro Solis erat supra fastigia currus,
"Et valvae Libyci nobile dentis opus.
"Altera dejectos Parnasi vertice Gallos,
"Altera moerebat funera Tantalidos.
"Deinde inter matrem deus ipse, interque soro-
"Pythius in longa carmina veste sonat." [rem,
Lib. II. xxxi. Broukh. xxiii.

In iis, quae sequuntur vocabulum *elegos*, usque ad verba *discedo Alcaeus puncto illius*—Horatius ridere videtur poetarum fastum et arrogantiam, dum hanc Musarum aedem, Romanis vatibus vacantem et destinatam, magnifice circumspectant; scripta videlicet sua digna censentes, quae eo de-

ferantur, et inibi apud Apollinem et Musas deponantur, et conserventur. Duos ejusmodi poëtas, et, ne invidiam subeat, seipsum unum ex his, in angulum aedis aliquem recedentes fingit; et, dum alter alteri recitat, mutuis laudationibus inter se depugnantes et, quemadmodum Samnites mutuis plagis, se invicem caedentes. His de mutua poëtarum adulatione et assentatione interjectis, tum demum τοις *carmina compono, hic elegos* subnectit, tanquam apodosin, *discedo Alcaeus puncto* (i. e. suffragio, sive sententiâ) *illius: ille meo quis? quis, nisi Callimachus?* &c. Talis videtur hujus loci scopus, et sententiarum nexus, quam Flacci editores parum perspexisse putamus.

II. 105. *Obturem.* Ita libri omnes. Wakefield de suo rescripsit *obtundam*, et interrogationis notâ distinxit. Sed difficultatem viri docti, ingenii vero ad emendandum propensioris, recta verborum ordinatio tollere videtur. *Idem, studiis finitis, impune obturem aures*, antea *patulas lectoribus:* quae antea lectoribus patebant, dum ipse videlicet scribebam, et populi suffragia captabam.

140. *Et demptus per vim mentis gratissimus error.*

" Pulcherrimam sententiam parit lectio Zaroti;
" qua PRETIUM *mentis* dicitur *error gratissimus:*
" q. d. facile aliquis sana mente careat, ut tam
" jucundo errore fruatur. Consilio emendandi

"adscribi vix potest in editione tot deformata "sphalmatis: igitur aut ex bono archetypo est, "aut casus plane similis illi, cum impacta te-"mere spongia Nealcis equo spumam effecit, "quam ars pictoris desperârat." GESN.

II. 152. ———— AUDIERAS, *cui*
Rem dî DONARENT, *illi decedere pravam*
Stultitiam. Ita exhibent omnes, quotquot adhuc inspecti sint, libri scripti praeter duos, quorum alter *donarunt*, alter *donarant.* Ita etiam editiones veteres, Aldi, Fabricii, Cruquii, Lambini, Torrentii, &c. Attamen magnus Bentleius, spreto hoc librorum consensu: "Lege," inquit, "quod omnes hos librarios fefellit et la-"tuit,

" *audieras cui*
" *Rem dî* DONARINT, *illi decedere pravam*
" *Stultitiam.*

"Audieras illi stultitiam decedere, cui dii rem "*donaverint. Ita loquuntur, qui* PURE *scribunt.*" Hoc postremum magni emerim nunquam a viro summo prolatum. *Donarint* quidem, si affirmâssent libri, tolerari posset: et, si sententia per tempus praesens efferatur, oratio recte procedet, sive *donent*, sive *donarint*, adhibeamus. Ubi vero, ut hîc, effertur per praeteritum, recta et con-

recta temporum consecutio vel *donarent* postulat, vel *donâssent*.

AUDISTI *cui rem dii* {DONENT, / DONARINT,} *illi decedere pravam stultitiam*.

AUDIERAS *cui rem dii* {DONARENT, / DONASSENT,} *illi decedere pravam stultitiam*.

His verbis una eademque sententia continetur: nec minima quidem differentia inter exemplum prius et posterius est, nisi quod in priore oratio ad tempus *praesens* accommodata est, in posteriore ad tempus *praeteritum*. Pro lectione vulgata stat ipse poëtarum princeps:

Progeniem sed enim Trojano a sanguine duci
AUDIERAT, *Tyrias olim* QUAE VERTERET *arces*.

Aen. I. 20.

II. 161. *Daturas* habent libri vetustiores. Alii *daturus*.

171. *Refigit* libri quidam, et ita Bentleius.

173. *Morte suprema*, i. e. morte ad postremum, omnes fere libri, et editiones veteres. Aldus *sorte* substituit, quod omnes postea editiones occupavit.

176. *Alternis* Bentl. ex conjectura.

199. Vulg. *domûs procul*, pro quo Bentl. rescripsit *procul procul* ex codice eximio, ut ait, inter Pulmannianos. Ipsum vide.

IN ARTEM POETICAM.

II. 212. Pro *juvat*, tres Blandinii apud Cruq. *levat*, quod aptius videtur.

IN ARTEM POETICAM.

23. Pro *quod vis*, Bentl. ex quatuor codd. reposuit *quidvis*, quod sententia ipsa postulare videtur. " Denique sit *quidvis*, amphora, vel ur" ceus, vel obba, vel cadus, vel dolium; modo " *unum* sit et *simplex*." BENTL.

26. Pro *levia*, rescripsit Bentl. *lenia*, cui opponitur *nervosum*. Eodem modo Cicero de C. Julio: *Sunt ejus aliquot orationes, ex quibus, sicut ex Tragoediis,* LENITAS *ejus sine* NERVIS *perspici potest.* BRUT. 48.

32. Lectionem, quam ex libris quibusdam profert Bentl. in contextum recipere non dubitavimus, *unus* viz. pro *imus*. *Faber* UNUS i. e. *unice*, omnium optime, *exprimet*. Nisi ita legimus, claudicat sententia. Sic Horatius loqui solet. Vid. Sat. I. x. 42. et Sat. II. iii. 24. Ita etiam Cicero: *Demosthenes* UNUS EMINET *inter omnes in omni genere dicendi.* ORAT. 39.

45, 46. Hos versus alio ordine edidit Bentleius.

In verbis etiam tenuis cautusque serendis,
Hoc amet, hoc spernat, promissi carminis auctor.

Et ita interpretatur : " subtilis et cautus ac dif-" ficilis in verbis admittendis, hoc (verbum) a-" met, hoc spernat : hoc ut probum recipiat, il-" lud ut κακȣ κομματος repudiet atque abjiciat."

BENTL.

53. Pro vulg. *ficta*, dedimus *facta* ex Fabricii codicibus.

59. Complures scripti habent *procudere*, quod eleganter continuat metaphoram, a cudendis nummis desumptam. " Consuetudo certissima lo-" quendi magistra : utendumque plane *sermone*, " ut nummo, *cui publica forma est*."

QUINTIL. I. 6.

Vulg. *producere*. Bentl. *procudere nummum* ; viz. *nummum* ex sola conjectura

60. *Ut silvae foliis*. Huic loco, qui viros doctos adeo torsit, G. Wakefield omnium felicissime remedium adhibuisse videtur, *mutantis* videlicet pro *mutantur* ; ut ordo sit : *Ut prima folia silvae, mutantis foliis in pronos annos, cadunt ; ita*—&c. Noster alibi :

.... *illa tamen se*
Non HABITU *mutatve* LOCO.

Sat. II. vii. 63.

" Porro," subnectit, " de neutro usu verbi *mu-*" *to* adeundus est Drakenborchius ad Liv. III. 10. " Venustior scilicet vocis color minus sagaces o-" culos scribarum videtur fefellisse."

65. Ne corripiatur ultima in voce *palus*, hunc versum varie tentârunt editores, qui etiam a Servio et Prisciano citatur, ut vulgo hodie legitur. Bentl. emendabat *palus prius*. Cuningh. et Wakefield *palus, agitataque remis*.

68. Pro *facta*, Bentl. ex uno codice rescripsit *cuncta*.

72. *Quem penes arbitrium*. Ita libri omnes. Sic etiam A. Sabinus :

Te penes *arbitrium nostrae vitaeque necisque*.
Ep. III. 27.

Wakefield de suo rescripsit *arbitrum*, non satis perpenso, ut videtur, verborum nexu.

101. Pro *adflent*, vulg. *adsunt*. *Adflant* Marcil. ex MS. *Adflent* etiam aliunde firmat Bentleius.

114. De hoc versu, qui mirâ varietate in libris, tum scriptis, tum editis, exhibetur, fuse egit Lambinus. Cum Bentleio dedimus *divusne an heros* ex tribus Blandiniis Cruquii. "Ita deorum in personis servatur pro varietate naturae, aetatis, conditionis, vitae generis, nationis, gentis. Ergo bina hîc inter se opponuntur, deus et heros, senex et juvenis, matrona et nutrix, mercator et agricola, Colchus et Assyrius, Thebanus et Argivus." Bentl. Wakefield *Davusne, herusne*.

119. *Aut famam sequere.*

.... HONORATUM *si forte reponis Achillem;*
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Fuse, et erudite, et multo ingenii acumine, de hoc loco egit Bentleius. Multum, ait, se torquent recentiores (scholiastae enim nihil de hoc verbo annotant) cur Achillem *Honorati* epitheto poëta donaverit; quorum eâ de re sententias recenset, ac refutat. " Quid multa?" inquit. " Restituo tibi sinceram lectionem, jam a mul- " tis saeculis deperditam:
" .... HOMERUM *si forte reponis Achillem.*"
Viro doctissimo concedendum quidem est, quod

Ζευς ὑψιβρεμετης, ευρυκρειων τ' Αγαμεμνων,
.... αριστον Αχαιων ουδεν ετισαν.

Αλλ' Ομηρος τοι TETIMAKEN·

ut Pindarus ait de Ajace, qui etiam ab Homero propter eximiam virtutem celebratus est. Vid. Isthm. IV. 63. Et sic Homeri carminibus *honoratum* Achillem existimavit Alexander, ut illi propterea inviderit. " Quam multos scriptores " rerum suarum magnus ille Alexander secum ha- " buisse dicitur? Atque is tamen, cum in Sigeo " ad Achillis tumulum adstitisset, O fortunate, " inquit, adolescens! qui *tuae virtutis* Homerum " *praeconem* inveneris."

Cic. pro Arch. 10.

Si hunc Pindari locum in animo habebat noster, *Achilles* HONORATUS (ὃν Ὅμηρος ΤΕΤΙΜΑΚΕΝ·) idem valebit atque *Achilles* HOMERICUS: neque lectio vulgata *honoratum*, quam omnes libri tuentur, de loco graduque honoris, quem adhuc tenuit, dejicienda videtur.

135. Pro vulg. *proferre*, *referre* habet MS. apud Achill. Stat. et duo omnium emendatissimi apud Lambinum; et ita edidit Lambinus. Ita etiam Cuningh.

136. Pro *cyclicus* cum Bentl. e duobus MSS. *cyclius* dedimus: quae forma frequens apud scriptores Graecos.

141. Pro vulg. *tempora*, Bentl. ex duobus codicibus rescripsit *moenia*.

157. Bentl. ex conjectura emendabat *maturis*. Postea *maturis* inter lineas cod. Vigorniensis pro varia lectione adscriptum reperit. "Sed nonne "hîc docet Horatius aliam esse naturam pueri, "juvenis, viri, senis? Nonne hic *natura cum an-* "*nis mobilis est?*" GESN. *Mobilibus* et cum *naturis* et cum *annis* jungendum videtur.

172. Pro *spe longus*, *avidusque futuri*, Bentl. ex conjectura rescripsit *spe lentus*, PAVIDUSQUE *futuri*.

197. Pro vulg. *peccare timentes*, "MSS. ali- "quot Statii, unusque Cruquii *pacare tumentes*

"exhibet: Graevianus *pecare*. At Pulmanni liber "utrumque praefert." BENTL.

202. *Vincta* vulg. et ita Bland. antiquiss. et complures alii ex Cruquianis. At plures Lambini et quatuor Cruquii *juncta*. Utriusque lectionis aequa prope auctoritas.

208. Pro *urbem*, sex ex Musaei Brit. codicibus, cum edit. prin. in Bibl. Regis Brit. exhibent *urbes*. Pro *latior*, Bentl. *laxior* ex conjectura.

254. *Primus* AD *extremum*. De hujus lectionis puritate ac sanitate dubitat vir acutissimus et nobis amicissimus, ὁ πάνυ in re Grammatica. At Horatius alibi: *Janus summus* AB *imo*. Utriusque locutionis eadem est ratio.

260. Cum Bentleio dedimus *missus* pro *missos*. Ita etiam Cuningh.

265. Cum Bentleio ex uno codice dedimus UT *omnes* pro vulg. AN *omnes*: i. e. *etiamsi* omnes visuros peccata putem mea, tutus; et eatenus tantum cautus, quatenus veniam sperare licet. De *ut* vid. supra ad Epist. I. xii. 9.

270. Pro *nostri proavi*, et editiones principes et omnes fere omnium membranae *vestri proavi*.

277. Bentleii emendationem *qui*, pro *quae*, in contextum recepimus, ut Thespis non ipsa poëmata plaustris vexisse dicatur, sed *eos, qui* canerent agerentque.

294. Pro vulg. *perfectum*, vetustissimus Blandinius Cruquii cum altero, probiores aliquot Statii, Mureti unus, et Vaticanus apud Lambinum, habent *praesectum*.

318. Pro *veras*, et veteres editiones, et omnes Statii, Cruquii, Pulmanni, Bersmanni, et Bentleii, codices habent *vivas*. Ita etiam Acron MS.

326. *Dicat* omnes, ut videtur, libri scripti, plane ut Carm. I. xxvii. 10.

................................DICAT *Opuntiae*
Frater Megillae, quo beatus
Vulnere, quâ pereat sagittâ.

Deinde, pro *superat*, unus et alter ex Bentleianis *superest*, Zulichemianus *superet*, ut Sat. I. i. 29. *Dic, quid referat.* Porro, pro *poteras*, quatuor Bersmanni et quinque ex Bentleianis *poterat;* i. e. si poterat. Ita *poterat dixisse Triens* erunt Horatii verba: et quae sequuntur *Eu! rem poteris servare tuam* erunt verba magistri, puerum laudantis.

330. Pro *at*, Bentleius reposuit *an*, ex vetustissimo Bland. et duobus aliis Cruquii, in quibus tamen *n* erat erasa, et *t* posita. Plerique omnes libri *at*, vel, quod idem est, (vid. Quintil. I. 7.) *ad*. Dedimus igitur *at, speramus?* Cuningh. *et* de suo.

355. *Ut* pro *et* habent quidam ex Lambini

codicibus, et duo ex Bentleianis; quod venustius videtur.

360. Pro *opere in longo*, vetustae editiones, et multo melior pars membranarum, Cruquiani omnes &c. *operi longo* exhibent.

410. Alii *prosit*. *Possit* veteres aliquot apud Lambinum codices, ut et alii quidam.

441. *Et* MALE TORNATOS *incudi reddere versus*. Pro *tornatos*, Bentleius emendavit *ter natos*, approbante cel. Graevio: Cuningh. *formatos*. "*Tornare* ad poëtae opus accommodari non negat ipse Bentleius. Metallicum opus *tornari* res vulgata hodie; et quidni apud antiquos, qui totas columnas lapideas tornaverint, teste Plinio XXXVI. 13. Et quidni *torno* imperite adhibito, non minus quam *limâ* et *caelo*, corrumpi possit opus, fornaci atque *incudi* propterea reddendum? *Male natos* probat ipse Horatius Epist. II. i. 233. Sed an *ter nascuntur* animalia? an *male nata incudi redduntur?* àn certe potest hoc probare, qui *tornatos* non vult redire sub *incudem*, ne misceantur metaphorae? Denique, nonne *male* tornata dici possunt, quae dum tornare vult artifex, nimis extenuat, vel alias corrumpit? Quare primo nihil mutem contra omnes libros: si quis autem me cogat, malim *formatos*, quam *ter natos*." GESN.

450. Codices scripti apud Pulmannum et Bersmannum, ex Bentleianis decem, et in his omnes vetustiores:

................NON *dicet, Cur ego amicum*
Offendam in nugis?

462. *Dejecerit* editiones Locheri et Venetae. Atqui et multo plures codices, et omnes paulo vetustiores, habent *projecerit*.

FINIS.

Typis Roberti Tullis.

LL
H8113Hu
Horace
Opera; ed. by Hunter. Vol.2.
11534

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED